ADVENTORIA CAVSIDICO DIVIONENSI

Aduersus Amici ad Amicum Epistolam,

De suburbicariis regionibus & Ecclesiis.

Cum CENSVRA VINDICIARVM Coniecturæ alterius Anonymi.

Auctore IACOBO SIRMONDO *Societatis* IESV *Presbytero.*

PARISIIS.

Ex Officina Niuelliana.

Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, via Iacobæa, sub Ciconiis.

M. DC.XX.

Cum Priuilegio Regis.

LECTORI.

MIHI dubium non erat, cùm Cenſuram noſtram ederem in lucem, quin vt malorum graminum ſemper vberior eſt ſeges, pro vno libello contrarij plures ſtatim emergerent. Nec fefellit expectatio: Prodiere mox bini vno iugo, Amici ad Amicum Epiſtola, & Vindiciæ Coniectoris. Quorum vtrique etſi hoc commune eſt, quòd pugnant ipſi ſecum, atque inter ſe mutuò, & recti nihil dicũt: vt quod de numeris Platonicis Ariſtoteles ſcribit, de his meritò pronuntiare

liceat: ταῦτα δὴ πάντα ἄλογα, καὶ μάχεται αὐτὰ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς εὐλόγοις. tamen si vitiosæ scriptionis palma cuiquam tribuenda est, hanc sine controuersia auferet Epistolæ auctor: homo, si verba spectes, hiberna pica loquacior; si sententias, Simonidis seruorum similis, qui ἐν αὐτοφώρῳ deprehensi, cùm ad sui defensionem multa funderent, οὐδὲν ὑγιὲς, ἢ πιθανὸν, nihil consentaneum, aut verisimile causabantur. Ita enim Amicus iste, infelicis causæ patronus, tota sua dissertatione nihil minùs agit, quàm quod agit: quæ tueri vult, impugnat, quibus contradicit adstipulatur, aliorum dicta non intelligit, in suis allucinatur, in vtrisque vel inertiam suam prodit, vel αὐθάδειαν. vt de tam verbosa atque inani eius oratione verius dici nihil queat, quàm Σιμωνίδου μα-

χρὸς λόγος. Et tamen hic ille eſt triũphator, ſi ipſum de ſe loquentem audias, qui ſemper veris vincere conſueuit, qui diſſutis malis proſtratos hoſtes ridet, & cùm incaluerit, ſuo illos gladio iugulat, ac velut piper miſeros piſtillo contundit. Huic ego Pyrgopolinici ne ſubitò reſponderem, datum eſt precibus fautorũ eius, id opinor à me contendentium, vt plenis illi tantiſper & liberis gloriolæ ſuæ pennis paſci liceret. Ne diutius nunc differam, facit amicorum conteſtatio, qui ſilentium hoc noſtrum non indulgentiam, ſed ἀμηχανίαν illos interpretari monent. Statui ergo huic etiam nunc tandem, cùm aduentare ad nos dicitur, aliquid reponere, & aduentoriam offerre. Sed confuſæ atque hiantis Epiſtolæ, in qua quid cum alio cohæreat,

Pag. 79. 22. 27. 30.

quorsúmve dicatur, non facilè apparet, priùs certa quædam distinguenda fuerunt capita, ex quibus quid ille doceat, quid nobis dedocēdum sit, intelligatur. In quo quidem, quòd singula, quæ contra nos vim aliquam habere videbātur, fide bona expressi, candorem nostrum agnoscet: quòd alia, quæ redargui similiter poterant, multa prætermisi, pudori suo consultum putabit, ne si omnia persequerer, in omnibus erubesceret.

ECLOGE PRÆCIPVORVM CAPITVM EPISTOLÆ Caufidici, quæ fingula deinde in Aduentoria difcutiuntur.

PARS I.

De regionibus fuburbicariis.

CAPVT I.

Omne illud fpatium extra vrbem Romam centefimo milliario circumfcriptum, quod totam Præfecti vrbis iurifdictionem ambitu fuo claudebat, Romana regio dicitur in antiqua Infcriptione. Quod coloniis territorium, hoc Vrbi Romanæ Regio vrbicaria vel Romana: intra cuius fcilicet fines Præfecto Vrbi iurifdictionem exercere licebat.

CAP. II.

Italiæ regiones aliæ fuerunt vrbicariæ, quæ fcilicet intra Centefimum continebantur; aliæ annonariæ, quæ extra Centefimum erant. Annonariæ proprium Italiæ nomen fibi fecerunt. Quare Italia

& annonaria regio idem est apud Trebellium in Tetrico, vbi nullam vrbicariam in Italiæ regionum enumeratione commemorat. Annonariæ ab annonariis functionibus dictæ.

Cap. III.

Pag. 15. 16.

Suburbicarias dici non posse omnes prouincias quæ Vicario Vrbis in Notitia tribuuntur, cùm in his solum Picenum suburbicariũ appelletur. Sicilia rursum, quæ sub Vicario vrbis erat, à suburbicariis regionibus distinguitur L. IX. Cod. Theod. *de extraordinariis muneribus*. Quare ab illis diuersa est.

Pag 12. 13. 14.

Cap. IV.

Pag. 18. vsque ad 39.

Italiam propriè dictam non eas solùm prouincias amplecti quæ Vicario Italiæ parebant; sed omnes prorsus quæ erant extra Centesimum. Synodus enim Sardicensis Campaniam, Apuliam, & Calabriam ab Italia non distinguit: nec seiũgi ab ea possunt, cùm angustiores sint, quàm vt separatæ prouincias constituãt, & cùm prouinciæ Romanæ non attribuantur, necesse est vt Italiæ nomine comprehendantur.

Cap. V.

Suburbicariæ prouinciæ omnes ſunt intra Centeſimum, nec vlla intra Centeſimum quæ ſuburbicaria non ſit. Suburbicariæ autem numero ſunt quatuor, Picenum ſuburbicarium, Tuſcia ſuburbicaria, Latina regio, & Valeria. Hæ quatuor prouinciæ Vrbanæ præfecturæ diœceſim conſtituebant. P. 40. 41. &c.

Pars II.

De Eccleſiis ſuburbicariis.

Cap. I.

Eccleſiæ ſuburbicariæ apud Rufinum accipi aliæ non poſſunt, quàm quæ ſuburbicariis prouinciis continentur. Vagam alioqui & incertam fore illarum ſignificationem, cùm à Synodo Nicæna certi fines vt Alexandrinæ, ſic etiam Romanæ diœceſis conſtituti ſint. In Ægypti voce nulla eſt ambiguitas. quare nulla eſſe debet in ſuburbicariis.

Cap. II.

In Synodo Calchedonenſi non quatuor, ſed tres tantùm Epiſcoporum gra-

dus designati, quia Exarchus idem est quod Patriarcha: & Zonaras auctor est Exarchos in eo Canone à quibusdam exponi Patriarchas, ab aliis Metropolitas.

Cap. III.

Pag 60. &c. Patriarchæ totidem sunt quot Exarchi, quia iidē sunt. Hinc Patriarchis diœceses tribuuntur, sicut Exarchis. Malè igitur ab Exarchis distinguuntur.

Cap. IV.

Pag. 65. Sedes & θρόνοι non magis conueniunt Patriarchis, quàm Metropolitanis. Romanus Episcopus Italiæ primas dici non potest. Primates in Africa soli Metropolitani. In Gallia dicti etiam Patriarchæ. Itaque à Patriarchis diuersi non sunt.

Cap. V.

Patriarcha Occidentis Papa dici non potest, nec Occidens specialis eius diœcesis. Suburbicariæ Ecclesiæ apud Rufinum exponi Occidentales non possunt, non magis quàm si Romanas dixisset. Græculi sunt qui Papam faciunt Patriarcham Occidentis, & nihil illi in Oriente concedunt. Quare testes produci non debent.

PERIOCHE SINGVLORVM CAPITVM ADVENTORIÆ, quæ singulis Epistolæ capitibus ordine respondent.

PARS I.

De regionibus suburbicariis.

CAP I.

REGIO Romana pro tractu, qui extra Vrbem Romam centesimo lapide circumscribitur, nusquam vsurpata. Nolanæ Inscriptionis vera interpretatio. Territorium Vrbis Romæ ad centesimum vsque lapidem non porrigebatur, sed agri Romani finibus, hoc est paucis ab Vrbe millibus claudebatur. quo etiam spatio terminabatur Præfecti vrbis propria iurisdictio.

CAP II.

Italiæ in vrbicarias & annonarias regiones diuisio reiecta. Trebellij locus à Causidico perperam expositus. Enumerari à Trebellio regiones omnes Italiæ, etiam quæ intra Cen-

tesimum. Nec Italiam propriè dictam omnia amplecti, quæ sunt extra Centesimum, nec suburbicarias eas tantùm, quæ intra Centesimum. Annonariarum etymum refellitur.

CAP. III.

Suburbicarias rectè dici prouincias quæ ab vrbis Vicario regebantur. Cur solum Picenum in Notitia suburbicarij cognomen gerat. Causidicus suo ipsius argumento reuincitur. Sicilia item cur interdum seorsim ab vrbicariis nominetur, veram in Censura causam esse allatam. Sicilia eadem alibi vrbicariarum nomine comprehensa. Quare ab illis minimè diuersa.

CAP IV.

Specialis Italia non amplius quàm septem prouincias complexa, quæ à Vicario Italiæ administrabãtur. Ideo ab Italia Campaniam, Apuliam, Calabriam secludunt cum Athanasio Synodi Sardicensis & Arelatensis. Diluuntur ridiculæ Causidici obiectiones, idemque αὐτιλογίας *conuincitur.*

CAP. V.

Suburbicariæ omnes non sunt intra Centesimum. Secum pugnat Causidicus, qui Vmbriam suburbicariam esse negat, quæ tamen est intra Centesimum. Latina regio inter pro-

uincias nunquam habita, Valeria vltimis tantùm temporibus. Prouinciæ omnes Vrbi vicinæ non ad Præfecti, sed ad Vicarij Vrbis administrationem pertinebant.

PARS II.

De Ecclesiis suburbicariis.

CAP. I.

SVBVRBICARII *notio pro rerum ad quas refertur varietate laxior vel angustior. Quare falsum, Ecclesias suburbicarias latiùs patere nõ posse quàm prouincias. Suburbicariæ Ecclesiæ quænam essent Rufini ætate notum erat. Synodus Nicæna Episcopi Alexandrini diœcesim definiuit, non Romani. Aegypti vox non minùs anceps, quàm suburbicarij.*

CAP. II.

Synodus Calchedonensis quatuor Episcoporum gradus manifestè distinguit. Exarchos appellat non Metropolitas, aut Patriarchas, sed eos qui gradu inter vtrosque interiecto diœceses integras regebant. Exarchorum nominis varia vsurpatio. Exarchi præter legitimos quidam adscititij & honorarij.

CAP. III.

Patriarchæ propriè dicti non plures quàm quinque. Patriarcharum nomen aliquando commune fuit etiam Exarchis: postea primariis tantùm sedibus tributū. semper tamē inter hos gradus fuit discrimen. Quare meritò distinguuntur. Exarchorū in Oriente iura ad Constantinopolitanam sedem fere translata.

CAP. IV.

Sedes & θρόνοι propriè dicti quinque Patriarcharum. primatis nomen ex aduersarij placitis Pontifici Max. non negandum. Discrimen ciuilium & Ecclesiasticarum administrationum. Africa olim vnica prouincia, pòst multæ, quarum primas Episcopus Carthaginiensis. Primates in Occidente appellati etiam interdum Patriarchæ. omnes tamen diuersi ordinis, & longo semper interuallo post Romanum.

CAP. V.

Patriarcha in Occidente κατ' ἐξοχὴν solus Pontifex. Specialis eius diœcesis Occidens, pars vniuersalis. Suburbicariæ, & Romanæ, & Occidentis Ecclesiæ, cùm de Patriarchatu Romano agitur, eædem sunt. Græci ante schisma supremam in vniuersa Ecclesia Pontificis Romani potestatem agnouerunt.

ADVENTORIAE
PARS PRIOR
DE REGIONIBVS suburbicariis.

CAPVT I.

Regio Romana pro tractu qui extra vrbem Romam centesimo lapide circumscribitur nusquam vsurpata. Nolanæ inscriptionis vera interpretatio. Territorium vrbis Romæ ad centesimum lapidem non porrigebatur, sed agri Romani finibus, hoc est paucis ad Vrbe millibus claudebatur. quo etiam spatio terminabatur Præfecti vrbis propria iurisdictio.

VRBICARIAM Præfecti vrbis diœcesim, quæ ad centesimum vsque lapidē excurrat,& quatuor prouincias com.

plectatur, friuolum atque inane Coniectoris commentum fuisse, satis opinor in Censura nostra probatum est, cùm ostendimus Præfectum vrbi non prouincialem, sed vrbanum esse magistratum, cuius proinde administrationi Vrbs, vrbisque termini, non dioeceses competant, aut prouinciæ. Nondum tamen, vt sentio, persuadere tibi veritas potuit, qui hoc primũ loquacissimæ Epistolæ tuæ caput facis, vt dioecesim hanc adstruas, doceasque, quod nulli adhuc in mentem venerat, illam ipsam esse, quæ in antiqua Inscriptione regio Romana nuncupetur. Ita quam Coniector longis ambagibus diu frustra quæsierat, in ipso statim disputationis ingressu feliciter inuenisti. Quid restat nisi, vt cum plausorum tuorum grege triumphum

ducas, & quod in Isiacis cani solebat εὑρήκαμεν exclames? At ego te si Romanam hanc regionem nihil ad tuam istam diœcesim facere docuero; tum si ad eiusce diœcesis regionisque fines, hoc est ad centesimum lapidem, vrbis Romæ territorium non pertinuisse, vt scribis, sed vtrumque absurdum falsumque esse demonstraro, nunquid causæ erit, quo minus te in limine ipso impegisse, ac temerè bis lapsum esse confiteare? Age ergo, Inscriptionem recita quam laudas. POLLIO IVLIO CLEMENTIANO SVBVENTORI CIVIUM VNIVERSA REGIO ROMANA STATVAM COLLOCAVIT. Hîc tu regionem Romanam interpretaris tractum illum, qui extra vrbem intra vrbis Romæ fines erat. Quid absurdius? Recognosce vbi & cui

Pag. 6.

poſita ſit ſtatua, & errorem intelli-
ges. Nolæ enim , & Nolano ciui
poſitam non ignoras, à nobis di-
diciſti. Vnde enim hanc Inſcrip-
tionem mutuatus es, niſi à Grute-
ro? Gruterus autem vbi exſtare illã
teſtatur, niſi Nolæ? à quo deſcri-
ptam, niſi à Sirmondo? Sirmondus
ergo eſt, qui vidit, qui legit, qui ex-
ſcripſit. Cui nunc fucum te facere
poſſe confidis? Nam ſi Nolæ No-
lano ciui poſita eſt ſtatua, quonam
beneficio Romanos, Etruſcos,
Vmbros, Samnites, Campanos,
quotquot centeſimo perſtringun-
tur, à Nolano ciue affectos cenſes,
vt ſtatuam ab vniuerſis mereretur?
Nugæ ſunt, quas fingis. Regio Ro-
mana in lapide illo non Romani
agri, ſed Nolanæ vrbis eſt regio.
Nam vt Roma in quatuordecim,
ſic Nola in ſex olim regiones di-

Inſcript. antiq. P. IIIC.

uisa est. Harum vnam Romanam dictam fuisse Inscriptio tua docet; alteram (si tamen altera, & non eadem est) Iouiam appellatam discimus ex altera statuæ basi, quæ Nolæ itidem priori coniuncta legitur his verbis.

CLEMENTIANO
POLLIO IVLIO
CLEMENTIANO V. P
PATRONO INIMITABILI
LARGISSIMO CVIVS FACTA
ENARRARI NON POSSVNT
EIVS MEMORIAE REGIO IOVIA
STATVAM CENSVIT.

Nolæ vnam atque eandem regionem tum Romanam, tum Iouiam appellari potuisse, nec tu, ni fallor, repugnabis, si, quod antiquæ pariter Inscriptiones docent, memineris Cularone, hoc est Gratianopoli in finibus Allobrogum,

Grut. p. 167.

portam Romanam Iouiam, & portam Viennensem Herculeam, à Diocletiano & Maximiano Impp. vocari iussas: vt quod portis hîc contigit, vt nomen mutarent, idē Nolæ regionibus euenisse nihil vetet. Cæterum vt Gratianopoli Romanam olim portam fuisse qui audit, ridiculus esset, si de Romanæ vrbis porta suspicaretur: sic tu cùm in Nolanis monimentis regionē Romanam leges, caue aliud deinceps, quàm Nolanæ vrbis partem intelligas; & tuam ipsius sortem dissutis, si libet, malis nunc ride, qui vetustam Inscriptionem ad hoc tantùm produxisse videris, vt praua eius interpretatione ἀπροσεξίαν, oscitantiamque tuā, tanquā in cippo & columna proscriberes.

Pag. 5. 6. 7. Iam verò quòd de vrbis Romæ territorio ita disseris, vt eius spa-

tium ad centeſimum vſque lapidem exporrigas, in hoc etiam non leuiter caſtigandus es: tametſi veniam fortaſſe aliquam ideo mereris, quia huius erroris ducem non vnum habes Coniectorem; ſed multos præterea ingenio & doctrina præſtantes viros: qui cùm Præfecto vrbi tributam intra centeſimum notionem aliquam viderent, eò inducti ſunt, vt Vrbis terminos ad cẽteſimum lapidem pertinuiſſe exiſtimarent. Sed ignoſcẽt Iuriſconſultorum manes, vt qui noſtris plerumque non abſtinent, ſua per nos tractari tantiſper ferãt. Malè omnino ratiocinari eos neceſſe eſt, qui ex magiſtratus oppidi cuiuſque poteſtate de territorij ambitu coniiciunt: cùm ex territorij potius finibus, quoad ſe magiſtratus poteſtas & iura porrigãt,

colligi debeat. Quid enim? Si ex Præfectura vrbis Romani territorij petenda sunt spatia, nullúmne ante Augustum, qui Præfectos instituit, Romanæ vrbis territorium dices fuisse? aut si propterea quòd de criminibus, quę intra centesimum admissa essent, Præfectus vrbi iudicabat, ideo Vrbis terminos ad centesimum produci placet, cur non itidem, quia de controuersiis Senatorum, quę per prouincias inferebantur, Præfectus idem Valentiniani lege III. Cod. Theod. *De iurisdictione* cognoscebat, eosdem Vrbis & prouinciarum omnium terminos fuisse decernamus? At hæc absurda sunt & insulsa. Alio igitur ex capite Romani territorij fines constituendi: ex agri nimirum Romani finibus ac terminis. Quid enim aliud est

territorium Pomponio L.CCXXXIX. *De verborum significatione*, quàm vniuersitas agrorum intra fines cuiusque ciuitatis? Romani autem agri fines haud illi certè longinqui, nec latissimè patentes fuerunt. quippe qui vicinorum vndiquaque Latij vel Etruriæ oppidorum agris vallabantur, Ostiensi, Ardeate, Lanuuino, Albano, Tusculano, Gabino, Veiente, Cærite, & si qui præterea interiecti. Horum enim oppidorũ, quæ dixi, nullum est quod viginti passuum millibus Roma distet, sunt quæ decimũ, aut duodecimum non excedant. Quo ex spatio si tantum agri detrahas, quantum singula cuiusque oppidi territoria occupabant, modicos omnino agri Romani fines fuisse comperies. Hoc igitur Romæ territorium fuit, quo legitima Præ-

fecti vrbi poteſtas terminabatur. Hi Vrbis termini Vlpiano, quos Præfectus cùm exierit, poteſtatem non habet, L. vltima D. *De officio Præfecti vrbi*. non qui intra centeſimum lapidem, vt pleriſque viſum eſt, ſed qui agri Romani finibus continentur. Vt enim Prætoris verbi gratia Tuſculani poteſtas agri Tuſculani terminis coercebatur, eodemque modo municipiorum, coloniarũ, oppidorum omnium magiſtratus ſuo quiſque territorio ſe continebant: ita Præfecti vrbi propria & iure magiſtratus congruens adminiſtratio Romani territorij fines egreſſa non eſt. Proinde quicquid Præfecto extra hos cancellos, aut intra Centeſimum, aut per Prouincias conceſſum eſt, id illi non iure magiſtratus, ſed ſpeciali Principum volun-

tate tributum fuiſſe cẽſendum eſt. Quomodo & apud legum Moſaicarum Collatorem Tit. XIV. Vlpianus idem conſtitutionibus eò peruentum ſuo tempore obſeruat, vt Romæ Præfectus vrbi ſolus cognoſceret, ſi quid in legem Fauiã intra miliarium centeſimum admiſſum eſſet. Vide nunc ergo quãtũ ſummæ tuæ deſit, qui Romani agri fines perpaucis ab Vrbe milibus circumſcriptos ad centeſimũ vſque lapidem ampliaris; atque integras non dicam colonias & præfecturas, ſed ſi tibi, Coniectorique tuo credimus, ſuburbicarias omnes prouincias vno Vrbis territorio ac terminis exhauſtas velis: tum Præfecto vrbi quid proprio iure competat, quid ſpeciali lege tributum ſit, non diſtinguas. Adeo vno in capite non

vna, ſed multiplex tua eſt hallucinatio.

CAPVT II.

Italiæ in vrbicarias & annonarias regiones diuiſio reiecta, Trebellij locus à Cauſidico perperam expoſitus. Enumerari à Trebellio regiones omnes Italiæ, etiam quæ intra Centeſimum. Nec Italiam propriè dictam omnia complecti, quæ ſunt extra Centeſimum, nec ſuburbicarias eas tantùm, quæ intra centeſimum. Annonariarum etymum refellitur.

EXPLODENDA nunc eſt Italiæ Prouinciarum diuiſio, in qua te paſſim & iactanter oſtentas, hoc fortaſſe confidentiùs, quòd prolatam, laudatamque à Coniectore tuo intactam in Cenſura noſtra reliqueram. Italiæ, inquis, re-
Pag. 10.
» giones, ſeu prouinciæ, aliæ anno-
» nariæ, aliæ ſuburbicariæ fuerunt.

Suburbicariæ quatuor tantùm, eę- „
que intra centesimū ab Vrbe mil- „
liarium: reliquæ omnes annona- „
riæ, nomen id ex eo nactæ, quia „
functiones annonarias pensita- „
bant, à quibus immunes erant sub- „
urbicariæ. Hæc illius, ni fallor, „
orationis est summa: hæc tua quo-
que, nisi quid ab illo discrepas, est
sententia. Cuius quidem, vt leniſ-
ſimè dicam, quot sunt capita, tot
errata. Et tamen falsæ assertionis
vindex, auctórq; producitur Tre-
bellius Pollio, cum in Tetrico se-
niore de Aureliano scribit his ver-
bis: *Pudore victus vir nimium seuerus,
eum quem triumphauerat* Correctorem
totius Italiæ fecit, id est Campanię, *Sam-
nij, Lucaniæ,* Brutiorum, *Apuliæ,* Ca-
*labriæ, Etruriæ atque Vmbrię, Piceni
& Flaminiæ, omnisque annonariæ re-
gionis.* Sed quid habet hic locus,

quod errori tuo patrocinetur? Cui enim persuadebis, Pollioné, cùm totam Italiam Tetrico commissam dicat, atque omnes eius Prouincias enumeratione sua comprehendat, non tamen Italiam totam intelligere, neque omnes illius Prouincias designare, sed tantummodo annonarias? Aut quis tibi concedet, scriptorem non omnino malum tam putida vsum esse tautologia, vt paucis & cõtinuatis pene verbis idem repetat, hoc est, Tetricum Italiæ Correctorem factum bis dicat; quod fieri necesse est, si vnum, quod ais, atque idem est Italia & annonaria regio? Quodnam ergo dices inter ista discrimẽ? Quasi obscurum id sit, ac non potius ita obuium & apertum, vt ab iis etiam, qui parum acutos se natos gaudent, videri possit. Quæro

enim ex te, ſi de Turonẽſi Antiſti-
te, quibuſnam ciuitatibus Metro-
politani iure præſit, ita me lo-
quentem audias, vt dicam illum
Tertiæ Lugdunenſi vniuerſæ, hoc
eſt Cenomannicæ, Andegauenſi,
Redonicæ, Nanneticæ, omnibuſ-
que Britãnicis ciuitatibus pręeſſe:
an verba mea ſic accipies, vt Tertiã
Lugdunenſem, & Britannicas ci-
uitates idẽ eſſe, aut Cenomannos
etiam, atque Andegauos Britanni-
carum gẽtium numero adſcriptos
cenſeas? Si bene ingenium tuum
metior, non tam peruersè iudica-
bis: ſed hoc potius ita ſtatues, in
hoc Turonenſis Prouinciæ ciuita-
tum catalogo, cùm ad eas ventum
eſſet, quæ in Britannis ſitæ ſunt, &
aliæ quæ ſequebantur, eiuſdem
generis omnes eſſent, adiectam
fuiſſe notam, quæ reliquas omnes

Britannicas comprehenderet: tum Britannicas iſtas ciuitates, non ſolas, ſed cum iis coniunctas, quæ ante Britannicas nominatæ ſunt, Tertiæ Lugdunenſis ciuitatum omnium numerum explere. Rectè omnino, atque appoſitè. Cur ergo non idem apud Trebellium iudicaſti? Senſiſſes enim, annonarias ab eo regiones eas tantùm intelligi, quæ vel in Gallia rogata ſitæ, vel proximæ huic eſſent: ad quas ille cùm percenſendis Italiæ regionibus perueniſſet, (Flaminiam enim, & Picenum annonarias fuiſſe non ignoras) quia ceteræ quæ ſequebantur annonariæ itē erant, tum ideo ne vllam excluderet, OMNIS ANNONARIÆ REGIONIS clauſulam ſubieciſſe. Ceterùm annonarias iſtas non ſolas, ſed iis quas ante nominarat adnexas

nexas, totius Italiæ regiones complecti. Aliud proinde annonarias, aliud totius Italiæ regiones esse. Hæc nimirum plana atque expedita erat Trebellij verborum interpretatio. Tu verò vt Trebelliũ in partes trahas, & suffragium exprimas ab inuito, commenta illi affingis tua, tecumque non absurda modò, sed pugnantia etiam loqui cogis. Quid enim? an non pugnant ista secum, annonarias regiones in Italia dici quæcumque sint extra cẽtesimum, & Vmbriam tamen inter annonarias numerari, quæ intra centesimum continetur? Suburbicarias rursus eo spatio definiri, quod centesimo terminatur, cùm Picenum, quod inter suburbicarias censeri compertum est, extra centesimum lapidem positum esse nemo nesciat? Quam hîc

colligi debeat. Quid enim? Si ex Præfectura vrbis Romani territorij petenda sunt spatia, nullúmne ante Augustum, qui Præfectos instituit, Romanæ vrbis territorium dices fuisse? aut si propterea quòd de criminibus, quę intra centesimum admissa essent, Præfectus vrbi iudicabat, ideo Vrbis terminos ad centesimum produci placet, cur non itidem, quia de controuersiis Senatorum, quę per prouincias inferebantur, Præfectus idem Valentiniani lege III. Cod. Theod. *De iurisdictione* cognoscebat, eosdem Vrbis & prouinciarum omnium terminos fuisse decernamus? At hæc absurda sunt & insulsa. Alio igitur ex capite Romani territorij fines constituendi: ex agri nimirum Romani finibus ac terminis. Quid enim aliud est

territorium Pomponio L.CCXXXIX. *De verborum significatione*, quàm vniuersitas agrorum intra fines cuiusque ciuitatis? Romani autem agri fines haud illi certè longinqui, nec latissimè patentes fuerunt. quippe qui vicinorum vndiquaque Latij vel Etruriæ oppidorum agris vallabantur, Ostiensi, Ardeate, Lanuuino, Albano, Tusculano, Gabino, Veiente, Cærite, & si qui præterea interiecti. Horum enim oppidorũ, quæ dixi, nullum est quod viginti passuum millibus Roma distet, sunt quæ decimũ, aut duodecimum non excedant. Quo ex spatio si tantum agri detrahas, quantum singula cuiusque oppidi territoria occupabant, modicos omnino agri Romani fines fuisse comperies. Hoc igitur Romæ territorium fuit, quo legitima Præ-

fecti vrbi poteſtas terminabatur. Hi Vrbis termini Vlpiano, quos Præfectus cùm exierit, poteſtatem non habet, L. vltima D. *De officio Præfecti vrbi*. non qui intra centeſimum lapidem, vt pleriſque viſum eſt, ſed qui agri Romani finibus continentur. Vt enim Prætoris verbi gratia Tuſculani poteſtas agri Tuſculani terminis coercebatur, eodemque modo municipiorum, coloniarũ, oppidorum omnium magiſtratus ſuo quiſque territorio ſe continebant: ita Præfecti vrbi propria & iure magiſtratus congruens adminiſtratio Romani territorij fines egreſſa non eſt. Proinde quicquid Præfecto extra hos cancellos, aut intra Centeſimum, aut per Prouincias conceſſum eſt, id illi non iure magiſtratus, ſed ſpeciali Principum volun-

tate tributum fuisse cēsendum est. Quomodo & apud legum Mosaicarum Collatorem Tit. XIV. Vlpianus idem constitutionibus eò peruentum suo tempore obseruat, vt Romæ Præfectus vrbi solus cognosceret, si quid in legem Fauiā intra miliarium centesimum admissum esset. Vide nunc ergo quātū̃ summæ tuæ desit, qui Romani agri fines perpaucis ab Vrbe milibus circumscriptos ad centesimū̃ vsque lapidem ampliaris; atque integras non dicam colonias & præfecturas, sed si tibi, Coniectorique tuo credimus, suburbicarias omnes prouincias vno Vrbis territorio ac terminis exhaustas velis: tum Præfecto vrbi quid proprio iure competat, quid speciali lege tributum sit, non distinguas. Adeo vno in capite non

vna, ſed multiplex tua eſt hallucinatio.

CAPVT II.

Italiæ in vrbicarias & annonarias regiones diuiſio reiecta, Trebellij locus à Cauſidico perperam expoſitus. Enumerari à Trebellio regiones omnes Italiæ, etiam quæ intra Centeſimum. Nec Italiam propriè dictam omnia complecti, quæ ſunt extra Centeſimum, nec ſuburbicarias eas tantùm, quæ intra centeſimum. Annonariarum etymum refellitur.

EXPLODENDA nunc eſt Italiæ Prouinciarum diuiſio, in qua te paſſim & iactanter oſtentas, hoc fortaſſe confidentiùs, quòd prolatam, laudatamque à Coniectore tuo intactam in Cenſura noſtra reliqueram. Italiæ, inquis, re- Pag.10.
„ ſtra reliqueram. Italiæ, inquis, re-
„ giones, ſeu prouinciæ, aliæ anno-
„ nariæ, aliæ ſuburbicariæ fuerunt.

Suburbicariæ quatuor tantùm, eę- „
que intra centesimũ ab Vrbe mil- „
liarium: reliquæ omnes annona- „
riæ, nomen id ex eo nactæ, quia „
functiones annonarias pensita- „
bant, àquibus immunes erant sub- „
urbicariæ. Hæc illius, ni fallor, „
orationis est summa: hæc tua quo-
que, nisi quid ab illo discrepas, est
sententia. Cuius quidem, vt leniss-
simè dicam, quot sunt capita, tot
errata. Et tamen falsæ assertionis
vindex, auctórq; producitur Tre-
bellius Pollio, cum in Tetrico se-
niore de Aureliano scribit his ver-
bis: *Pudore victus vir nimium seuerus, eum quem triumphauerat* Correctorem *totius Italiæ fecit, id est* Campanię, *Samnij, Lucaniæ,* Brutiorum, *Apuliæ,* Ca*labriæ, Etruriæ atque Vmbrię, Piceni & Flaminiæ, omnisque annonariæ regionis*. Sed quid habet hic locus,

quod errori tuo patrocinetur? Cui enim persuadebis, Pollionē, cùm totam Italiam Tetrico commissam dicat, atque omnes eius Prouincias enumeratione sua comprehendat, non tamen Italiam totam intelligere, neque omnes illius Prouincias designare, sed tantummodo annonarias? Aut quis tibi concedet, scriptorem non omnino malum tam putida vsum esse tautologia, vt paucis & cōtinuatis pene verbis idem repetat, hoc est, Tetricum Italiæ Correctorem factum bis dicat; quod fieri necesse est, si vnum, quod ais, atque idem est Italia & annonaria regio? Quodnam ergo dices inter ista discrimē? Quasi obscurum id sit, ac non potius ita obuium & apertum, vt ab iis etiam, qui parum acutos se natos gaudent, videri possit. Quæro

enim ex te, si de Turonẽsi Antisti-te, quibusnam ciuitatibus Metro-politani iure præsit, ita me lo-quentem audias, vt dicam illum Tertiæ Lugdunensi vniuersæ, hoc est Cenomannicæ, Andegauensi, Redonicæ, Nanneticæ, omnibusque Britãnicis ciuitatibus præesse: an verba mea sic accipies, vt Tertiã Lugdunensem, & Britannicas ciuitates idẽ esse, aut Cenomannos etiam, atque Andegauos Britannicarum gẽtium numero adscriptos censeas? Si bene ingenium tuum metior, non tam peruersè iudicabis: sed hoc potius ita statues, in hoc Turonensis Prouinciæ ciuitatum catalogo, cùm ad eas ventum esset, quæ in Britannis sitæ sunt, & aliæ quæ sequebantur, eiusdem generis omnes essent, adiectam fuisse notam, quæ reliquas omnes

nexas, totius Italiæ regiones complecti. Aliud proinde annonarias, aliud totius Italiæ regiones esse. Hæc nimirum plana atque expedita erat Trebellij verborum interpretatio. Tu verò vt Trebelliũ in partes trahas, & suffragium exprimas ab inuito, commenta illi affingis tua, tecumque non absurda modò, sed pugnantia etiam loqui cogis. Quid enim? an non pugnant ista secum, annonarias regiones in Italia dici quæcumque sint extra cẽtesimum, & Vmbriam tamen inter annonarias numerari, quæ intra centesimum continetur? Suburbicarias rursus eo spatio definiri, quod centesimo terminatur, cùm Picenum, quod inter suburbicarias censeri compertum est, extra centesimum lapidem positum esse nemo nesciat? Quam hîc

in partem te conuertes? Vmbriam abnues centesimo contineri? At reuincet Coniector, qui vt Picenum, quod extra eos fines esse nonum, quod extra eos fines esse nōrat, intra centesimum concluderet, suis illud sedibus summouit, & in agro Spoletino, hoc est in media Vmbria collocauit. An Picenū extra cētesimi terminos situm negabis? Tu te ipse fateri coges, qui in Epistolæ tuæ calce Picenum vtrumque Marchiæ nomine comprehendi scripsisti: Marchiam autem vltra centesimum totam esse res docet. Aut Vmbriam igitur de annonariarum albo expunge, aut annonarias etiam intra centesimū aliquas confitere. Aut Picenum porrò suburbicarium nega vllum fuisse, aut suburbicarias etiam vltra centesimum positas agnosce. Ita cassam & futilem, quocumque

Pag. 116.

te vertas, ac secum ipsam pugnātem, tuam istam, cui patrocinium ex Trebellio quærebas, Italicarū regionum distinctionem fateare necesse est.

Iam illud quoque quam pariter absurdum est, quod tanto nisu, tantoque aduersus doctos omnes fastu adstruere conatus est Coniector, annonarias ex eo dictas, quòd annonam penderent, quàm suburbicariæ videlicet non debebant? Hoc enim intelligi de suburbicariis voluit, aut causam nullam dixit, cur ab his annonariæ distinguātur, si annonā hæ quoq; pensitabant. At functionibus annonariis obnoxias etiam fuisse suburbicarias, tum aliæ cōplures, tū maximè XIV. Cod. Th. *de Indulgentiis debitorum*, Honorij lex probat: *Quod*, inquit, *de annonariis functionibus per*

vrbicarias regiones clementia nostra concessit, etiam in largitionalibus titulis & emphyteuticis reipublicæ prædiis custodiri mãdamus. Amotis igitur reliquis etiam circa largitionales titulos, debita ex præsenti Indictione constituit, chartis abolitis debitorum. Si annonariarum functionum reliqua suburbicariis regionibus indulsit Princeps, consequens est profectè, vt ab illis debitas, & ministrari solitas intelligamus, & frustra sudando nihil profecerit Coniector, qui hoc illas onere immunes videri voluit. Quod si falsum tu id esse subodoratus, propterea mentioné huius etymi nullam facis, clientisque tui errorem, vt sæpe soles, tacitò condemnas, solertiam laudo. Eorum enim more facis, qui vadimonium deserunt, ne causa cadant. Sed quid negotij erit, si dissentire vobis in-

ter vos & digladiari licet, myrmillones conficere, qui mutuis se vulneribus cædant, ac suis se ipsos mucronibus confodiant?

CAPVT III.

Suburbicarias rectè dici prouincias quæ ab vrbis Vicario regebantur. Cur solum Picenum in Notitia suburbicarij cognomen gerat. Causidicus suo ipsius argumento reuincitur. Sicilia item cur interdum seorsim ab vrbicariis nominetur, veram in Censura caussam esse allatam. Sicilia eadem alibi Vrbicariarum nomine comprehensa. quare ab illis minimè diuersa.

MAGNO te, clientemque tuũ, nisi dissimulas, præsidio deiectum vides, cùm tibi extorta est Trebellij Pollionis auctoritas qua muniebaris. Iam enim perspicuũ est, non modò annonarias ab illo

nõ omnes dictas esse, quas fingitis; sed hoc etiam, quod vestræ caput est Dissertationis, nec Italiã, cùm angustiùs sumitur, & ab vrbicariis regionibus distinguitur, regiones vniuersas, quæ extra centesimum sunt lapidem, complecti posse; nec suburbicarias omnes, vt vobis placet, intra centesimum contineri. Quo euerso fundamento, quid est in tota illius Coniectura, aut in tota Epistola tua, quod vlla ex parte cohæreat? Quanto ergo simplicius ac breuius erat, id quod te Censura nostra docuit, & proxime ab Hieronymo Aleandro, doctissimo & humanissimo viro est approbatum, agnoscere? Centesimi videlicet rationem, finesque, ad specialem Italiæ significationem, vel ad suburbicariarum appellationem nihil omnino pertinere: sed

cùm à Constantino Magno duo in Italia Præfecturæ prætorianæ Vicarij essent constituti, Vicarius Vrbis, cuius sedes Romæ, & Vicarius Italiæ, qui sedem habuit Mediolani: exinde factum, vt vrbicariæ, vel suburbicariæ dici cœperint prouinciæ quas Vicarius vrbis administrabat, decem nimirum, quæ in Notitia numerantur, C*ampania, Tuscia & Vmbria, Picenũ suburbicariũ, Sicilia*, *Apulia &* C*alabria, Brutij & Lucania*, *Samnium*, *Sardinia*, C*orsica*, *Valeria.* reliquæ verò septem, quoniam à Vicario Italiæ regebantur, proprium sibi deinceps Italiæ nomen vindicarint, quomodo & Vicarius ipse, quamuis Italiæ tantùm partem obtineret, Vicarius tamen Italiæ vocabatur. Hoc exordiũ fuit Italiæ pressiùs sumptæ, hic fons & origo vr-

bicariatum regionum. Quod si tibi ad hanc lucem oculos intendere fas esset, nec te ista Centesimi fabula irretitum teneret; rideres ea profectò, quæ nunc nobis velut ardua & inextricabilia pueriliter obiectas. Quid enim est tandem, quod opponis? Maximam, ais, admirationem mouere tibi, quòd in Notitia, cũ Vicarij Vrbis prouinciæ recensentur, vnica Piceni regio suburbicaria dicatur, cùm ceteræ nostra sententia sint etiam suburbicariæ. Mihi verò mirandum hoc potiùs meritò videtur, obiici id abs te mihi, quod in te possit retorqueri. Cedo enim, ecquas tu suburbicarias esse censes? *Latinam*, inquis, *regionem*, *Valeriam*, *Picenum suburbicarium*, *Tusciam suburbicariam*. Quàm id aptè, postea viderimus. Nunc rogo quid causæ

Pag. 9.

Pag. 44.

ſit, cur ſuburbicariæ cùm ſint omnes, duabus tantùm id nomen imponas? Reſpondebis, opinor, idcirco his duabus ſuburbicarij nomen addi, vt à Piceno annonario, & à Tuſcia annonaria diſtinguantur. Neque eo fieri, vt Valeria, & Latina regio ſuburbicariæ non cẽſeantur; quemadmodum in enumerandis Franciæ regni prouinciis, ſi quis cùm ad Burgundiam tuam ventum eſt, Franciçæ illi nomen addat, vt ab altera Burgundia, quæ illi coniuncta eſt, ſecernatur, non eo fiet, vt Campania, Prouincia, Britannia, & ceteræ omnes Franciœ nõ ſint. Quę cùm dixeris, nemo erit qui non acquieſcat. Cur tu igitur, quaſi non idem ius Titij eſſe debeat, quod Sempronij, qua defenſione in cauſa tua vteris, eadem nos in noſtra vti ve-

P.12.13.14. tas? Miraris rursum, quo pacto in lege IX. Cod. Theod. *De extraordinariis muneribus*, Sicilia, si vrbicaria est, ab vrbicariis regionibus seiungatur; & gaudes te non tam acutum esse natum, vt quam attuli causam intelligas: nempe quòd curandis fundis patrimonialibus & emphiteuticariis, de quibus lex agit, diuersus esset in Sicilia Rationalis ab eo qui Rationalis per vrbem Romam, & suburbicarias regiones dicebatur. At ego vereor, ne dolēdum sit potius amicis tuis, tam rudem te atque hebetem videri, vt hîc etiam non sentias, quas mihi tendiculas obiicis, iisdem te incautum atque imprudētem implicari. Quid enim? An non in Notitia eadem, inter eos qui sub dispositione Comitis rerum priuatarum militabant, Procurator legi-

tur rei priuatæ per Italiam, & Procurator item rei priuatæ per Apuliam & Calabriam? Quæro ex te, Apuliámne & Calabriam putes Italiæ nomine contineri. Nam mihi quidem, qui Apuliam & Calabriam Vrbicarias esse docui, facile est negare: at tibi integrum non est, qui Italię vis nomine quicquid est extra centesimum comprehendi. Cùm igitur in Italia tuo iudicio sint Apulia & Calabria, quid aliud causę adferes, cur hîc ab Italia separentur, nisi quòd à diuersis ipsæ Procuratoribus, sicut illæ à diuersis Rationalibus, administrarentur? Noli ergo flagitare, vt alio me patrocinio defendam. Satis tutum tectumque oportet illum videri, qui eius sibi exemplo cauet, qui accusat. Sed quoniam sentio hîc mihi rem cum vno te

ſolo non eſſe, ſed cum togato iuris Anteceſſore, quem in errorem nuper impuliſti, agedum illius cauſa iterum congrediamur. Vrbicarias regiones appellari docui, quæ in Vicarij vrbis erant poteſtate; ſub Vicario autem vrbis Siciliam fuiſſe Notitia teſtata eſt; ex quo nimirum vrbicariam eſſe Siciliam ſequebatur. Hîc mihi Theodoſiana lex obiicitur, quæ Siciliam ab vrbicariis regionibus diſtinguere videatur. Obiici hanc poſſe præſenſeram: ideo ne cui fucum faceret, admonueram quid cauſæ eſſet, cur Sicilia in ea lege, tametſi eſt vrbicaria, ab vrbicariis ſeiungatur. Nec difficile erat cauſam aſſequi, cùm eodem more apud nos videamus, à Rectoribus prouinciarũ ſæpe diſtingui Rectores arcium, oppidorumque nonnullo-

rum, quæ ipsa tamen in iisdem prouinciis continentur. At Tibi, Antecessorique ratio ista non satisfacit. Quare hoc vno legis argumento confici putat, Siciliam vrbicariam prorsus non fuisse, vrbicarias proinde ab vrbis vicario dici non posse. Verùm si Siciliam ab vrbicariis lex illa penitus excludit, de lege altera, quæ vnica est in Codice Theod. *Si per obreptionem*, quid censes? Quæro enim, cùm Præfecto præt. Italiæ & illyrici præcipit Imperator, vt *per omnem Itáliam, tum etiam per Vrbicarias, Africanasq; regiones, as per omne Illyricum*, hoc est, per omnes præfecturæ illius diœceses, legem promulget, Siciliam ecquo putas harum partium capite contineri? Exclusam enim, opinor, non dices, cùm Italiæ Præfecto paruisse Siciliam non dubi-

tes. qua igitur in parte comprehensam putas? Illyricóne, an Africa? ridiculum sit suspicari. nam Italiæ Insulam fuisse Siciliam quis noscit? Sed cum Italiæ duæ fuerint diœceses, quę in hac lege distingũtur, Italia & Vrbicariæ, ad Italiæ diœcesim pertinuisse Siciliam, cum Italiæ Vicario non subesset, absurdum est affirmare. restat ergo, vt vrbicariarum numero comprehendatur. Quòd si vrbicariarum hîc nomine Sicilia continetur, causa certè quærenda est, cur in lege IX. *De extraordinariis muneribus* eadem ab vrbicariis secernatur. Ego eam attuli, quæ aptissima videbatur. Tu Antecessori nuntia, vt aut certiorem ipse proferat, aut nostram probet, atque infirmo se argumento ad Siciliã de vrbicariarum albo eradendam vsum sen-

tiat. Tu porro, si primam Italiæ huius, suburbicariarumque originem, quam dixi, & veras vtrarumque metas ac terminos didicisses, non modò in his nunc salebris non hæreres, sed alios etiam scopulos, ad quos passim offendis, declinares. Nec suburbicarias scilicet ante Constantinum appellatas, cùm exemplum, vel auctorem nullum habeas, sine tabulis, sine teste, sine suffragio affirmares. nec Italiæ nomen in Aureliani edicto, vel apud Pollionem, & alios, qui Constantini tempora antecesserunt, aliud quàm Italiam totam, quæ in duas diœceses diuisa nondum erat, interpretandum crederes: nec duas denique has partes, Italiam, inquam, & vrbicarias, quæ pro Vicariorum, à quibus regebantur, discrimine, ita sunt apta &

ſcrimen, quod Coniector, eiuſque patronus, omnes illam prouincias complecti volunt, quæ ſunt extra Vrbis Centeſimum: nos ſeptem illas duntaxat, quæ Diœceſim Vicarij Italiæ conſtituunt, Venetiam cum Iſtria, Æmiliam, Liguriam, Flaminiam cum Piceno annonario, Alpes Cottias, Rætiam primam, Rætiam ſecundam. Rem vt auctorum teſtimonio firmaremus, Synodi Sardicenſis Epiſtolam inter cetera produximus, quæ ab Italia hoc ſenſu Campaniam, Calabriam, Apuliã ſecludit; quod certè non faceret, ſi Italiæ omnes eſſent quæ ſunt extra Cẽteſimum, cùm extra Centeſimi fines has eſſe nemo non videat. Hunc tamen Synodi locum oppugnandum ſibi Amicus delegit. prolixè ille quidem ac verboſè, ſed confuſè adeo

& perturbatè, vt ſatis liqueat ipſum quæ ſcribebat non intellexiſſe. Nam cùm aliud ſit Prouincia, aliud Diœceſis, quæ multarum prouinciarum eſt complexio: cúmque alia ciuilium diœceſum aut prouinciarum ſit ratio, alia Eccleſiaſticarum, quarum vnica ciuiles multas ſæpe continet, interdum ſingulæ ſingulis adæquantur; ſicut in Cenſura noſtra probatum eſt: acutus hic homo, & prouincias cum diœceſibus confundit, & ab Eccleſiaſticis ciuilia non diſtinguit, nec Italiam ſolidam atque integram ab Italia, quæ pro Italiæ tantùm parte ſumitur; ſuſque déque omnia miſcet, & iudicij alieni ſecurus, quàm ridiculum lectori ſe præbeat penſi nihil habet: vt me ipſum ſuſceptæ iam operæ tædeat, atque amicis indignari prorſus in-

cipiam, qui me cõuitiis ſuis vt tam inepta refellerem adegerunt. Audiamus tamen quibus machinis Synodi auctoritatem expugnet. Synodi verba ſunt, ἡ ἁγία σύνοδος συναχθεῖσα ἀπὸ Ῥώμης, καὶ Ἰταλίας, Καμπανίας, Καλαβρείας, Ἀπουλίας. Negat in his verbis ab Italia Campaniam, Calabriam, Apuliam ſecludi, ſed tanquam eius partes Italiæ vult ſubiungi, quia nulla poſt Italiam interpoſita eſt diſtinctio. alioqui diſiunctiuam particulam indidiſſet, hoc modo, ἀπὸ Ῥώμης, ἐκ Ἰταλίας, καὶ Καλαβρείας, καὶ Καμπανίας. Itáne verò? Confecta res erat, ſi hanc Synodus notam adieciſſet? Quid ergo Athanaſio dices, qui adiecit in Epiſtola ad ſolitarios, ἀπό τε μεγάλης Ῥώμης, καὶ τῆς Ἰταλίας πάσης, Καλαβρίας τε καὶ Ἀπουλίας, καὶ Καμπανίας, Βρεττίας τε. An non hoc eſt,

Pag. 25. 26.

quod aiebam, te quid ſcribas penſi nihil habere, ac tuo te gladio, vt tuis verbis vtar, iugulare? Quanquam ineptum eſt certè, Synodi ſententiam ex voculæ vnius, quæ ad rem nihil faciat, apicibus pendere. Vnde certiùs explorari Synodi mens poſſit, quàm ex Synodi ipſius ſubſcriptionibus? Illas ergo recognoſce. In his Epiſcopos leges, *Protaſium ab Italia de Mediolano, Vrſacium ab Italia de Brixia, Fortunatianum ab Italia de Aquileia, Lucillum ab Italia de Verona*; deinde *Vincentium à Campania de Capua, Ianuarium à Campania de Beneuento, Calepodium à Campania de Neapoli*; *Stercorium* denique *ab Apulia de Canuſio*. Si Cāpaniam & Apuliam Synodus ab Italia non diſtinxit, quid attinebat poſt Epiſcopos quos Italiæ adſignarat, reliquos Campaniæ vel

Apuliæ adſcribere? Nimirum Italiæ eos omnes attribuit, qui è variis Diœceſis Italiæ prouinciis, quas ſciebat vnica Eccleſiaſtica, hoc eſt Mediolanenſi, prouincia contineri: ceteros ſeorſim Campaniæ vel Apuliæ; quoniam vtraque ſuam ipſa prouinciam conſtituebat. Quod clariùs etiam, diſertiſque verbis Arelatenſis primæ Synodi ſubſcriptiones docent: *Ex prouincia Italiæ, ciuitate Mediolanenſi, Mirocles Epiſcopus. Ex prouincia Campania, de ciuitate Capuenſium, Proterius Epiſcopus. Ex prouincia Apulia, de ciuitate Arpienſium, Pardus Epiſcopus.* Et Athanaſius in eadem Epiſtola pag. 636. cùm Capuam Metropolim Campaniæ vocat, & Vincentium eius Epiſcopum commemorat, Βικέντιον μὲν τὸν ἀπὸ Καπύης. ἔστι δὲ αὕτη μητρόπολις τῆς Καμπανίας, an non

apertè peculiarem Campaniæ prouinciam fuiſſe ſignificat? Niſi tu fortè aliud Metropolim eſſe putas, quàm caput & principem vrbem prouinciæ. Abi nunc ergo, & deſine tandem de Campania, Apulia, Calabria ſtolidè ſciſcitari, cuius ſint prouinciæ, Italiæne an Romanæ: cùm videas earum vnamquamque non ciuili tantùm, ſed Eccleſiaſtico etiam iure, ſolidam per ſe prouinciam feciſſe. Pergis tamen, & indignas prouinciarum numero iudicas, quòd cum Romana vel Italiæ prouincia comparari amplitudine, cōferrique non poſſint. Quaſi verò reges hodie dici nequeant, quorum regna terrarum ſpatiis Gallias vel Hiſpanias non æquant, aut prouincias olim omnes in Gallia oportuerit eſſe Maximas Sequanorum, & in Britannia

Pag 65.

Pag. 54.

Maximas Cæſarienſes. Non capis, qua ratione πᾶσαν Ιταλίαν Athanaſius, *omnem Italiam* dicere potuerit Hieronymus, ſi Campaniam, Calabriam, Apuliam, non comprehendunt : quomodo Valentinianum Imp. capies lege IX. Cod. Theod. *De annona & tributis*, aut Gratianum L. vnica. *Si per obreptionem* : quorum hic pariter omnem Italiam, ille omnes Italiæ regiones dixit, tametſi Vrbicarias excludant? Tuíne adeo es immemor, vt de Italia, quæ Italiæ tantùm partem, hòc eſt diœceſim eius alteram continet, nos loqui non recorderis? Quod ſi recordaris, quid cauſæ eſt, cur cùm varias & ipſa partes prouinciaſque complexa ſit, omnem Italiam ab iis dici non feras, qui omnes eius partes intelligant? Sed reſtat tibi validiſſimum telum,

P. 25 26. 29.

Pag. 27. 28.

quo Campaniam, Apuliam, Cala-
briam nihil aliud quàm Italiæ hu-
ius partes eſſe concludas, idque ex
noſtra, quod tibi certè glorioſum
eſt, pharetra depromptum. Sir-
» mondus, inquis, in regionum ca-
» talogo, quæ Romanæ prouinciæ
» attribuebantur, nullam harum nu-
» merat. Italiæ ergo prouinciẹ illas
» adiudicat, hoc eſt ſecũ ipſe pugnat,
» qui Italiam ſcripſit non amplius
quàm ſeptem Vicarij ſui prouin-
cias continere. Ita enim ἀντιλογίας
nos redarguit, & latus noſtrũ ferro
noſtro petit. Sed ô plumbeum pu-
gionem! Quo enim exciperes ca-
chinno, ſi me ita diſſerentem audi-
res: Belgicam Amicus, & Aquita-
niam in Celtica non ponit; ponat
ergo neceſſe eſt in Narbonenſi.
Nã tua quidem par huic, & ſimil-
lima eſt argumentatio. Nos verò

qui ſtultum ducimus prouinciam in eiuſdẽ ordinis prouincia quærere, nec in Italiæ iſtas prouincia, nec in Romana collocamus. Tu propterea quòd hactenus Campaniã, Calabriam, Apuliam ſeparatas eſſe prouincias ignoraſti, Italiæ illas prouinciæ partes dicis: qui tamen, ſi placitis tuis conſentanea loqui velles, Romanæ potiùs dicere debueras. Cùm enim Eccleſiaſticas prouincias & adminiſtrationes ad ciuilium formam conſtituendas tu, Coniectorque tuus cenſeatis, & Campaniam, Calabriam, Apuliam tu idem, Coniectore tuo admonitu noſtro cautior factus, non ad Vicarij Italiæ, vt ille ſentiebat, ſed ad Vicarij Vrbis tribunal pertinuiſſe didiceris; conſequens erat profectò, vt earumdem Epiſcopos Romanæ potius, quàm Italiæ pro-

uinciæ adſcriberes. Videſis nunc ergo, vter noſtrûm teſtimonio ſuo reuincatur, vter ἀντιλογίας ἁλίσκεται, vter ἄνοιαν ὀφλισκάνει.

Capvt V.

Suburbicaria omnes non ſunt intra Centeſimum. Secum pugnat Cauſidicus, qui Vmbriam ſuburbicariam eſſe negat, quæ tamen eſt intra Centeſimum. Latina regio inter prouincias nunquam habita, Valeria vltimis tantùm temporibus. Prouinciæ omnes Vrbi vicinæ non ad Præfecti, ſed ad Vicarij Vrbis adminiſtrationem pertinebant.

Præcipvvs Duumuirûm noſtrorum labor eſt, vt ſuburbicarias regiones intra Centeſimum deſcribant. Nam quia quatuor omnino eius nominis eſſe à peſſimis magiſtris, hoc eſt à coctoribus calcis didicerunt, quas decem numero fuiſſe Imperij Notitia nos docet, de Piceno quidem & Tuſcia,

quin suburbicariæ sint, ambigi nõ posse intelligunt, de reliquis duabus inter se non consentiunt. Cõiector enim Latium vetus & Latium nouum, primus, vt ipse gloriatur, nouas suburbicarias creauit: vitio creatas exclamat Amicus, & pro his Latinam regionem, Valeriámq; substituit. Prorsus autem quatuor suburbicarias Centesimo definiri, atque in his Præfecti vrbis diœcesim contineri volunt. Quanquam igitur à nobis iam in Censura ostensum est, frustra Præfecti Vrbis diœcesim, aut prouincias fingi, quæ nullæ sint: tamen in hisce fingendis, constituendisque quàm multa peccent, hîc quoque demonstrandum est. Primum enim, quàm ineptum est suburbicarias omnes Centesimo concludere, cùm extra hos fines Picenum

Pag. 41 42

esse liqueat, quod suburbicarium inficiari nō potestis? Deinde quàm absurdum, quæ Centesimo contineãtur eas omnes suburbicarias dicere, cùm intra Centesimũ sit Vmbria, quam suburbicariam negatis? Verùm hæc, quæ antea quoque attigimus, & vtrique vestrûm sunt communia, omittamus. Valeriam, Latinamque regionem tuã exploremus, quas tu, Cõiectoris tui ἀπερισκεψίαν notans, vtrique eius Latio anteponendas censuisti. Nempe dum cornicum, quod aiunt, oculos configis, tuos ipse confodisti, vt quod ille videre non potuit, tu quoque non videres. Quem enim, nisi oculis captum, latere potest, in Descriptionibus Prouinciarum Italiæ, quotquot in antiquis Bibliothecis extant, Latij aut Latinæ regionis nomen nusquam legi? A-

gedum, aures admoue, si oculos non habes. IN ITALIA PROVINCIÆ NVMERO XVI. *Campania, in qua est Capua, Tuscia cũ Vmbria, in qua est Roma, Æmilia, Flaminia, in qua est Rauenna, Picenum, Liguria, in qua est Mediolanum, Venetia cum Histris, in qua est Aquileia, Alpes Cottiæ, Samnium, Apulia cum Calabria, in qua est Tarentus, Brutia cum Lucania, Rætia prima, Rætia secunda, Sicilia, Sardinia, Corsica.* Hæc nostri est Codicis dinumeratio, à qua ceteri nihil discrepant, nisi quòd in nonnullis Roma præteritur, quam tamen in Tusciæ prouincia cõstitutam notat etiam Paulus Diaconus in gestis Longobardorum libro II. Cum hac autem Descriptione confer alteram, quæ in vtriusque Imperij Notitia legitur his verbis: PROVINCIÆ ITALIÆ XVII. *Vene-*

tiæ cum Histris, Æmiliæ, Liguriæ, Flaminiæ & Piceni annonarij, Tusciæ & Vmbriæ, Piceni suburbicarij, Campaniæ, Siciliæ, Apuliæ & Calabriæ, Rhetię primæ, Rhetię secundę, Samnij, Valerię, Sardinię, Corsicę. Ex his duabus Italiæ Prouinciarum Adnotationibus priorem à Constantino magno ad Theodosium vsque obtinuisse, si dubitari abs te posse crederem, facile esset docere: posteriorẽ Theodosij, filiorumque eius temporibus natam, vsurpatamque, Notitiæ ipsius schemata declarant. Nũc igitur percontari libet, cùm inter Italiæ prouincias, quæ post Cõstantinum, vt de superiore memoria nihil dicam, agnitæ deinceps vel auditæ sunt, nullum nec Latij, nec Latinæ regionis sit vestigium, quia in Campaniæ videlicet prouincia comprehendebatur: quónam vos

mentis errore vel audacia Prouincias vobis fingere potuiſtis, quæ Prouinciæ non erant? Tum de Valeria quæro ex te, quî factum putes, vt in priore catalogo eius nomen non legatur, niſi quia in Prouinciarum numero nondum erat? Valeria enim, ſi neſcis, antiquū viæ nomen eſt, recens prouinciæ, quæ Samnij ferè antea pars fuit. Quo igitur pacto tot ſæculis quæ antecesſerant Præfectianæ, quam dicitis, diœceſeos prouincia potuit eſſe Valeria, ſi nata non erat? Quid ſi de Tuſcia quoque ac Piceno quæram eodē modo, cùm Piceni ſuburbicarij mentionem in poſteriore tantùm Notitia videas, Tuſciæ ſuburbicanæ ne in hac quidem; an non certa ſit coniectura, Picenum & Tuſciam, cùm integrę antea eſſent prouinciæ, in duas po-

ſtea, ſed ſerò ac poſtremis demum temporibus eſſe diuiſas, annues an negabis? Sed hunc ego locum, ne abſurdius abs te aliquid exprimã, in præſentia non vrgebo. Hoc reſpondeas velim, cùm è quatuor Prouinciis, quas Præfecto Vrbi adſignabas, Latina regio nulla ſit, Picenum ſit extra Centeſimum, Valeria nimis recens, Tuſcia ſit incerta, Prefectianam iſtam diœceſim, quam in his conſtituebas, quibus tandem ex Prouinciis conflaturus es? Nam fruſtra, vt vides, in his conquirendis hactenus cum collega tuo laboraſti. Et profectò, qui id quod nuſquam eſt quęrunt, hoc nimirũ agunt, vt multum ſudando inueniant nihil. Quare caſſo atque irrito conatu abſtine, ſi ſapis. Pręfectus Vrbi, quod ſępe iterandum eſt, non prouincialis, ſed

ſed vrbanus fuit magiſtratus: nulla proinde illius diœceſis fuit, nullæ prouinciæ. Propria enim & præfecturæ iure illi congruens administratio vrbe Roma, Romanique agri terminis finiebatur. Hũc agrum quæ cingebant Prouinciæ, & quotquot omnino Cẽteſimi partem aliquam attingebant, ſuos ſingulæ Rectores habebant, Conſulares, Præſides, Correctores, quibus nihil commune fuit cum Præfecto Vrbis; in Vicarij autem vrbis erant poteſtate; vt ceteri omnes, qui reliquas eius diœceſis prouincias, hoc eſt ſuburbicarias ceteras adminiſtrabant. Denique vt intelligas Præfecto Vrbi prouincias non fuiſſe commendatas, Symmachum audi lib. IX. epiſtola CXIX. Diſces enim non ſolùm Præfecturæ Vrbanæ oppoſitam fuiſſe pote-

ſtatem, cui prouinciarum iura mã-
data ſint: ſed Præfecti Vrbis angu-
ſtos adeo iuriſdictionis terminos
fuiſſe, vt Albam vſque non excur-
rerent. Scripta eſt epiſtola, (nam
titulo caret) ad Vicariũ Vrbis, vt
coniicio, digna quæ priorem hanc
diſſertationem claudat, atque in-
tegra legatur. Ea eſt huiuſmodi.

SYMMACHI EPISTOLA LIB. IX. EP. CXIX.

SECVNDVM proximæ ætatis exẽpla, clariſsimo & excellentiſsimo viro, fratri noſtro Præfecto Vrbi inceſtatę Primigenię virginis, quę ſacra Albana curabat, à collegio noſtro vindicta delata eſt. Sed quia litteris cuius cauſę probabiles aſſeruntur, quòd neque muros æternæ Vrbis tanti criminis reos fas ſit intrare, neque ipſe ad longinqua poſsit occurrere: cùm

facinus vbi admissum est debeat expiari, necesse perspeximus, potestatem finitimam conuenire, & cui prouinciarum iura mandata sunt; vt in Primigeniam, quę publicarum cerimoniarum maculauit arcana, corruptoremque eius Maximum, qui quidem flagitium non negauit, seueritas semper his adhibita exeratur. Dignaberis igitur, consideratis confessionibus, quæ nefandi tragœdiam prodiderunt, iniuriam castissimi sæculi reorum suppliciis vindicare.

ADVENTORIAE

PARS ALTERA, *DE ECCLESIIS suburbicariis.*

CAPVT I.

Suburbicarij notio, pro rerum ad quas refertur varietate, laxior est vel angustior. Quare falsum est Ecclesias suburbicarias latius patere non posse quàm prouincias. Suburbicariæ Ecclesiæ quænam essent, Rufini ætate notum erat. Synodus Nicæna Episcopi Alexandrini diœcesim definiuit, non Romanam. Aegypti vox non minùs ambigua, quàm suburbicarij.

QVI circa regiones suburbicarias tam multis modis hallucinatus es, de Eccle-

siis quàm certa pronuntiaturus sis, non difficile est coniectura prospicere: sed quamlibet absurda fingantur, infra euentum erit expectatio. Disputationis fons & origo Rufinus, ecquas ille suburbicarias Ecclesias in Nicæni Canonis VI. expositione dixerit, cùm in eo cautum scribit, vt Episcopus Alexandrinus Ægypti, sicut Romanus suburbicariarum Ecclesiarum curam gerat. In quo quidem quoniã inter nos & Coniectorem conueniebat, Synodum Nicænam de speciali Episcopi Romani diœcesi loqui, quam Græci quoque ipsi Occidentem vniuersum complexam esse fateantur, hoc necessariò consequi ostendimus, vt Rufinum constaret, vel Synodi mentem non expressisse, vel suburbicariarum nomine Occidentales omnes Ec-

Cens II. cap VIII.

clesias comprehendisse. Sensisti quá vim habeat hæc argumétatio. Itaque, ne te illa in angustias compelleret, tacitam dissimulasti. Et quasi confectum à nobis nihil esset, rem denuo arcessis à capite, negasque suburbicarias Ecclesias dici alias posse, quàm quæ suburbicariis tuis prouinciis contineantur. Vagum alioquin & ambiguum ais fore vocabulum, quod certas & statas Ecclesias non denotet, cùm certam à Synodo ac definitam Episcopo Romano diœcesim adsignatam fuisse non ambigas. Tua sunt hæc omnia, vt opinor. Vide tu, an ratiocinationis tuæ caput vllum, quod ad rem faciat, prætermittam. Quanquam hæc ipsa, quæ commemoraui, cùm falsa ineptáque sint, ad rem tuam quid faciũt, nisi vt te inertiæ inscitiæque con-

Pag. 48.
Pag. 52.

demnent? Primùm enim, quis tibi Grammaticorum aſſentietur, ſuburbicarij notionem pro rerum, ad quas refertur, varietate anguſtiorem, laxiorémve eſſe non poſſe? Quæſo te, Pariſienſem præfecturam cùm audis, eoſdémne illius fines animo fingis, cùm de Prætore Pariſienſi agitur, eoſdem cùm de Epiſcopo, eoſdem cum de Curia, ſupremóque tribunali Pariſienſi? Inſanus ſis, ſi fingas. Cur igitur eadem intelligi aut concipi vis ſpatia, cùm prouinciæ, eadem cùm Eccleſiæ ſuburbicariæ nominantur: & quod inde ſequi neceſſe eſt, cur Epiſcopi Vrbis, & Præfecti Vrbis, & Vicarij Vrbis, & aliorum, ſi qui ab Vrbe nomẽ ducunt, eoſdem poteſtatis, ac iuriſdictionis
„ terminos eſſe iubes? At ſuburbica-
„ ria, inquis, cùm ex eo dicta ſint,

quia circa Vrbē, vel ſub Vrbe erāt, «
ad longinqua transferri non poſ- «
ſunt. Equidem hoc à te ſcribi vi- «
deo, ſed contra te, ſed contra Con-
iectorem. Quid enim? An illum
oblitus es, atque illius exemplo te,
Vmbriam, quæ Vrbi proxima eſt,
de ſuburbicariarum numero ex-
punxiſſe? Si ſuburbicariæ de vrbis
vicinia ſunt dictæ, ſuburbicarium
Picenum eſſe cur agnoſcis, Vm-
briam negas, quæ Vrbi tamen vici-
na & propinquior eſt, quàm Pi-
cenum? Aut conſentanea loqui di-
ſce, aut tace, & iis qui didicere, lo-
quendi partes concede. Iam illud
porrò quàm inane eſt, quod cauſa-
ris, incertum & ambiguum fore,
quas Eccleſias ſuburbicarias dicat
Rufinus, ſi has etiam extra eius no-
minis prouincias accipi placeat?
Quaſi verò Rufini ætate ſuburbi-

cariarum Ecclesiarum obscurius nomen fuerit quàm Prouinciarum: aut quemadmodum Præfecti Vrbis, & Vicarij Vrbis potestas quos fines haberet, ignorari non poterat; ita Episcopi Romani specialis diœcesis quousque pertineret, exploratum itidem ac ratum non esset.

Sed erras vehementer, si aut Synodo Nicænæ, aut Rufino, qui Synodum interpretatus est, propositum id fuisse censes, vt Romanæ diœcesis partem vllam nominatim exprimeret. Adsignauit, „ inquis, Ægypti prouincias Ale- „ xandrino Episcopo: debuit ergo „ & Romano certas adscribere. Non „ poteras, quàm oscitanter Synodi verba legeris, aut quàm parum assecutus sis, apertiore indicio testari. Sic enim disputas, quasi eius canonis quæ fuerit occasio, aut cuius

gratia conditus ſit, penitus ignores. Atqui ex Synodi ipſius ad Epiſcopos Ægypti epiſtola, quam libro 1. cap. 9. recitat Theodoretus, diſcere poteras, Meletiani ſchiſmatis cauſa editum fuiſſe, ob Meletium Lycopolis Epiſcopum, qui καθ' ἑκάστην χώραν, vt narrat Epiphanius hæreſi LXVIII. καὶ καθ' ἕκαστον τόπον διερχόμενος καθίστα κληρικούς, ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους; καὶ ᾠκοδόμει ἐκκλησίας ἰδίας. *Clericos paßim, Epiſcopos, & presbyteros, ac diaconos inſtituebat, priuataſque ſeorſim Eccleſias erigebat.* Quæ cùm aduerſus Epiſcopi Alexandrini iura tentari viderentur, morem antiquum retineri Synodus iuſſit, vt Epiſcopus Alexandriæ per Ægyptum, Libyam, Pentapolim, ſummam habeat poteſtatem; parique modo & Antiochiæ, & ce-

teris in prouinciis sua Metropolitanis iura seruari. De Alexandrina ergo diœcesi quæstio cùm esset, è re fuit, ne quid obtendere Meletianis liceret, singulas illius partes percensere: Romanæ autem vel Antiochenæ diœcesis partes, de quibus nulla erat disceptatio, nihil attinebat commemorari. Quare frustra parem vtrarumque causam vis fuisse. Sed parem fuisse concedamus. quid est quod de suburbicariarum apud Rufinum, quasi nō satis aperta & distincta interpre-
Pag. 32.
„ tatione nostra cauilleris? Quia Æ-
„ gypti sollicitudinem, inquis, Ale-
„ xandrinum Episcopum gessisse qui
„ dicit, is non partem Ægypti, sed
„ totam, nec plusquam Ægyptum,
„ sed solam intelligit. In suburbica-
„ riis verò nihil simile. Nam earum
„ apud nos varia est significatio. Itá-

ne vero? In Ægypti voce nihil eſſe putas ambigui? Atque hoc reliquum erat, vt neſcire te oſtenderes, Ægyptum nunc totam diœceſim dici, quę Libyam ſimul & Pentapolim amplectatur; nunc ſolam eius partem, quæ Ægyptus propriè eſt appellata? Quorſum enim à Synodo Aegyptus, Libya, & Pentapolis diſtinguuntur, ſi Aegyptus pro ſola interdum diœceſis parte non ſumitur? *Antiqui mores obtineãt, qui ſunt in Aegypto, Libya, & Pentapoli, vt Epiſcopus Alexandrinus horũ omnium habeat poteſtatem.* quorſum à Rufino ſola Aegyptus commemoratur, ſi non alias etiam partes aliquando comprehendit? *Vt Alexandrinus Epiſcopus Aegypti, Romanus ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Sed profectò cautior te, atque intelligentior erat Rufinus.

Sciebat nimirum, & Aegypti & ſuburbicariarum ambigua eſſe vocabula: quòd vt Aegyptus nunc integra eſt diœceſis, nunc vna eius pars tantùm; ita ſuburbicariæ Eccleſiæ dici poſſint, tum eæ priuatim, quæ in Vrbe, Vrbiſque ſint Epiſcopatu; tũ eæ item, quæ Prouinciæ Romanæ ambitu contineantur; tum eæ poſtremò, quæ ſolidam Epiſcopi Romani diœceſim & Patriarchatum conſtituant. Ceterùm in Nicæni canonis tractatione, vbi Aegyptus cum ſuburbicariis Eccleſiis, hoc eſt Alexandrina diœceſis cum Romana comparetur, quemadmodum dubitare non potuit Rufinus, quin Aegypti nomine Libyam quoque & Pentapolim ab eo comprehenſam ſcirent omnes; ita neminem adeo ſtupidum putauit fore, qui

ſuburbicarias Eccleſias aliud quàm totius Occidentis, (quoniam hæc ſpecialis eſt Epiſcopi Romani diœceſis) Eccleſias omnes interpretandas cenſeret.

CAPVT II.

Synodus Calchedonenſis quatuor Epiſcoporum gradus manifeſtè diſtinguit. Exarchos appellat non Metropolitas, aut Patriarchas, ſed eos qui gradu inter vtroſque interiecto diœceſes integras regebant Exarchorum nominis varia vſurpatio. Exarchi, præter legitimos, quidam aſcititÿ & honorarÿ.

QVATVOR Epiſcoporũ gradus in Synodo Calchedonenſi deſignari, Epiſcopos videlicet ſingularum ciuitatum, Metropolitanos prouinciarum, Exarchos ſeu primates diœceſeon, & Patriarchas qui θρόνους ſiue ſedes

propriè dictas regebant, in Censura nostra docuimus. Reclamat Causidicus, & symmystarum suorum, qui hoc ante scripserant, prę-iudicio fretus, quanta potest voce contendit, tres duntaxat Episcoporum gradus in Ecclesia fuisse, nec plures tribus à Synodo commemorari. Nusquam pica nostra, quàm in hoc capite loquacior, nusquam petulantior, nusquam impotentior sui; vt mihi quidem visa sit inusitata quadam rabie hoc loco laborare. Sed ades tandem, si modò ad sanam mentem rediisti, quo argumento tres tantùm Episcoporum gradus vis esse? Adeóne pingui & crasso es sensu, vt quatuor numerare non possis? Synodus Calchedonensis Canone IX. de clericorum iudiciis sancit, vt si cui clerico lis fierit cum proprio, vel cum

cum alio Episcopo, πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, à prouinciæ Synodo iudicetur: si autem cũ ipsius prouinciæ Metropolitano, πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, Episcopus aut clericus controuersiam habuerit, aut diœceseos Exarchum adeat, aut sedem regiæ vrbis Cõstantinopoleos, ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Dic sodes, Episcopum, Metropolitam, Exarchum diœcesis, & θρόνου siue sedis Archiepiscopum Patriarcham, quot numero esse censes? Sirmondus, inquis, quatuor esse " putat, ego tres tantummodo. Quid " ita? quia Exarchus idem est ac Pa- " triarcha. Proinde Synodum sic in- " terpretor, vt clerici vel Episcopi " cum Metropolitano controuer- " siam Exarcho diœceseos, hoc est "

P. 66 67 68. 69.

Patriarchæ dirimendam permittat. quid ineptius? quid insulsius? quid à Synodi mente alienius fingi vel excogitari queat? Nam si cùm AVT EXARCHVM, AVT PATRIARCHAM Synodus dicit, vnum atque eundem dicit, quid restat, nisi vt cùm in eodem Canone PROPRIVM, AVT ALIVM EPISCOPVM distinguit, itemque EPISCOPVM AVT CLERICVM, nulla tamen inter hos tuo iudicio sit distinctio: sed vnum idemque sit proprius Episcopus quod alienus, idem clericus quod Episcopus? Deinde si ista inter se non discrepant, non iam vides, quàm absurda ex hoc genere consequantur? vt quoniam eum qui loquitur, aut vera, aut falsa loqui necesse est, vtrum de te affirmem nihil intersit: & quoniam aut stultus aut sa-

piens, dum hæc ſcribis, videri fortaſſe poſſis, vtrum de te potiùs credi malis, quia ſtultum à ſapiente non diſcernis, penſi habere nihil debeas? Quæ vbi admiſeris, quis amicorum vicem tuam non dolebit? Sed operæpretium eſt tamen, quibus auctoribus Exarchos Patriarchas interpreteris cognoſcere. Græcis, inquis. quibus enim „ potius? Zonaras quippe teſtatur „ Exarchos diœceſeon à quibuſdam „ exponi Patriarchas, ab aliis Me- „ tropolitas, ἐξάρχους δὲ τῆ διοικήσεων τοὺς „ Πατριάρχας φασίν. ἄλλοι δὲ τοὺς Μητρο- „ πολίτας. Ita nimirum Græcos para- „ tus es, ſi quid rectè ſapiũt, aſpernari, vbi errant, amplecti. Hîc enim vtramuis partem ſequare, par error eſt. Nam ſi Exarchos Metropolitas dixeris, redarguet te Synodis ipſa, quæ à Metropolitis di-

p. 67

stinguit. Sin Patriarchas, ita vt à primarum sedium Rectoribus non distinguas; iis ipsis, quæ iam dixi, refellere. Quanto verò consultius, quando Græcos audire placet, Zonara, qui te, vt vides, nihil iuuat, relicto, Balsamonem audisses? Is enim te quínam à Synodo Exarchi vocentur ignorare passus non esset. Vel nunc ergo tãdem ausculta. ὁ μέντοι ἔξαρχος τῆς διοικήσεως ἐστὶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὁ ἑκάστης ἐπαρχίας μητροπολίτης, ἀλλ' ὁ τῆς ὅλης διοικήσεως μητροπολίτης. διοίκησις δέ ἐστιν ἡ πολλὰς ἐπαρχίας ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ. *Exarchus*, inquit, *diœcesis est, vt mihi quidem videtur, non vniuscuiusque prouinciæ Metropolitanus, sed Metropolitanus totius diœcesis. Diœcesis autem est, quæ multas in se prouincias continet.* Quid dici potuit explicatius? Vt Episcopi, qui vnicuique prouinciæ præest, proprium nomen Metropolitanus; sic Me-

tropolitani, cui multarum prouinciarum diœcesis ſubiecta eſt, proprium eſt nomen Exarchus. Quo ex genere in primis fuerunt Cæſareæ Cappadocum Metropolitanus, qui Ponticam diœceſim regebat; & Epheſinus, qui Aſianam. Propterea Exarchi diœceſeon appellabantur: vt in Synodi VI. ſubſcriptionibus Epiſtolæ ad Agathonẽ: Φιλαλήθης ἐπίσκοπος τῶν Καισαρέων τῆς πρώτης τῶν Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, καὶ ἔξαρχος τῆς Ποντικῆς διοικήσεως. *Philalethes Epiſcopus Cæſarienſium Metropolis, primę Cappadocum prouinciæ, & Exarchus Ponticæ diœceſis.* Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως, καὶ ἔξαρχος τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως. *Theodorus Epiſcopus Epheſiorũ Metropolis, & Exarchus Aſianæ diœceſis.* Quot deniq; apud Græcos diœceſes fuere, tot Exarchi. Vnde & Orientalis quo-

que diœcesis Exarchus, ἔξαρχος τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, in eadem Synodo Calchedonensi Actione XIV. dictus legitur Patriarcha Antiochenus. non quòd is aliud nihil esset quàm Exarchus, tertiusque Episcoporum gradus à quarto non differat. minimè verò. sed quia Antiochia, cui præerat, caput erat & Metropolis Orientis. Et Episcopus Alexandrinus eodem modo Exarchus Ægypti appellari iure poterat, quia Præsul erat, vt Theodosij ad Optatum Augustalem lex loquitur, omnium per Aegypti diœcesim sacerdotum. Quáquam enim nomen Exarchi, quod quidem, si vim vocis consideres, eum qui quaque in re præsit ac principem locum teneat, significat, cùm ad Ecclesiasticas dignitates transfertur, nunc huic, nunc illi accom-

dari poſſit; vt cum in Synodo Sar-
dicenſi Can. VI. ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας
Exarchus prouinciæ, pro Metro-
politano ponitur : & apud Eua-
grium lib. IV. Hiſtoriæ Eccleſ. c.
XI. Epiſcoporum Exarchi, ἰδίως τῶν
ἐπισκόπων ἔξαρχοι, vniuersè appellan-
tur, quicumque ſubditos habent
Epiſcopos. Quanquam etiam po-
ſtremis imperij Conſtantinopoli-
tani ſæculis, quod ex Georgio Co-
dino, & Græcorum Notitiis con-
ſtat, Exarchi vacuum nomen, tan-
quam codicilli ſine re, multis Me-
tropolitanis honoris cauſa com-
municatum eſt, qui diœceſes re
vera vel nullas vel integras non ha-
bebant, vt Ancyrano, vt Cyzice-
no, vt Nicomedienſi, vt Nicæno,
vt aliis permultis. Nihil tamen hæc
officiunt, quo minus Exarchi olim
ij propria notione ſint dicti, qui

ſolidas multarum prouinciarum diœceſes regebant, atque hoc ſenſu in Synodi Calchedonenſis Canone, vt Balſamon docuit, accipiendi ſint. Quin etiam idem auctor eſt Balſamon, extitiſſe ſua etiam ætate veteres illos diœceſeon Exarchos, ſed antiquis priuilegiis caruiſſe. quod verum eſt. Perſeuerarunt enim ex hoc numero Exarchus Ponticæ diœceſis, Epiſcopus Cæſarienſis; Exarchus Aſianæ, Epheſinus; Exarchus Thracicæ, Heraclienſis: atque hoc inter aſcititios Exarchos, qui poſtea id nomen adepti ſunt, velut priſcæ dignitatis inſigne retinuerunt, quòd duo priores ὑπέρτιμοι τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχοι, tertius πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἔξαρχος nuncupati ſunt, cùm cæteri ſubdititij ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι tantummodo vocarentur.

CAPVT III.

Patriarchæ propriè dicti non plures quàm quinque. Patriarcharum nomen aliquando commune fuit etiam Exarchis, postea primariis tantum sedibus tributum : semper tamen inter hos gradus fuit discrimen. quare meritò distinguuntur. Exarchorum in Oriente iura ad Constantinopolitanam sedem fere translata.

DE Exarchis Græcorum quínam & numero quot fuerint, dictum est abundè. sequitur vt de Patriarchis, eorúmque diœcesibus dicamus: vt hoc etiam ex capite alios tertij, alios quarti ordinis Episcopos fuisse non ignores. Quot igitur legitimos in Ecclesia Patriarchas habitos olim putas esse? Quinque omnino fuerunt. Quid rides? An quia Patriarcha-

rum turbam animo tibi finxeras, & Italiam, Galliam, Africam, Orientem quoque ipsum peragraras, vt Patriarchas quæreres, atque vbi nulli erant, tute ipse nouos & inauditos excitares, idcirco Patriarchas tibi omnes fuisse dabimus, quos hariolaris? Quis de Patriarcharum numero grauior, certiórque esse potest auctor, quàm Iustinianus? Is quinque omnino Patriarchas fuisse docet, tum vbique passim, tũ disertè Nouella CXXIII. Κελεύομεν, inquit, τοὺς μακαριωτάτους ἀρχιεπισκόπους καὶ πατριάρχας, τουτέστι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεουπόλεως, καὶ Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ αὐτῶν χειροτονίᾳ ταῦτα μόνον παρ' ἔχειν, ἅπερ ἡ συνήθεια γινώσκει. *Iubemus vt beatißimi Archiepiscopi & Patriarchæ, hoc est senioris Romæ, Cõstantinopolis, Alexandriæ, Theopolis, &*

Hierosolymorum, in ordinatione sua ea solùm præbeant, quæ præberi mos est. Euolue Nouellas omnes, & quicquid in Græcia librorum est post Iustinianum, cuius potissimum æuo Patriarcharum nomen inter Ecclesiasticas dignitates frequentari cœptum est, nusquam Patriarchas, nisi hos quinque, agnitos reperies. Quid apud Latinos, an plures fuerunt? Anastasium audi Bibliothecarium in Epistola, quam Synodo VIII. præfixit ad Hadrianum Papam II. C*ùm* C*hristus*, ait, *in corpore suo quod est Ecclesia tot Patriarchales sedes, quot in cuiusque mortali corpore sensus locauerit, profectò nihil generalitati deest* E*cclesiæ, si omnes illę sedes vnius fuerint voluntatis.* Vide nunc, quas in angustias redactus sis. aut docendum est tibi, sensus in corpore plures esse quàm quin-

que, aut confitendum Patriarchas, Orientis, Occidentiſque conſenſu, plures hoc numero non fuiſſe. Verùm ego te, vt reſpires tandem, in his anguſtiis verſari diutius non ſinam. Patriarcharum nomen Exarchis olim, id eſt tertio Epiſcoporum ordini, tributum aliquando fuiſſe non inficior, tempúſque adeo extitiſſe, quo Patriarchæ ab Exarchis diuerſi apud Græcos non eſſent. quis hoc neſcit? Vexas te, vt hoc doceas, nec aptè quicquam probas: cùm facilius nihil fuerit, quàm id certis documentis oſtendere. Quid enim? An non apertè Socrates libro v. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. VIII. Diœceſes Thracicam, Ponticam, Aſianam, Ægyptum, & Orientem, πατειαρχίας Patriarchias appellat, & Patriarchas in ſingulis à Synodo Conſtantinopoli-

tana constitutos scribit? An non in Synodo ipsa Calchedonensi, cùm Actione ii. propositum esset à Iudicibus, vt πατριάρχαι ἑκάστης διοικήσεως, vniuscuiusque diœcesis Patriarchæ, vnum aut alterum sibi ex sua quisque diœcesi ad componendam fidei formulam adsciscerent; in Actione v. vbi hæc formula conscripta est, delecti ex Orientali, Pontica, Asiana, Thracia, & Illyrico leguntur: vt appareat in his singulis diœcesibus, atque in Ægypto, quam omittit, singulos fuisse Patriarchas? Patriarchæ igitur iidem aliquando fuere, qui Exarchi. habes quod optabas? Quid tum verò? An eo factum putas, vt iidem semper fuerint, aut tum etiam cùm iidem erant, tres tantùm in Ecclesia, & non quatuor Episcoporum gradus nume-

rati ſint? Falleris. Etenim vt Papæ nomen apud Latinos omnium primùm Epiſcoporum nomen fuit, poſtea proprium & peculiare illius factum eſt, qui Epiſcopus eſt Epiſcoporum: ſic Patriarchæ nomen, quod commune aliquando fuerat cum Exarchis, ad eos poſtea ſolos tranſlatum eſt, qui Eccleſiæ primarias quinque ſedes regunt. Cæterùm vt Romanum inter Pontificem, & reliquos Epiſcopos, qui tum Papæ, ſicut ille, vocabantur, magnum ſemper fuit apertúmque diſcrimen: ita iidem iſti principum ſedium Antiſtites, tum etiã, cùm Pariarchæ ſoli nondum vocabantur, ab iis tamen qui in tertio erant ordine Patriarchis & Exarchis diſtinguebantur, iiſdemque honoris & dignitatis gradu præcellebant, & quartum, velis,

nolis, Epiſcoporum ordinem conſtituebant. Niſi fortè adeo rerum omnium es expers, vt Cæſarienſis, aut Epheſini Epiſcopi, qui Exarchi diœceſeon ſuarum fuere, parem vnquam cum Antiocheno, vel cum Alexandrino in Eccleſia auctoritatem credas fuiſſe: ac fruſtra in Synodis œcumenicis primo ſemper loco quinque Archiepiſcoporum, quos dixi, tum deinde Cæſarienſis, Epheſini, & reliquorum Exarchorum ſubſcriptiones legi putes, quòd nullũ inter vtroſque diſcrimen fuiſſe arbitreris. Sed habes tamen, quo duce pugnes, vincaſque, immo triumphes, eundem ipſum Imperatorem Iuſtinianum. Quid faciemus, inquis, Iuſti- " niano, qui paſſim in Nouellis πατριάρχας ἑκάστης διοικήσεως, vniuſ- " cuiuſque diœceſis Patriarchas ap- "

P. 60.

pellat? Quid facturus ſis, rogas? Dabis operam, ſi ſapis, vt illum rectiùs intelligas. Nam cùm turpe ſit cauſidico ſine lege loqui, tum multo certè turpius, quam legem ipſe laudat, eius vim ſententiámque neſcire. Tu, quia Patriarcharum diœceſes à Iuſtiniano commemorari vides, idcirco Patriarchas Iuſtiniano ab EXARCHIS diuerſos non fuiſſe ſuſpicaris. Quaſi quos Patriarchas intelligat Iuſtinianus, obſcurum eſſe cuiquam poſſit poſt Nouellam CXXIII. in qua quinque in vniuerſum nominatim expreſſit. Quanto igitur congruentius erat, te, cùm de quinque Patriarcharum numero conſtaret, quo ſenſu horum quinque diœceſes dixerit inueſtigare? Animaduertiſſes enim, quod iſta tua inſigni & eximia ſapientia, præ qua qui

qui aliter ſentiant ſtulti, vani, falſi tuo iudicio ſunt omnes, nondum vt video deprehendere potuiſti, Iuſtinianum, cùm in Patriarcharum mẽtione Patriarcharum diœceſes nominat, non proprias Exarchorũ diœceſes intelligere, (tametſi harũ nulla erat, quæ Patriarcharum alicui non pareret,) ſed totam Patriarchiæ vniuſcuiuſque amplitudinem, quantacumque illa erat; ſeu veram aliquam diœceſim obtineret Patriarcha, ſicut Alexandrinus & Antiochenus; ſeu partem tantùm diœceſis, vt Hieroſolymitanus; ſeu multas ſimul diœceſes, vt Conſtantinopolitanus, & Romanus. Nam de Romano quidem Patriarcha notum eſt, cùm Occidentem vniuerſum eius diœceſis complexa ſit, omnes illam Occidentis diœceſes occupaſ-

se. De Constantinopolitano docet Synodi Calchedonensis Canon XXVIII. in Patriarchica eius diœcesi tres solidas diœceses, Thraciam, Ponticam, & Asianam comprehensas fuisse. Fuerunt igitur Patriarchis singulis suæ diœceses, sed diuersæ à diœcesibus Exarchorum: nec malè aut impropriè, vt nugaris, locutum ducimus Iustinianum, sed malum te atque imperitum eius verborum interpretem, qui Patriarcharum diœceses quas diceret non intellexisti. Ne hoc quidem, quod ingenio & solertia tua dignum erat, examinasti; quî factum sit, vt cùm quatuor olim Episcoporum gradus essent, & Exarchos à throno Patriarchali tam apertè Synodus distinguat; tres tantùm fere gradus à Iustiniano, Græcisque post illum scriptoribus

numerari ſoleant, Patriarchæ, Metropolitani, & Epiſcopi, vt etiam à Maximo in Diſputatione cum Pyrrho, cùm Synodum appellari poſſe negat, quam Pyrrhus & Sergius conuocarant, in qua συστατικὰς οἱ συνελθόντες οὐκ εἶχον, οὔτε οἱ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν μητροπολιτῶν, οὔτε οἱ μητροπολῖται ἀπὸ τῶν πατριαρχῶν. *Commendatitias non habuiſſent qui conuenerant, nec Epiſcopi à Metropolitis, nec Metropolitæ à Patriarchis.* Obſeruaſſes enim, quod te vel nunc ſaltem condiſcere neceſſe eſt, Exarchorum ordinem in Oriente, dum adſtruitur & amplificatur Conſtantinopolitanæ ſedis auctoritas, ſuis ſpoliatum priuilegiis propemodũ exoleuiſſe. Nam cùm extra Patriarcharum ſedes poſitæ tres potiſſimùm eſſent diœceſes, Thraciæ, Ponti, & Aſiæ, hæ omnes Conſtantinopo-

litani patriarchæ diœcesi attributæ fuerant; & quæ iura in his olim fuerant Exarchorum, omnia ferè ad illum translata; vt iudicia Ecclesiastica, Synodi Calchedonensis Can. IX. & XVII. & ordinationes Metropolitanorum Can. XXVIII. Formatarum etiam ius, de quo Maximus, & alia id genus. Quo factum, vt Exarchis in Metropolitanorum penè ordinem redactis, atque omni antiquo splendore destitutis, eorum deinceps habita ratio non fuerit, vix nudo illis Exarchorum nomine relicto, quod cum inani honoris titulo, vt proximo capite dictum est, ad vltima vsque tempora conseruarunt.

CAPVT IV.

Sedes & θρόνοι propriè & κατ' ἐξοχὴν dicti quinque Patriarcharum. Episcopum Romanum Primatem ex aduersarij placitis rectè appellari. Discrimen inter ciuiles & Ecclesiasticas administrationes. Africa olim unica Ecclesiæ prouincia: pòst multæ, quarum primas Episcopus Carthaginiensis. Primates Occidentis dicti etiam interdum Patriarchæ: omnes tamen diuersi ordinis, & longo semper interuallo post Romanum.

MIRARIS porrò, & cur dicere ausus sim quæris, θρόνους siue sedes, proprie κατ' ἐξοχὴν dictas & fuisse quinque sedes patriarcharum. Ego verò mirum hoc tibi visum esse non miror, qui te mirari omnia videam, quæ nescias. Miror potius ea nescire te, quæ vel pueri norunt. Metropolitanorum, in- "

P.64.65.66.

„ quis, θρόνοι etiam dicuntur. addere poteras, & Episcoporum: quis enim Episcoporũ Cathedras ignorat? Quid ergo cõcludis? Dici κατ᾽
„ ἐξοχὴν non posse Patriarcharum.
„ Et hoc putas sine risu audiri à quoquam posse? Nam contrà potiùs colligere debueras, idcirco sedes κατ᾽ ἐξοχὴν has quinque meritò appellatas, quia plurimæ aliorum sedes cùm essent, hæ omnium primariæ ac principes erant. Quæro enim, Romámne credas αὐτωνυμικῶς dici vrbem posse, si præter Romam vrbes aliæ nusquam essent: aut poëtarum principem Maronem, si poëta Maro solus esset. Quòd si θρόνοι κατ᾽ ἐξοχὴν, aut sedes appellari non solebant quinque Patriarchales, nesciuit profectò quas sedes diceret Gelasius Papa, cùm de Constantinopolitana Ecclesia his

verbis ſcriberet ad Dardanos Epiſtola XI. *Si de dignitate agitur ciuitatum, ſecundæ ſedis ac tertiæ maior eſt dignitas ſacerdotum, quàm eius quæ non ſolùm inter ſedes minimè numeratur, ſed nec inter Metropolitanorum iura cenſetur.* aut cùm in alia epiſtola nondum edita ſic alloqueretur Epiſcopos Orientales: *De ſuis vrbibus* Catholicus *pellebatur Epiſcopus, non ſolùm Metropolitanus, ſed etiam ſecundæ & tertię ſedis Antiſtes.* Malè etiam, atque improprie Liberatus Diaconus Breuiarij capite XVIII. de Ioanne Alexādrino loquens, alias ſedes abſolutè dixit alias Patriarchales, vt nō ſine cauſa interpretationem ipſemet, ne ambigeremus, adiecerit. *Qui & ipſe,* inquit, *ſecutus Petrū & Athanaſium precessores, in edicto vnitiuo communicauit cum aliis ſedibus, id eſt* Conſtantinopolitana, *& Antio-*

chena, & Hierosolymitana. Nugatur denique inter Græcos, ne Latini soli desipiant, Syncellus ille Hierosolymitani Patriarchæ legatus, in Synodo VIII. qui πατριαρχικὰς, quas vocat, κεφαλὰς Ecclesiæ Dei, θρόνους vocat. Τοιγαροῦν τῆς πρωτοκαθημένης Ῥώμης μηδαμῶς ἀποδεξαμένης τὸν Φώτιον, μηδὲ μὴν τῶν τῆς ἀνατολικῆς τριῶν θρόνων, τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας, τοῦ Ἱεροσολύμων, οὐκ ἦν χρεία μετακαλέσασθαι αὐτὸν εἰς ἐξέτασιν καὶ ἀνάκρισιν. *Quapropter cùm Romanæ Ecclesię prima sedes Photium non receperit, neque tres Orientis throni, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, non opus erat eum in questionem, & iudicium denuo vocari.* Satisne verò ex istis liquet, an alios testes requiris, vt discas nunc tandem, θρόνους siue sedes proprium κατ' ἐξοχὴν, & peculiare nomen fuisse Pa-

triarcharum, non etiam, vt garris, Metropolitanorum, cùm in ipſis Gelaſij verbis videas ſedium Epiſcopis opponi Epiſcopos Metropolitanos?

Pag. 65.

Quam ineptum præterea δοχησισοφίας tuæ ſpecimen fuit tota illa, quam ſubiicis, de Primatibus diſſertatio? Quam qui legunt harum rerum rudes & ignari, te in tanta tui fiducia & loquacitate aliquid fortaſſe ſapere exiſtimant: qui acriore ſunt iudicio, ſtatim intelligunt, te & pugnare tecum turpiter, nulláque ex parte cohærere quæ dicis, & cùm multa temerè effutias, nihil tamen ad rem loqui, denique meros Simonidis logos, eſſe quos fundis. Primùm enim, quis Epiſcopum Romanum Primatem ante me dixerit cur rogas, cùm Mediolanenſem ipſe Primatem voces, quem Primatem præter

Pag. 54.

te nullus vnquam appellauit? Nam ſi Mediolanenſem Epiſcopum, quia multis olim ciuilibus prouinciis præerat, Primatem ingratiis vis eſſe: Romanum, qui tua & Cõiectoris tui opinione ſuburbicarias omnes prouincias regebat, ſi non Italiæ, at ſuburbicariarum certè Primatem fuiſſe cur negas? Deinde cùm Primates à Patriarchis non diſtinguas, & Primates diœceſum rectores dictos velis; quî conuenit, vt Epiſcopo Romano & diœceſim intra centeſimum, & Patriarchæ nomen tribuas, Primatis non concedas? Nos enim, ne ad ſcopulos iſtos tecum hæreamus, facilè prouidemus, qui Primates in Eccleſia eos eſſe & dici poſſe cenſemus, qui multas ſibi, non ciuiles, ſed Eccleſiaſticas prouincias ſubditas habeant. Vnde Mediolanen-

ſem Epiſcopum, quem in Primatum numero collocaſti, Primatem negamus fuiſſe: quia licet multarum ciuilium prouinciarum Epiſcopis præeſſet, omnes tamen hæ prouinciæ vnicam eius Eccleſiaſticam prouinciam conſtituebant. Et Romanum iure Primatem dici poſſe arbitramur, non ſuburbicariarum tuarum, quæ omnes in vnica Romanæ Metropolis prouincia continebantur: ſed Italiæ, quòd in Italia prouinciæ multæ & Metropoles cùm eſſent, ad vnam omnes diœceſim Eccleſiaſticam pertinebant, cuius caput & rector, hoc eſt primas, erat Epiſcopus Romanus. Erras enim, & vehementer erras, ſi nullum inter ciuiles & Eccleſiaſticas, vel prouincias, vel diœceſes diſcrimen facis. Nec erras modò, ſed tuo ipſius, & canonum

omnium ſententia confutaris. Etenim ſi pro ciuilium adminiſtrationum modo ac numero Eccleſiaſticæ cenſendæ ſunt, quî factum vt in Gallia, vbi diœceſis olim vnica fuit, Primates ſint multi? aut cur in Britannia Inſula cùm prouincias quinque ciuiles fuiſſe conſentiant omnes, Eccleſiaſticas quinque numerat nemo? Quid in Africa, an ignoras Cypriani æuo vnicam fuiſſe prouinciam, quæ Numidiam etiam & Mauritanias duas complecteretur? Docere te Cyprianus ipſe poterat, tum in epiſtola XL. vbi prouinciæ ſuæ Epiſcopos vocat omnes, qui cis mare poſiti erant; tum diſertè in XLV. *Latiùs*, inquit, *fuſa eſt noſtra Prouincia, habet etiam Numidiam & Mauritanias duas ſibi cohærentes*. Vnde & in Synodo Carthaginienſi de hæreticis baptizan-

dis, Episcopi, qui ex Africa, Numidia, Mauritania conuenerant, non ex pluribus prouinciis, sed ex vna conuenisse prouincia dicuntur. Vna ergo Ecclesiæ Africanæ prouincia tum erat, cùm ciuiles essent iam multæ. Postea Ecclesiasticæ etiam plures fuerunt: quarum singulis qui præerant, primæ sedis Episcopi vocabantur, id est Metropolitani. Horum autem omnium caput, hoc est totius Africæ prouinciarum Primas, tua etiam cōfessione, Episcopus erat Carthaginiensis, idem videlicet qui Prouinciæ vniuersæ præfuerat, cùm vnica tantùm esset. Hæc enim Primatum est origo. nam Primas quid est aliud, quàm multarum prouinciarum caput? Itaq; Carthaginiensis Antistes Africæ re vera Primas erat, & totius Africæ concilio præerat,

Pag.78.

vt Iuſtiniani ad Salomonem Nouella teſtatur. eóque nomine, quod animaduerſione tua dignum eſt, inter Exarchos ſeu Primates per legatum ſubſcribit Reparatus Carthaginienſis in Synodo v. generali. Quæ cùm ita ſint, an non falſum eſt, quod ſcripſiſti, Primates apud Afros ſecundi tantùm ordinis Epiſcoporum gradum fuiſſe, non etiam tertij? Sed vereor ne dum ineptias tuas gradatim perſequor, non tibi ſolùm, ſed aliis etiã moleſtus eſſe incipiam. Quare ad rem venio, ſi tamen ad rem vllam faciunt quæ ſcribis. Quorſum enim hæc a te inſtituta eſt de ſingularium gentium Primatibus diſputatio? Vt refellas, opinor, quod dixeram, è quatuor Epiſcoporum gradibus, qui à Synodo Calchedonenſi deſignantur, tertio fuiſſe lo-

Pag. 56 57.

co Exarchos ſeu Primates, quarto Patriarchas. Tu ergo, quin rectè cum Exarchis Primates comparati ſint, repugnare non audes, iidem enim ſunt: ſed malè ab vtriſque diſtingui cenſes Patriarchas, cùm eoſdem credas fuiſſe. Nos verò nec de Exarchis inficiati antea ſumus, nec de Primatibus nunc abnuemus, quin Patriarcharum etiam nomen illis aliquãdo tributum ſit. Quis neſcit & Lugdunenſem, qui Galliarum Primas dicitur, & Bituricenſem, qui Aquitaniæ, Patriarchas paſſim nuncupari? Sed quemadmodum de Exarchis Orientis proximè oſtenſum eſt, illos tum etiam cùm Patriarchæ appellabantur, à primarum ſedium Archiepiſcopis diuerſos fuiſſe, quibus ſolis deinceps Patriarcharum nomen conceſſum eſt: ita in Occidente

certum est, tametsi è Primatum numero nonnulli Patriarchæ nomen honoris causa vsurparint; longo tamen interuallo semper abfuisse à sedis Apostolicæ Antistite, qui vnus illorum, ac totius Occidentis verus Patriarcha fuit. Alioqui si præter Romanum alij in Occidente legitimi habiti sunt Patriarchæ, quid Iustiniano respondebis, qui Patriarchas, vt audisti, quinque omnino esse docuit? quid Anastasio, qui Patriarcharum numerum humani corporis sensuum numero circumscripsit? Quid Theodoro Lectori in his verbis è libro II. πάντων τῶν ἄλλων πατριαρχῶν, ὡς λέγει, συναιρεσάντων τῷ ἑνωτικῷ τοῦ Ζήνωνος, μόνος Φῆλιξ ὁ Ῥώμης οὐκ ἐκοινώνησεν. *Cùm alij Patriarchæ omnes henoticum Zenonis approbasse dicerentur, solus Felix illi non communicauit.* An Pa-

triarchas

triarchas illum dices alios in Occidente finxisse præter Romanum? Quòd si Lugdunenses & Bituricenses Episcopi Patriarchæ ideo rectè tuo iudicio appellari videntur, quia Primates, cur Patriarchas dici Senonenses non placet, quibus primatum in Ansegiso, & quidem per Galliam & Germaniam, à Ioãne VIII. Papa delatum, testis est Synodus Pontigonensis? An Senonenses fortasse, quòd à sede Apostolica id iuris adepti sint, Primates dici non probas: Aquileienses contrà, quoniam excusso Romanæ sedis imperio schisma fecerunt, & Patriarchæ nomen, vt αὐτοκέφαλοι viderentur, vsurparunt, iure factos Patriarchas arbitraris? Verùm ego quo iure, quaque iniuria, Patriarchæ vlli vnquam in Occidente appellati sint, non disputo: hoc te

iubeo meminisse, Patriarcham ex eo numero nullum vnquam sibi tantum arrogasse, vt se vnius eiusdem cum Episcopo Romano gradus & ordinis esse cogitaret: insanúmque & amentem videri oportere, qui de illis aliter sentiat, cùm Reparatum ipsum videat Carthaginiensem Episcopum, quo nullus certè inter Occidentis Primates vel vrbis dignitate, vel diœcesis amplitudine potior fuit, sua sedi Apostolicæ accepta ferre priuilegia, & pro his redintegrandis apud Agapetum Papam laborare, vt Agapeti Epistola 11. declarat. Cùm ergo Primates huiusmodi, vel Metropolitanos, quamuis Patriarchæ interdum nominentur, à veris Patriarchis diuersos, & inferioris gradus fuisse liqueat, quid nodum in scirpo, quod aiunt, aut tenebras in

media luce quæris, vt distinctos Episcoporum ordines confundas, & cùm de reipsa constet, de nomine tergiuerseris?

CAPVT V.

Patriarcha in Occidente κατ' ἐξοχὴν solus Pontifex. Specialis eius diœcesis Occidens, pars vniuersalis. Suburbicariæ, & Romanæ, & Occidentis Ecclesiæ, cùm de Patriarchatu Romano agitur, eadem sunt. Græci ante schisma supremam in vniuersa Ecclesia Pontificis Romani potestatem agnouerunt.

RELIQVA est Causidici de Patriarchatu Occidentis altercatio. in qua facundus & facetus homo, nullos ingenij, eloquentiæque suæ neruos non intendit, argutias etiã, & patrios sales adspergit, vt doceat malè Papam Occidentis Patriarcham appellari, malè

ſpecialem eius diœceſim Occidentem dici, malè ſuburbicarias Rufini Eccleſias ad Occidentales omnes Eccleſias transferri. Et non videt acutus orator, ſi quinque duntaxat in Eccleſia ſunt Patriarchæ, quinque primariæ ſedes, ſiue θεόνοι, vt multis iam antè probatum eſt, ſi quinque πατριαρχικαὶ κεφαλαὶ, vt Syncellus ille in Synodo VIII. loquitur, quinque Apoſtolicæ cathedræ, vt ipſemet profeſſus eſt, quinque κατ' ἐξοχὴν Archiepiſcopi, vt Conciliorum fere omnium ſubſcriptiones teſtắtur; atque horum quinque omnium conſenſione quatuor ſunt in Oriente, conſequens eſſe vt quintus totum obtineat Occidentem. Quòd ſi Occidentis Patriarcha eſt Pontifex, quid reſtat, niſi vt ſpecialis, hoc eſt patriarchica eius diœceſis ſit Oc-

cidens, ſicut Alexandrini Patriarchæ diœceſis eſt Ægyptus? Et de Rufino, cùm in Nicæni Canonis expoſitione ſuburbicarias Eccleſias ab Epiſcopo Romano regi ſcripſit, ſi omnes patriarchicæ huius diœceſis Eccleſias complecti voluit, quod tuus ipſe Coniector affirmat, quis tam vecors, aut amens, vt non ſentiat quid neceſſariò conſequatur? Quid ergo ſalebras in plano quæris? & caliginem tute tibi, ne lucem videas, offundis? Patriarchæ, inquis, in Occidente præter Romanum dicti ſunt alij, & dici etiam plures potuerunt. Quid inde? Non hîc illos quærimus, quibus Patriarchæ nomen indulgentiùs aliquando conceſſum eſt: de iis quinque ſermo eſt, qui Patriarchę κατ' ἐξοχὴν appellati ſunt, quos ſolos Patriarchas agnouit Iuſtinia-

"p. 77. &c.

nus, à quibus Ecclesia vt πεντάθεγ-
γος, & πεντακόρυφος, sic dici etiam po-
tuit πενταπατριάρχος. Huius ordinis
ac numeri Patriarcham, quis vn-
quam alium in Occidente finxit
præter Romanum? Solus ergo Pa-
triarcha Occidentis Pontifex. cu-
ius proinde specialem diœcesim
Occidentem dicimus, quatenus
hæc à reliquorum Patriarcharũ
diœcesibus distinguitur: cùm vni-
uersalis eius diœcesis, quam vt Pō-
tifex administrat, non Occiden-
tem solum, sed Orientem simul,
Ecclesiamque vniuersam comple-
p. 90. 97 „ ctatur. At specialis, inquis, Episco-
„ pi Romani diœcesis dici Occidens
„ non potest, quem partem esse vni-
„ uersalis satis constat, sicut Libye
„ pars erat Ægyptiacæ diœceseos,
„ quæ ab Alexandrino Episcopo re-
„ gebatur. Quæso te, vigilásne, cùm

hæc ſcribis, an ſomnias? Pro Libya dic Ægyptum, & ſenties quam vim habeat argumentatio. Nam ſicut Ægyptus ſpecialis eſt Prouincia Epiſcopi Alexandrini, eademque pars totius diœceſis Ægypti, quæ præter Ægypti prouinciam, Libyem quoque ac Pentapolim cõplexa eſt: ſic Occidens ſpecialis eſt diœceſis Patriarchatus ſedis Apoſtolicę, idemque pars diœceſis vniuerſalis. quemadmodum Epiſcopi Lugdunenſis ſpecialis prouincia eſt prima Lugdunenſis, eademque pars vniuerſæ primatis eiuſdem diœceſis. Et in exercitu, quod te Cenſura noſtra monuit, ſi peculiarem cohortis cuiuſpiam aut alæ præfecturam ſubeat Imperator, has ſpeciales Imperatoris copias iure dixeris, etſi partem faciant exercitus vniuerſi. Quare non pu-

gnāt hæc inter ſe, vt vides, ſed neceſſariò cōnexa ſunt: prorſuſq; hallucinatus es, qui cohærere iſta non

P.98. „ poſſe iudicaſti. Quæris deinde,
„ quoniam ſuburbicarias Eccleſias
„ apud Rufinum Occidentis Eccle-
„ ſias interpretati ſumus, an eodem
„ modo, ſi Romanas Eccleſias dixiſ-
„ ſet, Occidentis Eccleſias interpre-
„ tari licuerit. Quid ad hoc, inquis,
„ reſpondebit? quid reponet? Arduum ſcilicet, implicatumque negotium, & ex quo nulla Sirmondus expedire ſe arte poſſit. Quid enim reſpondebit? Audire vis? Ineptos eſſe qui hoc quærant, qui ambigant, qui Romanæ ſedis Eccleſias omnes Romanas dici aut cenſeri nolint. Nam cùm Romaniæ Ρωμανίας nomine totum orbem Romanum comprehendi videas ab Athanaſio in Epiſtola ad ſolita-

rios, & Romanum orbem, Romanasque vrbes, gentes, regiones dici, quæ Romanorum Principum imperio regebantur: cur Romanas dici totius orbis Christiani Ecclesias non placeat, quas omnes vrbis Romæ Episcopo subditas esse constat: in quo vno, vt cum Auito Viennensi loquar, generalis Ecclesiæ residet principatus? Sed Romanam rectè dici Ecclesiam vniuersam soli negant qui in Ecclesia non sunt. Quòd si ex communi hoc capite Romanæ appellari Ecclesiæ omnes possunt, quid vetat quo minus Romanæ peculiariùs nuncupentur, quæ peculiari iure in Episcopi Vrbis sunt potestate; atque hoc nomine à ceteris, quæ eodem iure non sunt, distinguantur? Itaque quod de suburbicariis antè dictum est, hoc de Romanis

Ecclesiis statuendum. Vt Romanæ interdum Ecclesiæ dicuntur, quæ in Vrbe sola, Vrbisq; sunt Episcopatu; quo sensu Tiburtinæ, Tusculanæ, Albanæ Ecclesiæ Romanæ non sunt: interdum etiam Romanæ intelliguntur, quæ Prouinciæ Romanæ finibus continentur; quo modo à Romanis Episcopis & Ecclesiis, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, & reliquarum prouinciarum Episcopos & Ecclesias distingui iam audisti: sic ROMANAS à RVFINO dici meritò potuisse omnes Occidentis Ecclesias, quæ in speciali Patriarchiæ ROMANÆ diœcesi positæ sunt. atque hoc argumento solas Orientales, quæ in hac diœcesi non censebantur, ROMANAS aut vrbicarias non fuisse. Noli ergo te vexare, vt aliam fuisse ROMANAM Ecclesiam doceas, aliam Gallicanam,

aliam Africanam. Diuersas locis, prouinciis, regionibus fuisse liquet: omnes tamen in Patriarchatu Romano erant, omnes hoc nomine Romanæ, quemadmodum in Patriarchatu Alexandrino (nam tibi, vt video, carmen idem sæpius occinẽdum est) alia fuit Ægypti prouincia, alia Libyæ, alia Pentapolis: omnes tamen in Ægyptiaca erant diœcesi, omnes Ægyptiacæ vocabantur.

Quid habes pręterea, quo Patriarchã Occidentis esse Romanũ Pontificem nõ satis probatum à nobis in Censura crimineris? Quia Græ- "culis, inquis, testibus vsi sumus. O " religiosæ mentis homines, atque incorruptæ! quibus cùm aduersus Ecclesiam Romanam testimonia proferuntur, nullus est tam profligatæ fidei Phryx, aut Mysus, qui

p. 81.

non omni Ariſtide ac Socrate ſanctior videatur: at pro Eccleſia ROMANA ſi quid dicant, quamuis lectiſſimi, atque omni exceptione maiores ſint, Græculi ſunt omnes. Quid ergo? Græculum vocas Leonem ſapientem Imperatorem, cuius tum verbis oſtendi Patriarchæ ROMANI diœceſim ad vltimos Europæ fines olim pertinuiſſe? aut Græculum nũc dices Iuſtinianum, quo auctore Patriarcham ROMANUM toto Occidente vnicum eſſe didiciſti? Sed Zonaram & Balſamonem produxi, homines ſchiſmaticos. Magnum certè crimen. Nempe ſchiſmatici non erant Nilus & Barlaamus, quos tu longè deterioris atque obſcurioris notæ teſtes laudaſti. Verùm hoc etiam intereſt, quòd huiuſmodi homines, cùm aduerſus ſedem Apoſtoli-

Pag. 88.

cam blaterant, audiendi non ſunt, quia ſchiſmatici: cùm pro illa conſentiunt, repudiari veritas non debet, quæ ab aduerſariis etiam ipſis expreſſa atque extorta dominetur. Ac pudere te profectò, tuíque ſimiles par erat: cùm Occidentem vniuerſum Patriarchæ ROMANI diœceſim fuiſſe ſchiſmatici quoque ipſi adſtipulentur; tam peruerſi animi ac iudicij vos eſſe, vt ſpecialem hanc diœceſim cẽteſimum ab Vrbe lapidem non exceſſiſſe contendatis. At Græci, ais, Occi-" dentem Papæ ita concedunt, vt in" Oriente nullam illi poteſtatem eſ-" ſe velint. Quínam Græci? Schiſ-" matici. Quid ad nos ergo in ſchiſmate ſuo quid ſentiant, cùm aliter ante ſchiſma ſenſiſſe Græcos exploratum habeamus? An iuris in Oriente nihil eſſe Pontifici ſentie-

Pag. 86.

bat Theodorus Studita, cùm Paschalis Papæ opem deposceret his verbis: βοήθησον ἡμῖν ὁ ἀπὸ τοῦ θεοῦ πεπαγμένε εἰς τοῦτο. ὄρεξον χεῖρα καθ᾽ ὅσον οἷόν τε ἐστίν. ἔχεις τὸ ἰσχύειν παρὰ θεῷ ἐκ τοῦ πάντων πρωτεύειν, ἐν ᾧ καὶ ἐτέθης. *Adiuua nos, qui has à Deo partes suscepisti. manum præbe, quoad fieri potest. Ex eo enim apud Deum habes potestatem, quia vniuersis præsides, & ad hoc es constitutus.* An illum toti Ecclesiæ præesse negabat Maximus confessor, cùm ad Petrum illustrem scriberet: *Sanctißima Romanorum Ecclesia beatißimum Papam, id est Apostolicam sedem, ab ipso incarnato Dei Verbo, sed & ab omnibus sanctis Synodis secundum sacros Canones, vniuersarum quæ in toto terrarum orbe sunt sanctarum Dei Ecclesiarum in omnibus & per omnia percepisse & habere imperium?* An Occidentis Ecclesiis Episcopi Ro-

mani potestatem definiebat Patarensis ille Antistes, qui pro Silueno Papa exule apud Iustinianum, vt Liberatus Breuiarij cap. 22. narrat, intercessit, *multos esse dicens in hoc mundo reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius, à sua sede expulsus?* Quòd si ad Pontifices Romanos nihil sua pertinere olim credebant Orientales, cur toties à Synodorum suarum sententiis ad sedem Apostolicam appellarunt? Cur Alexandrini, Antiocheni, Constantinopolitani, cùm res postulabat, quod sæpissimè accidit, coërceri à Pontifice Romano, excommunicari, abdicari Patriarchas suos flagitarunt? Cur decretis Pontificum, iudicatisque sine controuersia paruerunt? Nisi fortè adeo tua sponte factus es immemor omnium, vt de innumera-

bilibus exemplis non aliqua saltem recorderis; nec recurrant animo vel Anthimus Constantinopolitana sede, quam temerè inuaserat, ab Agapeto Papa deiectus; vel ab vno Felice Romano tres Orientis Patriarchæ, Petrus Alexandriæ, Acacius Constantinopoli, Petrus alter Antiochiæ sacra communione pulsi, atque ab Ecclesiasticis diptychis erasi? vel Flauianus ab Ephesina, Chrysostomus à Constantinopolitana Synodo, hic ad Innocentium, ille ad Leonem, Petríque cathedram prouocantes. Quid enim tibi Eustathium Sebastenum in Armenia Episcopum commemorem, quem Basilius Magnus epistola LXXIV. docet, Episcopali honore in Synodo Melitinensi spoliatum, cùm à Liberio Papa redintegrationis literas impetrasset, easque

easque literas Synodo Tyanensi exhibuisset, à Synodo receptum mox fuisse, ac pristinæ dignitati restitutum? Quid Athanasiũ, cuius causa quo minus à Iulio Papa iterum retractaretur, ne ipsi quidem, qui illum in Synodo Antiochena damnarant, repugnare ausi sunt: neque vllis vnquam artibus efficere potuerunt, quin à Iulio, eiusque successoribus absolutus, iure optimo absolutus ab Ordodoxis omnibus censeretur? Hæc igitur & sexcenta id genus exempla, hæc nos veterum Orientalium præiudicia & sententias, tibi & consectaneis tuis opponemus. Ab his enim te, de Romani Pōtificis in Ecclesiam vniuersam potestate quis rectè iudicantium sensus olim fuerit, discere oportebat, ab his te doceri, hos sequi, non Græculos

schismaticos. Quorum sanè voces, cùm de Papæ auctoritate agitur, non minùs contemnendæ sunt, quàm in cæteris Ecclesiæ controuersiis sperni ac reijci solent obstrepentium ineptiæ & deliramenta hæreticorum.

FINIS.

CENSVRA
VINDICIARVM
Coniecturæ Anonymi
Scriptoris.

De suburbicariis regionibus et Ecclesiis.

Auctore IACOBO SIRMONDO
Societ. IESV Presbytero.

ANONYMO

CONIECTVRAE, VINDICIARVMQVE AVCTORI.

DIFFICILE eſt, Coniector, omnium iudicio ſatisfacere. Tu enim, qui te ſerò in Cõiectura tua confutatũ queſtus es, expoſtulabis nũc etiam, opinor, Vindiciis tuis non ſtatim occurſum eſſe. Aliis contrà mirum videbitur, cùm in his noui nihil adferas, ſed αὐτὰ δὶ αὐτῶν rurſus occentes, adduci potuiſſe me, vt quicquam omnino reſponderem. Tẽperanda itaque conſilij mei ratio fuit. vt nec ſilendo prorſus, expectationem tuam fruſtrarer: & pauca de multis refel-

lendo, tuum ſimul aliorúmque faſtidium vitarem. Erunt hæc pauca ſatis ſuperque, tum vt te in iis etiã, in quibus mirificè tibi places, imbecillitatis tuæ admoneant: tum vt totius Coniecturæ tuæ, Vindiciarumque vanitatem iterum oſtẽdant. Docebunt enim, & circa prouinciarum Metropoles, epochámque Synodi Arelatenſis, erraſſe te vbi alios redarguendos putaſti; & tuæ iſtius Vrbicariæ intra Centeſimum diœceſis, cùm nulla ſit, nec poſtulari, nec dari à quoquam vindicias poſſe. Quæ cùm oculos tuos ferient, percellentque, ſi diſſimulare tamen perges, & videre te negabis: tũ ego laruæ huius, ſub qua lates, vim nouam mirabor, quòd aliis quæ præſtare ſolet vt non videantur, tibi hoc etiam præſtet, vt quæ vides non videas.

PERIOCHE SINGVLOrum capitum huius Censuræ.

CAPVT I.

Coniectoris in Vindiciis suis tergiuersatio. In Mæcenatis suasoria apud Dionem iterum allucinatur. Secundæ appellationes in Prouinciis ab earum Consularibus ad Augustum fiebant, non ad Præfectum Vrbi.

CAP. II.

Diœceses à spectabilibus tantùm viris administratæ. proinde non à Præfectis prætorio, neque à Præfecto Vrbi, qui erant illustres. Coniectoris fallacia in voce Diœcesis. quid propriè significet. Dignitatum tres gradus. triplicis quoque generis administratio, seu diœcesis.

CAP. III.

Metropoles ex legum subscriptionibus certò cognosci non possunt. Vana in eam rem hyemis vel æstatis obseruatio. Coniector indicio suo captus.

CAP. IV.

Suburbicariæ Cẽtesimo non circum-

scriptæ. Picenum extra Centesimũ, Vmbriæ pars plurima intra Cẽtesimum. Vmbriæ prouincia semper à Piceno diuersa. Spoletium Vmbriæ oppidum, non Piceni.

CAP. V.

Epocha primi Concilij Arelatensis. Constantinus Magnus huic Concilio non interfuit. Cæciliani & Donatistarum controuersia. Constantini rescriptum ad Synodum Arelatensem. Consules Catholicorum Cõciliis adscribi soliti. Iudicium Constantini vltimum pro Cæciliano.

CENSVRA VINDICIARVM Coniecturæ Anonymi Scriptoris.

De ſuburbicariis regionibus et Eccleſiis.

CAP. I.

Coniectoris in Vindiciis ſuis tergiuerſatio. In Mæcenatis apud Dionem ſuaſoria iterum allucinatur. Secundæ appellationes in Prouinciis ab earum Conſularibus ad Auguſtum fiebant, non ad Præfectum Vrbi.

SEPIAS, vbi ſenſere ſe apprehendi, effuſo atramento abſcondi ferunt. Hoc tu ingenio

in Vindiciis tuis vti, Coniector, videris: cui vnus hic perpetuò est scopus, vt à te dicta, vel tibi obiecta dissimules, clara & perspicua infusces atque inuoluas, & tum maximè victoriam canas, cùm victus iaces. Quid hoc rei sit tute nosti. & si hoc quoque dissimulas, facere tamen non potes, quin ij etiam qui lyncei non sunt facilè animaduertant. Prima inter nos controuersia fuit de Mæcenatis apud Dionem verbis libro LII. ecquid ille de causarum appellationibus suadeat Augusto. Tu quæstionem aliò vocas, & quæri vis, an quod suadebat Mæcenas, ab Augusto sancitum sit. Quid hoc ad nos? Non enim id agitur: sed vtrùm tu Mæcenatis mentem sis assecutus, cùm ad Præfectum Vrbi ab iis de quibus egerat magistrati-

Vindic. p. 1.2.3.

bus prouocationes concedendas censet. Tu de appellationibus, quę à Prouinciarum magistratibus fiebant, intelligendas putasti. nos, quia de vrbanis tantùm magistratibus egerat, nondum de prouincialibus, non prouinciales sed vrbanas tantùm appellationes accipi posse docuimus. Habes tamen hîc etiam quod cauilleris. Quidnam? De prouinciarum quoque magistratibus actum antea fuisse à Mæcenate. Quo loco? Cùm de vrbanis, « inquis, differens suasit ne vrbano « officio gesto statim in prouincias « cum armis mittátur. Tuam fidem, Coniector, si quam habes. Hoccine est ratiocinari, an potiùs otio tuo & charta, atque auribus & oculis nostris abuti? Ergo prouincias nominare est de prouinciarum magistratibus agere, & ad

quos ab illis appellare liceat decernere? Quid ergo sibi vult Mæcenas, cùm de Prouinciarum postea iudiciis differens, in his appellationes à prætoriis iudicibus, non ad Præfectum Vrbi, sed ad cuiusque prouinciæ Consularem referendas suadet? Idémne censes esse Cõsularem appellare, quod Præfe-
„ ctum? Non, inquis. sed quid vetat
„ à prætoriis primum in singulis pro-
„ uinciis ad Consulares cuiusq; pro-
„ uinciæ appellatum fuisse, & à Con-
„ sularibus deinde ad Præfectum
„ Vrbi? O acutum, gnauumque hominem, qui hîc etiam inuenit, quo puram & limpidam aquam turbaret! Sed tibi vni turbidam fecisti. Nam quis præter te non videt quid ibidem Augustum compellans concludat Mæcenas. Δίκαζε δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τά τε ἐφέσιμα, καὶ τὰ ἀναπόμ-

τιμῶν, ὅσα αὖ παρά τε μειζόνων ἀρχόντων, καὶ παρὰ τοῦ πολιάρχου ἀφικνῆται. *Iudica*, inquit, *ipse priuatim quæcumque vel à maioribus Magiſtratibus, vel à Præfecto Vrbi appellationes proficiſcentur.* Quo loco μείζους ἄρχοντας, *maiores* magiſtratus à Dione dici τοὺς ὑπατευκότας, *Conſulares*, quorum in prouinciis erant μείζους ἡγεμονίαι, ne tu quidem, ſi Mæcenatis orationem perlegas, inficiari audebis. Et à Præfecto igitur, ad quem ab vrbanis, & à Conſularibus, ad quos ab inferioribus prouinciarum iudicibus appellari mos erat, prouocare iterũ vt liceret ſuadebat Mæcenas; ſed ab vtriſque ad Auguſtum. Quare fefellit te acumen tuum, cùm à Conſularibus ad Præfectum Vrbi appellari poſſe conieciſti. Atque hoc in peruerſa erroris tui defenſione conſecutus es, vt

qui vno in Dionis loco ſemel lapſus videbare, non vnius iam, ſed multiplicis noxiæ multam debeas.

CAPVT II.

Diœceſes à ſpectabilibus tantùm viris regebantur. Proinde non à Præfectis prætorio, neque à Præfecto Vrbi, qui erant illuſtres. Coniectoris fallacia in voce Diœceſis. quid propriè ſignificet. Dignitatum tres gradus. triplicis quoque generis adminiſtratio, ſeu diœceſis.

DIOECESES plurium prouinciarum, qualem tu Præfecto Vrbis adfingebas, à ſpectabilibus viris adminiſtrari ſolitas in Cenſura ſignificauimus. Senſiſti hoc telum quò tenderet. Nec enim obſcurum erat diœceſes, quæ ſpectabilium tantùm eſſent, Præfecto Vrbi, qui inter illuſtres cēſebatur,

conuenire non posse. Itaque vt ictum eludas, diœceses etiã à Pręfectis prætorio, quos illustres fuisse constat, administratas contendis; vt à Præfecto præt. Galliarum diœceses tres, galliam, Hispaniam, Britanniã. Quid hoc verò est aliud, quàm sepiarum more aquam turbare, & clarę atque apertæ luci tenebras obducere? Sed ego te, nisi valde proteruus es, è latebris eruã, & quam refugis lucem vel inuitum intueri compellam. Primùm enim, vnde nunc didicisti, Diœceses à Pręfectis pręrorio administratas, qui nuper in Coniectura tua scripseras, te Pręfectos, qui diœceses regerent, duos tantùm nosse, Præfectum Augustalem, & Præfectum Vrbi? An cùm inter magistratus, qui diœcesibus pręfuerunt, Pręfectorum Vicarios recéseres, Præfe-

cti ipsi latere, atque oculos tuos effugere potuerunt? Quis credat! Alia igitur consilij tui ratio in Cōiectura fuit, alia in Vindiciis. Coniecturam nempe cùm scriberes, nondum animaduerteras Rectores diœceseôn spectabiles omnes fuisse, non illustres. Hoc te cùm Censura nostra commonuisset, Præfecto Vrbi, cui diœcesim adstruebas, ne inter spectabiles illustris solus esset, quærendos ex *illustrium* ordine collegas censuisti. Itaque Præfectos Prætorio adiecisti; hoc est errorem errore cumulasti. Nam quî possunt Præfectis Prætorio diœceses, de quibus agimus, conuenire, si diœcesim tua ipsius confessione intelligimus iunctarum inter se plurium prouinciarum administrationē? Quia *Præfectos Prætorio*, inquis, *plures rexisse*

xiſſe diœceſes compertum eſt. Quid tum verò? An non aliud eſt Diœceſim vnam plurium prouinciarum regere, quales ſunt de quibus diſſerimus, & qualem tu Præfecto Vrbi fruſtra moliris, aliud diœceſibus multis præeſſe, quarum ſingulas aliæ poteſtates regant? Quæſo te, cùm alij ſint ſingularum prouinciarum Iudices, vt Conſulares, Præſides, Correctores, alij Diœceſeôn Moderatores, vt Vicarij, Comes Orientis, Præfectus Auguſtalis; an ferendum putes, ſi quis Vicarios, alióſue diœceſeôn Rectores, prouinciarum Rectoribus ideo adnumerandos dicat, quia diœceſes ſingulæ multas prouincias amplectuntur? Rideres profectò, & meritò rideres. Hunc igitur qui fucum in prouinciarum nomine facere velit, exſibilandum

censeas;te, qui pari fraude in diœcesibus cauillaris, ferri aut latere posse confidis? Verùm quo consilio Præfectos prætorio in consortium adsciueris iam ostendi. Sperasti, si ab his qui illustres erant administratas diœceses constaret, fore vt à Præfecto etiam Vrbi administrari potuisse obtineres. Nec absurdum hoc quidem ex capite videbatur. At diœceses illustrium vnquam virorum fuisse, quo auctore confirmabis? An Zenonis Augusti L. vnica Cod. *Vt omnes iudices*, aut L. vnica Cod. *De ratiociniis operum publicorum*, in qua vtraque qui diœceses administrãt spectabiles Iudices præcipuo & proprio titulo nuncupantur? An Honorij lege alia, quæ numero est LXI. Cod. Theod. *De appellationibus*, in qua Vicarius Vrbis nomina-

tim vir ſpectabilis appellatur? An ex vtriuſque imperij Notitia, quæ vniuſcuiuſque diœceſis Vicario eundem ſpectabilitatis titulũ ſemper adſcribit? Denique cùm publicarum adminiſtrationum tres præcipuos fuiſſe gradus non ignores, ac tres itidem dignitatum gradus Iudicum, qui eas ſuſtinebant: cùm alij, inquam, clariſſimi fuerint, qui ſingulas prouincias regebant, alij ſpectabiles, qui diœceſes; alij illuſtres, qui ampliſſimam per diuerſarum diœceſeôn tractus poteſtatem exercebãt: quamcumque in partem te conuertas, facilius ſit vt diœceſis nomen, quod ſecundi generis proprium eſſe inter nos cõuenit, ad reliquos etiam gradus transferri videas, vt cùm pro vnica prouincia ſumitur, L. XXXIV. Cod. Theod. *De nauicula-*

riis, aut cùm totam Præfecti prætorio administrationem significat, vt L. 111. Cod. Theod. *De prætoribus & quæstoribus*: quàm vt diœcesim propriè dictam Præfectis prętorio, vel illustri cuipiam Iudici conuenire, aut ab aliis quam à spectabilibus viris administratam vnquam fuisse comperias. Quare certum est & falli te, qui diœceses illustribus tribuas; & immeritò nos reprehendi, quòd diœceseôn Rectores spectabiles fuisse diximus, non illustres.

CAP. III.

Metropoles ex legum ſuſcriptionibus certò cognoſci non poſſunt. Vana in ea rem hyemis vel æſtatis obſeruatio. Coniector indicio ſuo captus.

IAM vides, opinor, quàm lenem me facilémque habeas aduerſarium, qui cùm Vindicias tuas omni ex parte oppugnare ac refellere poſſim, de paucis earum capitibus litem moueam. Sed hoc nunc loco non reprehenſionem abs te, ſed collati beneficij gratiam expectari ac repeti ſentio. quam quidem, ne ingratus in te videar, pro eo referam ac mereris. Scripſeras in Coniectura tua, vrbes, in quibus acceptæ vel allegatæ leges in Codice ſignificentur, Prouinciarum,

Conie&. P.19.27.29

ad quarum Rectores missæ leges essent, Metropoles fuisse: atq; hoc argumento Florentiam Tusciæ, Fanum Piceni, Spoletium prouinciæ suæ caput esse concluseras. Nos contrà leuem aut potiùs nullam esse huiusmodi coniecturam ostẽdimus. Solitas enim prouincias suas obire Iudices, & quacumque in vrbe res tulerat, ibi acceptam vel allegatam legem adnotare. Neque aliud nos in ea re mysterium nosse professi sumus. Tu verò sacrorum antistes & mystagogus, arcana mysteria ἐξορχούμενος, id quod hactenus scilicet ignorabamus nos doces; æstate prouincias suas obire solitos magistratus; reliquo anni spatio in metropolibus consistere. Proinde cum in Codice Theod. lex v. *De pactis* ad Consularem Piceni, & lex VIII. *De ac-*

Cens Pag. 19. 20.

Vindic. p. 12. 13.

cusationibus ad Correctorem Tusciæ, hæc accepta Florentiæ, illa Flauia Faneſtri allegata eo tempore dicantur, quo Iudices à primariis vrbibus non excedebant, conſequens eſſe, vt Florentia & Fanum ſuarum prouinciarum metropoles videantur. Et pro hac, vt loqueris, indicina atque in poſterum cautione, μήνυτρον parari iubes. Quis recuſet? Cùm præſertim alia nos diſciplinæ tuæ commoda ſperare iubeas, ſi ingrati non fuerimus. Gratiam ergo, vt dixi, referre paratus ſum quam debeo. Sed quo tandem nomine vis deberi? An quia ex Strabone & M. Tullio prouinciarum Pręſides æſtatē in itineribus ponere ſolitos docuiſti? Atqui hoc ipsũ Philippus Berterius in Diatribis ſuis prior animaduertit. Cur alienæ operæ, obſeruationiſ-

que mercedem flagitas? aut cur in illum ingratus es adeo, vt dissimules? An quia, quod Berterio in mẽtem non venerat, de tuo adiecisti, vt quacumque in vrbe consedisse per hyemem Præsides, aut legem aliquam à Principe accepisse constaret, eam totius prouinciæ metropolim affirmares? At quî potest ex Strabonis verbis hoc elici, qui Præsidem Hispaniæ scribit in oris maritimis, hoc est nunc vna, nunc alia in vrbe, sed Carthagine potissimùm, & Tarracone hyemare consuesse? Quî potest cum Theodosij lege VI. *De officio Rectoris prouinciæ* id consentire, qua præcipit, vt *in illis quinque vrbibus, quæ potiores esse ceteris asseruntur, vicissim hyemandum sibi Iudices recognoscant?* Vides ergo, cùm diuersis in locis hyemes transegerint, quod de metropoli

coniiciebas, friuolum atque incertũ esse. Verùm indulgebo hîc etiã tibi, & quod iure inficiari liceret, vltro concedam. Dabo enim dubium non esse, quin vbi accepta hibernis mensibus lex legatur, ea metropolis sit prouinciæ. Dabo etiam, quod Italis ægrè persuaderes, in hibernis mensibus censeri Aprilem posse, quo exeunte Flauia Fanestri allegata dicitur lex v. *De pactis*: atque hiberno etiam aliquo mense acceptam Florentiæ alteram *De accusationibus* legem fuisse; tametsi quo mense accepta sit, nullum in ea sit vestigium. Dabo denique vtriusque legis indicio Florentiam Tusciæ caput iam tum fuisse, ac Fanum Piceni metropolim, non Auximum, vt Procopius docet Belli Gothici libro 11. De Spoletio, quod eodem argumento

ſuæ quoq; prouinciæ metropolim adſerebas, in hoc loco cur ſiles? Etenim Cõiecturæ tuæ cap. v. Diſſertationis I. verba ſunt: *Spoletium metropolim fuiſſe oſtendit ſubſcriptio legis* v. *Cod. Theod.* DE *medicis & profeſſoribus*, *hæc videlicet*, ACCEPTA SPOLETIO. Quo die accepta? quo menſe? cur hoc aſtutè prætermittis? Sic enim habet: ACCEPTA IV. KALENDAS AVGVSTAS SPOLETIO. Dic, ſodes, Iulius menſis apud vos hibernus eſt menſis, an æſtiuus? Profectò ſi metropoles ex hiberni temporis nota diſcernuntur, quo Iudices in illis commorari ſolebant; ex ea lege, quam ſumma æſtate acceptam liqueat, quo tempore prouincias obire & concurſare mos erat, metropolim Spoletium fuiſſe argumentari non licet. I nunc ergo, &

indicinæ tuæ mercedem exposce. Nam indicio tuo, mi Coniector, tanquam sorex periisti.

CAP. IV.

Suburbicariæ Centesimo non circumscriptæ. Picenum extra Centesimum erat, Vmbriæ pars plurima intra Centesimum. Vmbriæ prouincia semper à Piceno diuersa. Spoletium Vmbriæ, non Piceni.

QVID à me nunc expectas? An vt ea quæ deinceps de Suburbicariarũ regionum situ & numero disputas, iterum excutiam? Quid opus est iam prostrata & euersa nouis machinis oppugnare? Suburbicarias vis omnes esse, quæ centesimo ab vrbe lapide continentur, extra hos fines ac terminos nullas esse. Hoc ergo in Censura pridem falsum esse docui, & pro-

Vindic. Pag. 14.

ximè in Aduentoria, aduerſus illum, qui te fruſtra nuper aduētitiis copiis iuuare conatus eſt, liquidò confutaui. Picenum enim, quod ſuburbicarium fuiſſe inficiari non potes, extra Centeſimum eſſe oſtendi: Vmbriam contrà, quam ſuburbicariatm fuiſſe negas, Centeſimo comprehendi. Quid habes quo arietis huius vim atque impetum ſubterfugias? Enimuero etiam qui Italiam non viderunt, facilè tamen in antiquis Itinerariis animaduertunt, cùm iter olim ab vrbe Roma in Picenum duplex fuerit, vnũ Anconam verſus per Vmbros, alterum Hadriam vſque per Sabinos; ex vtriuſque itineris rationibus conſtare, Piceni fines vltra Centeſimum poſitos fuiſſe. Hadriam enim per Sabinos, vt Æthicus deſcribit, iter hoc erat.

AB VRBE HADRIAM VSQVE M. P. CLXVI. ſic

Eretum	*M.P.*	XVIII.
Vicum nouum	*M.P.*	XIV.
Reate	*M.P.*	XVI.
Cutilias	*M.P.*	XVIII.
Interocrium	*M.P.*	VI.
Falacrinum	*M.P.*	XVI.
Vicum Vatiæ	*M.P.*	IX.
AD CENTESIMVM	*M.P.*	X.
Aſculum	*M.P.*	XII.
Caſtrum Truẽtinum	*M.P.*	XX.
Caſtrum nouum	*M.P.*	XII.
Hadriam	*M.P.*	XV.

Horum quæ hîc vides ante Aſculum, Piceni nobiliſſimam coloniam, oppidum nullum eſt in Piceno: quæ Aſculum præcedunt, Sabinorum ſunt omnia. Cùm igitur ante Aſculum, hoc eſt ante Piceni exordium, centeſimũ ab Vrbe

lapidem notatum videas, quid exploratius, quàm Piceni regionem ab hac quidem parte, totam extra Centeſimum ſitam eſſe. Quid verò ab altera parte, qua Anconā per Vmbros iter eſt via Flaminia, propiuſne abeſſe Picenum Roma cenſes? Interualla metire, & ad calculos reuoca.

AB VRBE ANCONAM.

Ocricolos	*M. P.*	XLVII.
Narniam	*M. P.*	XII.
Ad Martis	*M. P.*	XVIII.
Meuaniam	*M. P.*	XVI.
Nuceriam	*M. P.*	XVIII.
Dubios	*M. P.*	VIII.
Prolaqueum	*M. P.*	VIII.
Septempedam	*M. P.*	XV.
Trea	*M. P.*	IX.
Auximum	*M. P.*	XVIII.
Anconam	*M. P.*	XII.

Si rectè ſummam ſubduxeris,

ab vrbe Roma Nuceriam vſque millia paſſuum colliges CXI. Nucerinos autem cognomine Fauonienſes, eorúmque vrbem Nuceriam coloniam in Vmbriæ vrbibus numerari nemo neſcit. Quòd ſi vltra Centeſimũ ab vrbe lapidem Vmbria porrigitur, quis erit adeò vecors, vt Piceni regionem, quæ poſt Nuceriam Apennino monte ab Vmbria diuiditur, intra Centeſimi fines poſitam dici poſſe arbitretur? Et Picenum igitur totum quantum eſt extra Centeſimum eſt ſitum, & Vmbria ab Ocricolis Nuceriam vſque intra Centeſimum. Quo conſtituto, quis non intelligat, tuam iſtã Præfecti Vrbis diœceſim, quam Centeſimi ſpatiis ita definiebas, vt omnes eius partes occuparet, cùm ab illa Vmbriam excludas, & Picenum in ea com-

prehendas, commentitiam totam & figmenti similem videri? Sed inueneras tamen, cuius auctoritate fabulam fulcires, agrimensorem Balbum, qui tibi Spoletium, quod in media est Vmbria, Piceni vrbem esse affirmaret. Vnde Picenum, quod suburbicarium appellatur, in Vmbria ipsa, atque intra Centesimum collocabas. Quod nos cùm futile ac ridiculum esse in Césura docuerimus, audes nunc tamen Balbum tuum vindicare: nec dubitas, quin Spoletium Piceno, quoniam Balbus ita sensit, adscribendũ videatur. Itáne verò! quia Balbus sensit, ideo verũ iudicas? Quid ergo vetat, quin pari ratione Hispaniam quoque nõ regionem, sed vrbem vnicam cum Ephoro apud Iosephum dicas fuisse; aut Rhodarium fluuium cum Eridano confundas

fundas

fundas, quoniam hos Apollonij Argonauticῶn Scholiastes non distinxit? Nimiùm certè religiosus es non bonorum auctorum consectator. Quanquam nisi me animus fallit, non tam spectasti, vt cum Balbo sentires, quàm vt illum tecum sensisse persuaderes. Poteras exemplo nostro Balbum ab erroris suspicione liberare. Sed maluisti quem illi errorem affinxeras, quoniam ita res tua postulabat, mordicus tenere. Italiæ, inquis, prouin- « ciæ non ad vnius tẽporis rationem « æstimandæ. Sæpius enim in plures « diuisæ sunt: sæpius earum termini, « finesque confusi. Quid tum verò? « An vlla vnquam ætas fuit, qua Picenum in Vmbriam transcenso Apennino demigrarit, vt Spoletium, quod Vmbriæ semper fuerat, in Piceno esse dici posset? Quis vn-

Vindic. p. 25.

K

quam auctor Picenum ab Vmbria non diſcreuit? An Polybius, apud quem Hannibal libro III. poſt pugnam Traſymenicam, διελθὼν τὴν τῶν Ισομβρων καλουμένην χώραν, καὶ τὴν τῶν Πικέντων, per Vmbriam & Picenum Hadriam verſus iter inſtituit? An Strabo, cui Καμέρτη τῆς Ομβρικῆς πόλις ἐστὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσιν, Camerinum Vmbriæ eſt oppidum in ipſis montibus qui Picenum ab Vmbria diſterminant? An Ptolemæus, qui poſt Vmbrorum Οὐιλλόμβρων oppida, & in his Spoletium, mox deinde τῶν Πικηνῶν Picentum vrbes enumerat? An Codices legum, aut Imperij Notitia, aut Inſcriptiones antiquæ, in quibus innumera ſunt exempla, quæ hoc inter cetera vtriuſque prouinciæ diſcrimen docent, quòd Vmbria cum Tuſcia per Cor-

rectorem, Picenum per Consularem regebatur? Quæ cùm ita sint, cùm ætatum omnium consensu aliud sit Vmbria, & aliud Picenum, Spoletiumque Vmbriæ omnes asserant, non Piceno, cuiquámne hominum Balbi vnius tam incerto testimonio, Piceni, Vmbriæque confusas regiones, & Spoletium in Picenum ex Vmbria translatum persuaderi posse arbitraris? At ego ne tibi quidem, si me ingenij tui coniectura non decipit, hoc satis persuasum puto. Sed indulgēdum videlicet causæ fuit: tanti erat diœcesim Præfectianam intra hos fines effingere. aliter illa redigi ad Centesimum non poterat. Quid verò tandem es assecutus? Consilium tuum vt cordati mirētur omnes, laudet nemo: quòd nouæ atque inauditæ fabulæ tam absurdis

reprehensionem nostram, vt quæ in illum iam dicta sunt, in te quoque omnia conueniant. Vnum est præcipuè tuum, quod nefas sit prę-terire. Cur enim de Synodi primæ Arelatensis epocha te docentem non audiam, qui audire me velle antea professus sum, & nunc vt di-scam purgatis auribus adesse iubes? Scire auebam autem, quid causæ esset, quamobrem tu Synodum illam non anno Christi CCCXIV. vt Volusiani & Anniani Consulatus indicabat; sed biennio pòst anno CCCXVI. habitam contendas. Rem tam multis & tam certis argumentis comprobasti, vt ambigi non liceat; tam asseueranter, vt ex tripode loqui videare. Denique Synodum hâc in annum CCCXVI. necessariò conferendam putas. Quid ita? quia Constantinum, in-

„ quis, ex Codicis Theodosiani sub-
„ scriptionibus liquet anno CCCXIV.
„ Treuiris Augusto mense, hoc est
„ indicti Concilij tempore fuisse, an-
„ no CCCXVI. Arelate. Quid tum in-
de? An quia Imperator Arelate
illo anno fuit, propterea Conci-
lium illo anno celebrari oportuit?
aut quia idem anno CCCXIV. apud
Treuiros erat, idcirco Arelate Cō-
cilium illo absente cogi non po-
„ tuit? Non potuit, inquis. quia *Con-*
„ *cilio Arelatensi Constantinum magnum*
„ *interfuisse certum est.* Quo teste id
probas? Eusebio in vita Constanti-
ni lib. 1. cap. 37. & 38. Tuam iterum
hoc loco fidem, Coniector. Vl-
lúmne in his locis verbū est, quod
Constantinum in Concilio Arela-
tensi interfuisse significet? Si sciés
nō fallis, redi in memoriam. Prio-
re loco Constantinum in Synodo

Nicæna inter Episcopos consedisse narrat. de illa enim agi obscurum non est: quot enim aliæ Synodi fuerunt, quibus non interfuit? Posteriore in componendis Africæ dissidiis laborasse testatur: sed Synodum in ea re nullam commemorat. Cur Eusebio affingis, quæ ab Eusebio scripta non sunt? Poteras sanè alios testes laudare, qui id ipsum, quod Eusebio tribuis, ætate nostra scripserunt. Sed pudebat nimirum, si per illos profecisse videreris. Ceterùm quod tu cum illis certum putas, in Synodo Arelatensi Constantinum interfuisse; ego contrà certissimum duco non interfuisse. Et quoniam quæ pro tua sententia facere iudicabas exposuisti; nunc æquum est, vt pro nostra nos loquẽtes audias. Tuæ postea erit industriæ, videre

an nostra nos coniectura fallat, an te tua. Quibusnam ergo me rationibus ductum censes, vt Constantinum à Synodo Arelatensi abfuisse dicam? Quia ex Synodo illa ad Cõstantinum appellatum est; quia Episcopi Synodo peracta de Synodi euentu ad Constantinum retulerunt; quia Constantini extat rescriptum ad Episcopos, quo illorum relationi respondet. Cùm in iudicio appellari nisi ad absentes non soleat, nec referri nisi ad absentes, nec rescribi; si de his tribus constabit, quid amplius desiderabis, vt absentem fuisse Constantinum intelligas? Reuoca igitur animum ad Cæciliani Episcopi, & partis aduersæ causam, quæ tum agebatur. Hanc triplici iudicio examinatam decisamque comperies. Primùm Romæ ab Episcopis Gal-

liæ & Italiæ coram Melchiade: deinde ab Episcopis iterum Arelate; postremo ab Imperatore ipso Mediolani. Auctor & testis est multis in locis S. Augustinus, tum maximè in Epistola LXVIII. quæ cleri Hipponensis nomine scripta est ad Ianuarium Episcopum. *Iussit*, inquit, *Imperator venire partes ad Episcopale iudicium in vrbe Roma faciendum. vbi quemadmodum causa dicta atque finita sit, indicant gesta Ecclesiastica. Iam vtique post pacificum moderamen Episcopalis iudicij, omnis contentionis & animositatis pertinacia debebat extingui. Sed rursus maiores vestri ad Imperatorem redierunt, & non recte iudicatum, neque omnem causam auditam esse conquesti sunt. Vnde ille alterum Episcopale iudicium dedit habẽdum in Arelatensi Galliæ ciuitate. Vbi multi vestri vana & diabolica dissensione*

damnata cum Cæciliano in concordiam redierunt. Alij verò pertinacißimi & litigiosißimi ad eundem Imperatorem appellauerunt. Postea & ipse coactus Episcopalem causam inter partes cognitam terminauit, & primus contra vestram partem legem constituit, vt loca congregationum vestrarum fisco vendicarentur. Audis de Romano iudicio conquestos esse Donatistas, ab Arelatensi autem ad Constantinum appellasse? Idem iterum Augustinus, sed paucis, libro II. contra literas Petiliani cap. XCII. *Petētibus*, inquit, *maioribus vestris Episcopale iudiciũ dederat Constantinus & apud Romã, & apud Arelatum. quorũ primum apud eũ accusastis, ab altero ad eum appellastis.* Eadem rursus in aliis epistolis repetit, CLXII. CLXV. CLXVI. CLXVII. CLXXI. eadem in aliis libris. Sed quid opus est ad eam rem Augusti-

ni testimonia congerere, cùm extet, vt dixi, Constantini ipsius ad Episcopos Concilij Arelatensis Epistola, in qua de iis qui in concordiam cum Cæciliano redierant gratulatus, reliquos qui appellarant notissimis illis verbis detestatur, O *rabida furoris audacia! sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt?* Agnoscis enim, ni fallor, decantatam à multis, & ab Optato historiæ suæ inditam exclamationem. Quam quidem qui ad Synodum Romanam Melchiadis referendam censuerunt, non animaduerterant scilicet, nullos in Synodo illa aduersarios pacatos, nullos ad Imperatorem prouocasse perhiberi. Tu verò, qua es ingenij perspicacitate ac solertia, nisi quid εὐλαβέιαν ὑποθέσει dissimulas, minimè in posterum dubitabis,

quin hoc vno huius Epistolæ argumento Constantinum in Synodo Arelatensi, vnde ad ipsum appellatum sit, non interfuisse constet: frustráque te in relegendis per singulas legum subscriptiones regiorum itinerum vestigiis desudasse, vt Constantinum Arelate anno CCCXIV. non fuisse concluderes, & Concilium illo anno coactum, aduersum certissimam adfixi Consulatus notam pernegares. Quid enim est, quod de Consulibus adscriptis tenebras offundere & obscurare conaris? Neque moror, inquis, Arelatensi Concilio subscriptos vulgo Consules. Notum est characterismos temporum in Conciliis sæpe corruptos, dum eos imperiti supplere voluerunt. Quænam hîc tua est mens? Negas Consules antiquis Conci-

liis apponi ſolitos? Conuincet Auguſtinus, qui in Breuiculo Collationis, Catholicorum Concilia Conſules & dies ſemper habuiſſe teſtatur. An Voluſianum & Anianum, qui anni CCCXIV. Conſules fuerunt, Concilio Arelatenſi perperam ſuppoſitos cauſaris? Reclamant vetuſtiſſima, aut omnium potius ætatum exemplaria, quæ hos Conſules conſtantiſſimè repræſentant. Memorantur, inquis, „ ab Auguſtino, in libro contra Do- „ natiſtas poſt Collationẽ, cap. XXIII. „ literæ Conſtantini ad Eumelium „ Vicarium Africæ, Sabino & Rufi- „ no Cõſulibus, id eſt anno CCCXVI. „ datæ de purgatione Cæciliani in „ Concilio Arelatenſi. At ego non ſolùm memorari ab Auguſtino lib. III. contra Creſconium cap. LXXI. eaſdem Conſtantini literas

memini; ſed aliquot etiam illarum verba recitari : in quibus ſe non in Concilio Arelatenſi, vt tibi viſum eſt, ſed poſt Epiſcopalia iudicia, id eſt poſt Synodos duas, Romanam & Arelatenſem, inter partes vltimo iudicio cognouiſſe, & innocentem Cæcilianum cōperiſſe ſignificat. Quod in Breuiculo etiam Collationis apud eundem Auguſtinum aliquanto apertiùs expreſſum eſt: *Et recitatum eſt*, inquit, *iudicium* Con*ſtantini, quemadmodum ſe inter partes cauſam* C*æciliani cognouiſſe, & ad Eumelium Vicarium Africæ ſcripſiſſe, quòd remotis omnibus arbitris Cæcilianum innocentem, illos calumnioſiſſimos cognouiſſet, teſtatus eſt. commemorans etiam in Arelatenſi oppido pro Cæciliano Epiſcopale iudicium: cui iudicio iam plurimi ex diſſenſione conſenſerant, reliquis adhuc reſiſtentibus & diſ-*

cordantibus. Quocirca præcessit omnino Synodus Arelatensis iudicium Cōstantini: illa Volusiano & Anniano Coss. hoc biennio pòst Sabino & Rufino Coss. Longum enim tempus intercessisse, dum conuocantur ex Africa partes, & Romam primùm, deinde Mediolanum, vbi peracta res est, conuenire iubentur, declarat in primis Epistola CLXII. Augustini. Præfuisse autem iudicio suo Constantinum vt dubitat nemo: ita Synodo non interfuisse, quantumuis repugnes, luce clariùs ostendunt quæ dixi. neque tu hanc lucem poteris, totam effundas sepiam licet, vllo dissimulationum tuarum atramēto infuscare.

FINIS.

Errata.

Pag. 15. Namneticæ. 34. emphyteuticariis. 50. litteris eius causæ. 64. lis fuerit. 85. propriè & κατ' ἐξοχὴν dictas fuisse. 134. ἐξορχούμενος. 139. iterum excutiam.

CENSVRA CONIECTVRÆ ANONYMI Scriptoris

De Suburbicariis regionibus et Ecclesiis.

Auctore IACOBO SIRMONDO Societatis IESV Presbytero.

PARISIIS.
EX OFFICINA NIVELLIANA.
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, via Iacobæa, sub Ciconiis.

M. DC. XVIII.

ILL^{mo} VIRO

NICOLAO BRVLARTO

SILLERIO FRANCIÆ ET NAVARRÆ Cancellario.

NOn leuem, neque indignam cognitione tua causam ad te defero, Vir Illustrißime. Etenim qui Romani se nominis hostes profitentur, nouam hodie, non post xxx. annorum possessionem, qua perimi

actionem omnem leges iubent; sed post omnes retro ætates, quibus Christi Ecclesia stetit, Pontifici maximo de iurisdictionis finibus controuersiam mouent. In quo quidē quòd Sedi Apostolicæ obtrectare atque obloqui non cessant, mirandum minimè duco. quis enim castra vnquam laudat perfuga, quæ deseruit? Quòd verò tam insulsæ, támque ineptæ rei fidem cuiquam se facere posse arbitrantur homines, quibus si mens læua non esset, ingenium alioqui non deest, haud scio an cordato vlli queat non ridiculum videri. Et tamen

criminationi suæ suffragatores aduocant, hinc Rufinum historicum, hinc, si dici fas est, leges ipsas. Quos ego contrà nec Rufinum quem laudant, nec leges quas citant intellexisse, breui, vt opinor, libello perdocui. Tui an fallar erit arbitrij, legum historiarúmque omniũ scientißime BRVLARTI. Te enim, quem refugere aduersarij ipsi non poßint, iudicem delegi. Cur tuo illi stare iudicio nolint, quem sciunt etiam antè, quàm supremum hoc Gallicani iuris tribunal ascenderes, exteris quoque gen-

tibus, Germanis, Hispanis, Italis, ac Romæ ipsi, dictandis fœderum, pacis, connubiorum, aliarúmque, quas regio nomine tractasti, maximarum rerum conuentionibus, summæ æquitatis, exaggeratæque sapientiæ tuæ admirationem iniecisse? Audient ergo, quem Principis oracula fundentem audire gestit Gallia; et illa se oris facundia, illa compositi vultus grauitate damnari sentient, qua Dice ipsa spectari, qua Themis loqui non abnuat. Sin recusabunt, et vadimonium deserent: nec illos calumniæ ab-

ſoluet conſcientia, et meæ interim erga te obſeruantiæ venerationiq; fides integra conſtabit.

ILL^{mæ} A. T.

Deuinctiſſimus

IACOBVS SIRMONDVS.

PRÆFATIO AD *Lectorem.*

PRodiit nuper in lucem de ſuburbicariis regionibus, Eccleſiiſq; Cōmētarius anonymi ſcriptoris, qui tanquam nouus finium regundorum magiſter, Pontificis Romani poteſtatem iiſdem olim, ſi Deo placet, quibus Præfecturam vrbanā terminis circumſcriptam fuiſſe nos doceret. Is Lutetiam Pariſiorum ſimul eſt allatus, argumento ipſo pleroſque omnes qui literas amant, ad ſui lectionem exciuit, plurimos ad plauſum. Eſt enim, vt vulgo notū, genere quodam hominum referta hęc ciuitas, quibus cùm recti fere nihil vnquā

é

ſapiat, totum contrà hoc genus ſcriptionis, quod Eccleſiæ Romanæ dignitatem lædat, auidiſſimè amplectuntur: nullum vt tam peruerſæ notæ librum nundinæ parturiant, cui non ſe iſti continuò non lectores ſolùm prębeant, ſed præcones. Hos ſi audias, nihil eo Commẽtario accuratius, nihil perfectius, nihil diuinius: vnus vt hic reſeruatus cæleſti calculo auctor videatur, qui rem omnibus ſæculis inauditam ſua ætate primus expromeret. Si iudicium ad amuſſim reuoces, hominem intelliges multa non paruo, ſed caſſo labore hinc inde congeſſiſſe, vt eorum quidem quæ pollicebatur probaret nihil; admirandis tamen, ſpecioſiſque acroamatis fucum faceret imperitis: ceterùm meros, quod de ſe ipſo vaticinatus eſt, carbones pro theſau-

ris, teſtas pro gemmis, vitrea fra-
cta venderet pro margaritis. Quòd
ſi Coniecturā profeſſus, intra con-
iecturæ ſe modum continuiſſet,
diſſimulari poterant quæ peccarat.
Quis enim ad ſcopum ita ſemper
collineat, vt nunquam aberret?
Nunc verò, cùm inanes coniectu-
ras ſuas oraculorum inſtar haberi
vult, vt qui aliter ſentiāt, eos iner-
tiæ, ſtuporis, inſcitiæ condemnet:
cenſuram profectò in ſeſe prouo-
cat, quam in alios exercet. Cu-
ius ipſe, opinor, ſibi conſcius in-
gruētis, artem quæſiuit, qua ictum
eluderet. Nam quòd Diogenem
ferunt, cùm interrogaretur qua
conditione colaphum, alapámve
paciſci vellet, galeam poſtulaſſe;
hoc iſte, & pleriq; hodie mali omi-
nis ſcriptores facere videntur, qui
aduerſus publicæ reprehenſionis

vindictam, quam deberi ſibi intelligunt, ſatis tutos ſe arbitrantur, ſi nomen reticeant. Id conſilium quàm bellè ſibi ſuccedat, viderit Coniector. Ego tametſi ea certaminis lege vti poteram quam indixit; malui tamen γυμνῇ, quod aiunt, κεφαλῇ congredi, & veritatis, pietatíſque ſtudio etiam cum larua luctari.

IACOBVS SIRMONDVS
Soc. IESV P.

TABVLA CHOROGRAPHICA Coniectoris, eiúsque Enarratio.

PArum fuit auctori, Coniecturam suã auribus nostris inferre, nisi eam oculis quoque spectãdam obiiceret. Totam ergo Tabula chorographica comprehendit, & Tabulæ enarrationem adiecit, cuius hæc fere summa est. *Vetus, inquit, Ecclesiæ mos fuit, vt Ecclesiastisticæ dignitates ciuilium dignitatum formam sequerentur. Quare quemadmodum in Jmperio Romano varij magistratuum gradus extitere: aliis quippe singulæ ciuitates, aliis prouinciæ commissæ; aliis denique Diœceses, hoc est plures simul prouinciæ. qualis erat vrbicaria Diœcesis Præfecti vrbis Romæ,*

& Alexandrina Præfecti Augustalis. Sic in Ecclesia Episcopornm varij gradus. Nam præter singularum ciuitatum Episcopos, Episcopis quibusdam prouinciæ singulæ, plures aliis cessere, hoc est Patriarchiæ & Diæceses, à quibus & Diœceseon Exarchi, & Patriarchæ appellati sunt. Patriarcharum porrò Diœceses ad ciuilium, vt dictum est, Diœceseon formam constitutas liquet. atque hoc exemplo Alexandrini Episcopi, seu Patriarchæ Diæcesin per omnes Alexandrinæ, seu Ægyptiacæ Præfecturæ, seu Diœceseos prouincias sese diffudisse. Simili ergo more (similem enim fuisse Nicæna synodus testatur) specialem Episcopi Romani Diœcesin per omnes Præfecturæ, seu Diœcesis vrbicariæ prouincias diffusam fuisse constabit: ita vt Præfectus vrbi, & Episcopus Romanus, eandem Diœcesin, ille in ciuilibus, hic verò in Ecclesiasticis administraret. Ce-

terùm Præfecti vrbis Diœcesis ad centesimum ab vrbe lapidem, nec longiùs olim producta est. intra quod spatium plures regiones, seu prouinciæ fuere, quæ ab vrbe ipsa, cuius Diœcesi suberant, vrbicariæ & suburbicariæ dicebantur. fuere autem numero quatuor, Tuscia suburbicaria, Picenum suburbicarium, Latium vetus, Latium nouum. Per harum ergo suburbicariarum quatuor regionum Ecclesias Episcopi Romani administratio porrigebatur: quem propterea Rufinus, Nicænum canonem felicissimè interpretatus, suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinē gerere scripsit.
Hæc totius fabulæ est summa, quam deinceps per vtriusque Dissertationis capita diducit. Nos vbi capitum periochas ordine præmiserimus, tum singula κατὰ πόδας dispungemus.

Hoc loco inſerenda eſt Tabula Coniectoris. quam idcirco retineri placuit, quòd non ſolùm synopſin quandam operis contineat; ſed ad eius quoque refutationem, ſi cum veris antiquæ Italiæ Tabulis comparetur, vel maximè conducat.

Cens. I. cap. 1.

[illegible] centen-mum ab vrbe milliarium ſita. Diœceſis poſt tempora Conſtantini dicta eſt plurium ſimul prouinciarũ adminiſtratio. In Diœceſi proindè Præfecti vrbis variæ regiones, ſeu prouinciæ fuere, quę vrbicariæ vel ſuburbicariæ appellabantur.

Cens. I. cap. 2.

iec

qu

ri:

tic

T

d

PERIOCHE SINGVLOrum capitum vtriusque Dissertationis Coniectoris: in qua quidem ea precipuè designantur, que in Censura nostra potissimùm refelluntur.

DISSERTATIONIS I.

De regionibus suburbicariis,

CAP. I.

AD Præfectum vrbis appellatum olim ex omnibus orbis Romani prouinciis. eius rei Mecænatem Augusto auctorem facit Dio lib. LII. Seruatum id sub Constãtino Magno adhuc, vt ostendit eius Constitutio ad Iulianum P. V. Cod. Theod. l. XIII. *De appellationibus*.

Cens. I. cap. 1.

CAP. II.

Diœcesis Præfecti vrbis intra centesimum ab vrbe milliarium sita. Diœcesis post tempora Constantini dicta est plurium simul prouinciarũ administratio. In Diœcesi proindè Præfecti vrbis variæ regiones, seu prouinciæ fuere, quę vrbicariæ vel suburbicariæ appellabantur.

Cens. I. cap. 2.

CAP. III.

Cens. I. cap. 3.

Inſcriptio vetus interpungitur, in qua Piceniano legitur pro Piceni ano, id eſt Piceni annonarij. In Piceno porrò annonario præcipua vrbs erat Flauia Faneſtris, in eáque Conſularis ſedem habebat, vt docet ſubſcriptio legis V. Cod. Theod. *De pactis*, *Alleg. Flauia Faneſtri*.

CAP. IV.

Cens. I. cap. 4.

Suburbicariæ regiones intra centeſimum ab vrbe milliarium ſitæ. ab Italia interdum diſtinctę, eique oppoſitæ: quia Italiæ notio duplex. Aut enim latiùs accipitur ſic, vt vrbem quoque Romam, & ſuburbicarias regiones comprehendat: aut anguſtiùs ſic, vt vrbē & ſuburbicarias excludat, eaſq; tantùm Italiæ partes occupet, quæ ſunt extra centeſimum.

CAP. V.

Cens. I. cap. 5.

Quatuor ſunt numero ſuburbicariæ regiones, Tuſcia ſuburbicaria, Picenum ſuburbicarium, cuius metropolis Spoletium, Latium vetus, Latium nouum. Has quatuor in vniuerſum regiones ad Præfecturæ vrbicariæ diœceſin pertinuiſſe, oſtendit lex 1. Cod. Theod. *De calcis coctoribus*.

CAP. VI.

Baronij ἀσυλλογισία & κρύψις. Italiæ vox ab eo non distincta. *Cens. I. cap. 6.*

DISSERTATIONIS II.

De Ecclesiis suburbicariis,

CAP. I.

EPiscopi Romani specialis Diœcesis. Episcoporum omnium duplex cura. Prærogatiua Episcoporum ab vrbium dignitate. Romani proinde ab vrbis Romæ maiestate. Noua dignitate aucta ciuitas, vel prouincia, Episcopo nouam dignitatem conferebat. *Cens. II. cap. 1. & 2.*

CAP. II.

Episcopi Romani Diœcesis eadem quæ Præfecti vrbis, sicut Episcopi Alexandrini eadem quæ Præfecti Augustalis. Nicæni Synodi canon in eam rem explicatus. *Cens. II. cap. 3.*

CAP. III.

Rufini Aquileiensis epitome canonis VI. Nicæni. Suburbicariæ Ecclesiæ, quæ in regionibus suburbicariis. Schismati- *Cens. II. cap. 4. & 5*

corum pœna extra Epiſcopatus terminos relegari, quem turbaſſent. Italiæ Epiſcoporum Diœceſes à Romana diſtinctæ. Mediolanenſis & Romani Epiſcoporum ſumma æquáque auctoritas.

CAP. IV.

Cens. II. cap. 6.

Baronij & Bellarmini obiectionibus occurritur. Canõ VI. Nicænus nõ mutilus. Calchedonenſis Concilij de hoc canone iudicium. Comparationis Epiſcopi Alexandrini & Romani *in* eo canone vis & ratio. Gratianus τῶν συνήθες effert comparatiuo verbo, *parilis mos eſt.*

CAP. V.

Cens. II. cap. 7.

Alexandrina Diœceſis amplior Romana, hęc illa propter vrbis dignitatem nobilior & illuſtrior. Vtraque Pręfecturarum typum ſecuta. Concilium Arelatenſe primum ſub Conſtantino celebratum eſt anno CCCXVI. non CCCXIV. quod Baronius & Balduinus temere voluerũt.

CAP. VI.

Cens. II. cap. 8.

Rufini explicatio canonis VI. Nicæni vindicatur. Suburbicariæ Eccleſiæ, quæ in ſuburbicariis regionibus intra centeſimum.

PERIOCHE CAPITVM *utriusque Censuræ, in quibus superiora omnia ordine refelluntur.*

CENSVRÆ I. DE regionibus suburbicariis,

CAP. I.

AD Præfectum vrbis appellatum ex Prouinciis sub Augusto non fuisse, neque eius rei auctorem à Dione fieri Mecænatem. morem etiam hunc sub Constantino non fuisse. Dio & Constantinus August. à Coniectore perperam expositi.

CAP. II.

Diœceses Imperij quænam, & numero quot fuerint. Præfectum vrbi nec Diœcesin habuisse, nec prouinciam. Sub eius dispositione administrationes varias fuisse, at nullam Prouincialem. Suburbicarias ad alium pertinere.

CAP. III.

Vetus Inscriptio ineptè à Coniectore correcta. vera eius emendatio. alia vetus Inscriptio nondum edita. Primarias Prouinciarum vrbes non rectè colligi ex subscriptionibus legum.

CAP. IV.

Suburbicariæ regiones intra centesimum non erant, sed centesimum comprehendebant. Decem numero fuerunt, Vicario vrbis subiectæ: reliquæ septem Vicario Italiæ. Italia angustiùs sumpta pro his septem Prouinciis, non pro omnibus quæ extra centesimum.

CAP. V.

Suburbicariarum numerum malè colligi ex l. 1. Cod. Theod. De calcis coctoribus. Latium nouum Prouinciam per se non fecit. Ridicula Piceni Chorographia Coniectoris. Spoletum vrbs Vmbriæ, non Piceni.

CAP. VI.

Baronius à Coniectoris reprehensione defenditur.

CENSVRÆ II. DE Ecclesiis suburbicariis,

CAP. I.

Episcopi Romani Diœcesis vna specialis, altera vniuersalis. illa certos in Ecclesia fines habet, hæc nullos. Hincmari, Ambrosii, Valentiniani testimonia. Reliquorum Episcoporum dispar ratio.

CAP. II.

Ecclesiæ Romanæ primatus vnde. in Synodo Nicæna confirmatus. Valentiniani Nouella exposita. Ecclesiasticæ dignitates an cum ciuilibus mutentur. Græcorum ambitio repressa.

CAP. III.

Specialem Episcopi Romani Diœcesim malè cum Præfectura urbana comparari. In ea Occidentem vniuersum Græcorũ confessione contineri. Πενταχόρυφος *Ecclesia. Pontifex* κεφαλῶν κεφαλή.

CAP. IV.

Suburbicariæ à Rufino Ecclesiæ quæ dicantur. Canonis Niceni vetus editio noua. Schismaticorum exilij lex certa non erat. Coniector Episcopi Romani Diœcesin à Prouincia non distinxit.

CAP. V.

Prouinciæ Metropolitanorum. Pontifex Romanus idem etiam Patriarcha, Primas, Metropolitanus, & Episcopus. Prouinciæ Romanæ amplitudo. Coniectoris quadruplex error. Prouincia Mediolanensis olim Italiæ dicta. Pontifex Italiæ Primas. Mediolanensis Episcopi an æqua cum Romano auctoritas.

CAP. VI.

Canonem VI. Nicænum rectè à Baronio &

Bellarmino mutilum doceri: neque illis aduersari Synodum Calchedonensem. an vlla in eo canone fiat Ecclesiarum comparatio, & quæ. Gratianus Canonum Collector, non Interpres, vt credidit Coniector.

CAP. VII.

An Ecclesiasticæ Diœceses ciuilium formam secutæ sint. Casu factum, non lege, vt Episcopi Alexandrini & Præfecti Augustalis eadem esset Diœcesis. Romana Diœcesis, si cum ciuili Magistratu conferenda fuit, cum alio potiùs conferri debuit, quàm cum Præfecto vrbis. Ruit ergo tota ratiocinatio Coniectoris. Eius de prima Synodo Arelatensi anachronismus.

CAP. VIII.

Rufinus in epitome Canonis Nicæni à Coniectore non intellectus. vera eius de suburbicariis Ecclesiis expositio. Alexandrina & Romana sedes quatenus comparatæ. Pontifex Romanus diuersas in Ecclesia personas sustinet.

EMBOLVM AD CONIECTOREM.

Synesii nuperus Interpres ab iniqua eius reprehensione vindicatus.

CENSVRA DISSERTATIONIS PRIMÆ *DE REGIONIBVS Suburbicariis.*

CAP. I.

Ad Præfectum Vrbi appellatum ex Prouinciis sub Augusto non fuisse, neque eius rei auctorem à Dione fieri Mecænatē. morem etiam hunc sub Constantino non fuisse. Dio & Constantinus Aug. à Coniectore perperam expositi.

IN ipsa operis fronte, vt de totius ædificij structura iudicare liceat ex vestibulo, meram nobis fabulam ingerit, ad Præfectum

vrbis, Augusti Cæsaris instituto, appellatum ex omnibus Prouinciis olim fuisse, atque ad Constantini vsque magni tẽpora hunc morem perseuerasse. quorum alterum Dionis testimonio, alterum ex Constantini ipsius lege, praua vtrumque interpretatione adstruere conatur. Non hîc quærimus, an Præfecto vrbis nonnullarum Prouinciarum appellationes aliquando fuerint attributæ, quod extra controuersiam est: neque an Tacitus Imp. omniũ illi Prouinciarũ prouocationes cõcedere voluerit, quod innuere Vopiscus videtur: Sed quod id ipsum ab Augusto constitutum, atque eius rei auctorem Augusto fuisse Mecænatem, Dionis vt putat testimonio affirmat Coniector: id verò & re ipsa falsum esse, & à Dionis mente alie-

nissimum, res docet. Mecænatis apud Dionem lib. LII. verba sunt: Πολίαρχος δὲ δὴ ἀποδεικνύσθω, ἵνα τά τε ἄλλα τῆς πόλεως προστατῇ, καὶ τὰς δίκας τὰς παρὰ πάντων ὧν εἶπον ἀρχόντων ἐφεσίμους τε καὶ ἀναπομπίμους κρίνῃ. *Præfectus vrbi designetur, qui & vrbem ceteris in rebus perpetuò regat, & causas in quibus ab omnibus quos dixi magistratibus fuerit appellatū, diiudicet.* Ab omnibus, inquit, quos dixi. Quinam porrò, de quibus dixerat? Quæstores, Aediles, Tribuni plebis, Prætores, vrbani omnes magistratus. Ab vrbanis ergo magistratibus ad Præfectum vrbi vt appellare liceret suadebat Mecęnas, non à Prouincialibus. Nam de Prouincialibus nondum egerat: & postea vbi de Prouinciarum magistratibus disserit, ita disserit, vt Prouincialium ab inferioris gradus iudicibus appella-

tiones non ad Præfectum vrbi, ſed ad cuiuſque Prouinciæ Conſularem referendas cenſeat. Sic enim ait, ὁ δ' οὖν ὑπατικὸς ταῦτά τε, καὶ προσέτι καὶ τὰς δίκας τάς τε ἐκκλήτους καὶ τὰς ἀναπομπίμους τὰς ἀπὸ τῶν στρατηγῶν αὐτοῦ φοιτώσας κρινέτω. *Cōſularis verò tum ea quæ dixi munera obibit, tum cauſas in quibus à Prætoriis ad ipſum ſit prouocatio, cognoſcet.* Quare dubium non eſt, quin Coniector noſter Dionis verba perperam intellexerit.

Nec verò feliciùs in Conſtantini lege verſatus eſt, quæ numero eſt XIII. Cod. Theod. *De appellationibus*, his verbis:

IMP. CONSTANTINVS AVG. ad Iulianum P.V.

Nonnulli iudicum inferioris gradus, à ſententiis ſuis interponi prouocationis auxilium ægrè ferentes, id efficiunt, vt

nobis eorum relationes non necessariæ & insolentes ingerantur. Igitur volumus, cùm ab eorum sententiis fuerit prouocatum, super ea quæstione, cuius appellatione interposita iudices esse desierunt, minimè eos ad nostram referre clementiam: sed grauitatis tuæ, cui nostram vicem commisimus, sacrum auditorium expectari. Ex hac ille constitutione probari id posse confidit, quod initio posuerat, sub Constantino etiam magno prouocatū ex omnibus Prouinciis ad Præfectum vrbi fuisse; sed frustra. Lex quippe ista ad rem de qua est quęstio, nihil facit. De appellationibus enim agimus, in quibus ad Præfectum vrbi prouocabatur: lex verò de iis agit, quæ ad Principem fiebant. quas nimirum Principes aliis rebus occupati, nunc his, nunc illis vice sua iudicandas delegabant. Aliud

autem eſt ex officio & ordine cognoſcere, aliud ex delegato, vel ex prærogatiua reſcripti. Vt igitur Iuliano Præfecto vrbi hoc loco, ſic Probiano Proconſuli Africæ appellationũ cauſas, Africanas opinor, vice ſacri examinis diiudicandas mandat idem Conſtantinus, l. III. tituli eiuſdem. Vnde non debuit quod de appellationibus delegatis ſcriptum eſt, ad ordinarias transferri. Nec ſi de ordinariis ſermo eſſet, ideo ad Præfectum vrbi pertinuiſſe omniũ Prouinciarum prouocationes ex XIII. lege colligere liceret: non magis ſanè, quàm ad Africæ Proconſulem ex tertia. Itaque tenetur Cõiector, quacumque ſe vertat. Et poteram Suetonij quoque locum, in quo idem eſſe credidit ad Senatũ appellare, quod ad Præfectum, & alia eius generis

toto capite multa refellere. ſed non eſt inſtituti mei omnia perſequi, cùm ſatis ſit pauca quædam carptim notare, ex quibus qualia ſint cetera, liceat agnoſcere.

CAP. II.

Diœceſes Imperij quęnam, & numero quot fuerint. Præfectum vrbi nec Diœceſin habuiſſe, nec Prouincias. Sub eius diſpoſitione adminiſtrationes varias fuiſſe, at nullam Prouincialem. Suburbicarias ad alium pertinere.

DIœceſin in Notitia Imperij, & in Codice vtroque propriè dici tractum multarum Prouinciarum, quæ ab vno quopiam ſpectabili viro adminiſtrentur, nemo neſcit, & argumento eſt lex vnica Cod. *Vt omnes iudices*. Tametſi enim

Præfecti quoque prætorio Diœcesis interdum legatur, vt in Codice Theod. l. 4. *De Prætoribus & Quæstor.* præcipuè tamen Diœceses eorum fuerunt, qui Præfectorũ prætor. vice, vel infra Præfectos, prouincias aliquot rexere, vt Vicarij, Comes Orientis, & Præfectus Augustalis. qui omnes spectabiles tantum fuere, non illustres. Ac Diœceses quidem per omnes prouincias quot fuerint, Notitia declarat. in qua Imperij Orientalis septẽ designantur: sub dispositione Præfecti præt. per Orientem quinque, Oriens, Ægyptus, Asiana, Pontica, & Thracia: duæ sub dispositione Præfecti præt. per Illyricum, Macedonia & Dacia. Imperij vero Occidentalis sex: quarum sub dispositione Præfecti præt. per Italiã tres, Italia, Illyricum, Africa: totidem

sub

ſub diſpoſitione Præfecti præt. Galliarum, Hiſpania, Septem prouinciæ, Britannia. Ita Diœceſes vtriuſq; Imperij numeratæ omnino tredecim. At repertus eſt Coniector nouus, qui decimam quartam Præfecti vrbis Diœceſin crearet, quam Diœceſin vrbicariã vocat, intra eos fines, qui centeſimo ab vrbe lapide *Præfecturæ* vrbanæ iuriſdictionem circumſcribunt. In quo quidem quòd centeſimo milliario Præfecti vrbis notionem definit, non reprehendo: id omnibus notũ eſt. Quòd verò ſpatium hoc terrarum Diœceſin vocat, & multas prouincias complexum eſſe ſcribit; id certè partim nouum atque inuſitatum eſt, partim friuolum atque fictitium. Neque ad hæc ille ſtabilienda legis ſcriptoríſve alicuius auctoritatem profert, nec

proferre vllam poteſt. Et tamen hæc totius eſt pompa Coniecturæ, hoc futuræ ſubſtructionis fundamentum. quàm inane, quàm caducum, quis non videt? Quæro enim (nam hoc in primis percõtari neceſſe eſt) ecquãdo vrbicariam iſtam Diœceſin natam putet. An cum Præfectura ipſa ſub Auguſto? Atqui Diœceſes huiuſmodi, quæ multas ſingulæ prouincias contineant, à Conſtantino magno inſtitutas, ipſemet confitetur. Prouinciæ quoque nomen, & Auguſti temporibus, & multis poſt illum ſæculis, tota Italia inauditum, extráque Italiam prouincias omnes fuiſſe dubium non eſt. Ideo namque Auguſtus ipſe Italiam non in Prouincias, ſed in Regiones diuiſit; & Gallia Ciſalpina inter prouincias quidem aliquando nume-

rata,ſed tum ſcilicet, cùm Italiæ nõdum pars erat, hoc eſt ante Auguſtum. Denique Prouincias adeo in Italia non agnoſcebant, vt Italiam à Prouinciis perpetuò diſtinguerent. vt cùm L. 2. Cod. *De excuſationibus tutorum*, Italicarũ rerum adminiſtratio Prouincialium adminiſtrationi opponitur. & apud Plinium Iuniorem in epiſtolis Italica prædia prædiis Prouincialibus. & L. 13. Cod. Theod. *De accuſationibus*, Prouincialis Iudex ei qui intra Italiam. Cùm igitur ad Conſtantini vſque tempora nec Prouinciæ in Italia fuerint, nec Diœceſes; qua legis prærogatiua Præfectũ vrbis & Prouincias iam tum habuiſſe dixeris, & Diœceſin? Mihi verò ne poſt Conſtantinum quidem habuiſſe compertum eſt. Etſi enim receptum tandem in Italiam

Prouinciæ nomẽ fuiſſe neſcij non ſumus, idque ex Notitia ipſa confirmari, quæ Vicario vrbis Prouincias aliquot adtribuit; & ex L. Symmachi ſtatuæ inſcriptione, in qua finitimæ vrbi Prouinciæ nominantur; & ex Nouella Valentiniani, *De Tyronibus*, quæ ſuburbicarias etiam Prouincias commemorat: nuſquam tamen, ne tum quidem, cùm ceteris Italiæ regionibus Prouinciæ tribui nomen cœpit, in Præfecturę vrbanæ adminiſtratione vſurpatum legere eſt. Nec vſurpari certè congruenter potuit. tum quia Præfectus vrbi vrbanus fuit magiſtratus; Prouinciæ autem non vrbanorum, ſed Prouincialiũ erant magiſtratuum: tum quia totus ille tractus, qui à Præfecto vrbis regebatur, non ex vna quapiam, aut pluribus integris Prouinciis, ſed ex

multarum diuersis partibus constabat. Quicquid enim Campaniæ, Samnij, Valeriæ, Piceni, Vmbriæ, Tusciæ intra centesimum ab vrbe lapidem erat, id totum ad Præfecturę vrbanę terminos pertinebat. Prouinciis ergo Præfectura vrbana cingebatur, & de singulis partem aliquam decerpebat: in Prouinciarum ipsa numero non censebatur. Quòd si Præfecti vrbis administrationi, hoc est vrbi, vrbisque territorio, Prouinciæ nomen non cõgruit, nè Diœcesis quidem conueniet, quam multarum Prouinciarum complexionem esse diximus. Quare desinat intra centesimum vrbicariæ Præfecturæ milliarium Prouincias fingere Coniector, atque inter eos qui Diœcesibus olim præfuerunt, Præfecti vrbis nomen expũgat. Et mirari pro-

fectò ſubit, hominé qui Notitiam in ore ſemper habeat, omnéſque illius receſſus curioſè rimatus ſit, cùm in ea videat adminiſtrationes omnes, quæ ſub Præfecti vrbis diſpoſitione fuerunt, diligentiſſimè percenſeri, Præfectum annonæ, Prefectum vigilum, Comitem formarum, Comitem riparum & alvei Tiberis, & cloacarum, Comitem portus, Magiſtrum cenſus, Rationalem vinorum, Tribunum fori ſuarij, Conſularem aquarum, Curatorem operum maximorum, Curatorem operum publicorum, Curatorem ſtatuarum, Curatorem horreorum Galbanorum, Centenarium portus, & Tribunum rerum nitentium; non animaduertiſſe, nullum in tam prolixo catalogo Prouincialem magiſtratum nominari; nullúmque in eo nec Pro-

vinciæ, nec Diœcesis vestigium residere; Suburbicarias adeo Prouincias ad alterum quempiam Magistratum, in cuius essent potestate, referri oportere. Is autem quis fuerit, suo postea loco, ne à filo digrediar, ostendam. Nunc satis est monere, Suburbicarias regiones, seu Prouincias, non eas fuisse, quas commentus est, neque ad Præfecti vrbis, vt illi visum est, administrationem pertinuisse.

CAP. III.

Vetus inscriptio ineptè à Coniectore correcta. vera eius emendatio. alia vetus inscriptio nondum edita. Primarias Prouinciarum vrbes non rectè colligi ex subscriptionibus legum.

IN capite sequenti multa sunt quę censuram flagitent, sed nihil illustrius illa vetere inscriptione,

cuius deprauatam lectionem interpunctione corrigendam ſuſcepit, tam infelici exitu, vt qui ſe viris literatis ridendum dedita opera præbere velit, nullo conatu hoc exēplum aſſequi poſſit. Inſcriptio vt ab eo producitur, eſt huiuſmodi: *Tarrutenio Maximiliano V.C. eloquentiſſimóque Conſulari Piceniano.* Pro PICENIANO, quod vir, vt ait, ſupra omnem exiſtimationem maximus, (cuius nomen honoris cauſa reticet) coniunctim legendum exiſtimauit, ipſe maximo maior diuiſim, PICENI ANO hoc eſt, vt interpretatur, PICENI ANNONARII, legendum cenſet. O diuinum coniectorem! Primum ergo, te alloquor, tam hebetes nos putaſti, vt pro Annonario ANO dici aut ſcribi potuiſſe tibi crederemus? tum hoſpes adeo ipſe ac

rudis es in iis ipſis quæ tractas, vt Piceni annonarij Cõſularem ſeorſim nullum fuiſſe neſcias; ſed coniunctim Flaminiæ & Piceni annonarij; quod docere te poterat Notitia ipſa in elencho Conſularium Occidentis? Denique itáne obliti, tu & maximus ille vir, acuminis veſtri eratis, vt mendoſum eſſe inſcriptionis exemplum, & pro ANO inciſum in marmore ANNO fuiſſe non intelligeretis? Integram, vt eſt à Iano Grutero pag. CCCLXXI. n. 8. edita, ſed cum hac emendatione noſtra recognoſce, & te, ſi quis eſt ſenſus, ἀπροσεξίας pudebit. Sic enim habet:

TARRVTENIO MAXIMILIANO
V. C. ELOQVENTISSIMOQVE
CONSVLARI PICENI ANNO
ÆTATIS NONO DECIMO
VICARIO VRBIS ROMÆ
LEGATO AMPLISSIMI ORDINIS

SECVNDO SOCERO EXOPTA-
TISSIMO ANICIVS ACILIVS
GLABRIO FAVSTVS V.C.
LOCI HVIVS ORNATOR
TOGATAM STATVAM LIBENS
OPTVLI.

Iam, opinor, vides in Maxïmiliano laudari, quòd præmatura ætate, id eſt anno vndeuiceſimo, Cõſularitatem adeptus ſit: ſicut in Anicio Baſſo, quòd tres vno tempore magiſtratus geſſerit, alia laudat Inſcriptio: quæ digna eſt, vt qua parte ad nos peruenit, hac occaſione lucem videat.

ANICIO AVCHENIO BASSO
V. C. QVÆSTORI CANDIDATO
VNO EODEMQVE TEMPORE
PRÆTORI TVTELARI
PROCONSVLI CAMPANIÆ
PRÆFECTO VRBI
TRINI MAGISTRATVS
INSIGNIA FACVNDIÆ
ET NATALIVM LVCE
ORNANTI. & cætera,

quæ deſiderantur. Romæ olim & memoria noſtra fuit : nunc interiiſſe videtur. certè, an reſtet ignoro.

Sed inſcriptioni tandem ſuccedat inſcriptio legis v. Cod. Theod. de pactis *Alleg. Flauia Faneſtri in ſecretario.* Ex qua quidem, quoniam lex ad Conſularem Piceni ſcripta eſt, acutè, vt tibi viſus es, Fanum Fortunæ Piceni annonarij caput fuiſſe auguraris, in eáque vrbe ſedem habuiſſe Conſulares. Nam *huius*, inquis, *ſubſcriptionis quæ vis ſit*, ἴσασιν οἱ μεμυημένοι. eodémque argumento Florentiã alibi Tuſciæ annonariæ primariam vrbem probas, quòd Florentiæ accepta dicatur lex VIII. Cod. Theod. *De accuſationibus*, quæ ad Correctorem Tuſciæ data eſt. Qua in re cùm alia ſint quæ redargui meritò debeant,

ceteris parcam, ne grauior ſim, &
hoc vno contentus, ſemel dicam,
totum hoc cõiecturæ genus, quod
firmiſſimum iudicas, nullum eſſe.
Ac ne ambagibus te ſuſpendam,
eodẽ in Codice Theodoſiano ad
Vicarios Africæ plurimę sũt leges.
Harum aliæ Hadrumeti acceptæ
leguntur, vt III. *De fide & iure haſtæ.*
aliæ Thamugadi, vt II. *De honorariis Codicillis.* alię Tacapis, vt XXXIII.
De appellationibus. aliæ aliis in vrbibus. An igitur vrbes has omnes
Africæ primarias fuiſſe, aut ſedem
in omnibus habuiſſe Vicariũ contendes? Nugæ. Diœceſes, Prouinciáſque ſuas obibant Magiſtratus,
& quaqua in vrbe res tulerat, ibi
legem acceptam, lectam, regeſtam,
allegatam, propoſitam, adnotabãt.
Neque aliud in his notis myſterium ſcimus nos ὁ μεμυημένοι. tu ſi

ηκώτερον arcana initiatione
ι, nos doce.

CAP. IV.

*rbicariæ regiones intra cente-
on erant, ſed centeſimum com-
bant. Decem numero fuerunt,
vrbis ſubiectæ: reliquæ ſeptem
Jtaliæ. Italia anguſtiùs ſumpta
eptem Prouinciis, non pro omni-
bus quæ extra centeſimum.*

REdit ad ſuburbicarias regiones, earúmque fines intra centeſimum ab vrbe lapidem conſtituit. Et conſequens ſanè id erat, vt quoniam has omnes ad Præfecturam vrbanam pertinuiſſe dixerat, iiſdem eas quibus illam terminis definiret. Nos verò vrbicarias & ſuburbicarias regiones dictas in

Prouinciæ nomẽ fuiſſe neſcij non ſumus, idque ex Notitia ipſa confirmari, quæ Vicario vrbis Prouincias aliquot adtribuit; & ex L. Symmachi ſtatuæ inſcriptione, in qua finitimæ vrbi Prouinciæ nominantur; & ex Nouella Valentiniani, *De Tyronibus*, quæ ſuburbicarias etiam Prouincias commemorat: nuſquam tamen, ne tum quidem, cùm ceteris Italiæ regionibus Prouinciæ tribui nomen cœpit, in Præfecturę vrbanæ adminiſtratione vſurpatum legere eſt. Nec vſurpari certè congruenter potuit. tum quia Præfectus vrbi vrbanus fuit magiſtratus; Prouinciæ autem non vrbanorum, ſed Prouincialiũ erant magiſtratuum: tum quia totus ille tractus, qui à Præfecto vrbis regebatur, non ex vna quapiam, aut pluribus integris Prouinciis, ſed ex

multarum diuersis partibus constabat. Quicquid enim Campaniæ, Samnij, Valeriæ, Piceni, Vmbriæ, Tusciæ intra centesimum ab vrbe lapidem erat, id totum ad Præfecturę vrbanę terminos pertinebat. Prouinciis ergo Præfectura vrbana cingebatur, & de singulis partem aliquam decerpebat: in Prouinciarum ipsa numero non censebatur. Quòd si Præfecti vrbis administrationi, hoc est vrbi, vrbisque territorio, Prouinciæ nomen non cõgruit, ne Diœcesis quidem conueniet, quam multarum Prouinciarum complexionem esse diximus. Quare desinat intra centesimum vrbicariæ Præfecturæ milliarium Prouincias fingere Coniector, atque inter eos qui Diœcesibus olim præfuerunt, Præfecti vrbis nomen expũgat. Et mirari pro-

fectò ſubit, hominé qui Notitiam in ore ſemper habeat, omnéſque illius receſſus curioſè rimatus ſit, cùm in ea videat adminiſtrationes omnes, quæ ſub Præfecti vrbis diſpoſitione fuerunt, diligentiſſimè percenſeri, Præfectum annonæ, Prefectum vigilum, Comitem formarum, Comitem riparum & alvei Tiberis, & cloacarum, Comitem portus, Magiſtrum cenſus, Rationalem vinorum, Tribunum fori ſuarij, Conſularem aquarum, Curatorem operum maximorum, Curatorem operum publicorum, Curatorem ſtatuarum, Curatorem horreorum Galbanorum, Centenarium portus, & Tribunum rerum nitentium; non animaduertiſſe, nullum in tam prolixo catalogo Prouincialem magiſtratum nominari; nullúmque in eo nec Pro-

vinciæ, nec Diœcesis vestigium residere; Suburbicarias adeo Prouincias ad alterum quempiam Magistratum, in cuius essent potestate, referri oportere. Is autem quis fuerit, suo postea loco, ne à filo digrediar, ostendam. Nunc satis est monere, Suburbicarias regiones, seu Prouincias, non eas fuisse, quas commentus est, neque ad Præfecti vrbis, vt illi visum est, administrationem pertinuisse.

CAP. III.

Vetus inscriptio ineptè à Coniectore correcta. vera eius emendatio. alia vetus inscriptio nondum edita. Primarias Prouinciarum vrbes non rectè colligi ex subscriptionibus legum.

IN capite sequenti multa sunt quę censuram flagitent, sed nihil illustrius illa vetere inscriptione,

cuius deprauatam lectionem interpunctione corrigendam suscepit, tam infelici exitu, vt qui se viris literatis ridendum dedita opera præbere velit, nullo conatu hoc exẽplum assequi possit. Inscriptio vt ab eo producitur, est huiusmodi: *Tarrutenio Maximiliano V.C. eloquentissimóque Consulari Piceniano.* Pro PICENIANO, quod vir, vt ait, supra omnem existimationem maximus, (cuius nomen honoris causa reticet) coniunctim legendum existimauit, ipse maximo maior diuisim, PICENI ANO hoc est, vt interpretatur, PICENI ANNONARII, legendum censet. O diuinum coniectorem! Primum ergo, te alloquor, tam hebetes nos putasti, vt pro Annonario ANO dici aut scribi potuisse tibi crederemus? tum hospes adeo ipse ac

rudis

rudis es in iis ipſis quæ tractas, vt Piceni annonarij Cõſularem ſeorſim nullum fuiſſe neſcias; ſed coniunctim Flaminiæ & Piceni annonarij; quod docere te poterat Notitia ipſa in elencho Conſularium Occidentis? Denique itáne obliti, tu & maximus ille vir, acuminis veſtri eratis, vt mendoſum eſſe inſcriptionis exemplum, & pro Ano inciſum in marmore Anno fuiſſe non intelligeretis? Integram, vt eſt à Iano Grutero pag. CCCLXXI. n. 8. edita, ſed cum hac emendatione noſtra recognoſce, & te, ſi quis eſt ſenſus, ἀπεροτεξίας pudebit. Sic enim habet:

TARRVTENIO MAXIMILIANO
V. C. ELOQVENTISSIMOQVE
CONSVLARI PICENI ANNO
ÆTATIS NONO DECIMO
VICARIO VRBIS ROMÆ
LEGATO AMPLISSIMI ORDINIS

C

SECVNDO SOCERO EXOPTATISSIMO ANICIVS ACILIVS GLABRIO FAVSTVS V.C. LOCI HVIVS ORNATOR TOGATAM STATVAM LIBENS OPTVLI.

Iam, opinor, vides in Maximiliano laudari, quòd præmatura ætate, id eſt anno vndeuiceſimo, Cõſularitatem adeptus ſit: ſicut in Anicio Baſſo, quòd tres vno tempore magiſtratus geſſerit, alia laudat Inſcriptio: quæ digna eſt, vt qua parte ad nos peruenit, hac occaſione lucem videat.

ANICIO AVCHENIO BASSO V. C. QVÆSTORI CANDIDATO VNO EODEMQVE TEMPORE PRÆTORI TVTELARI PROCONSVLI CAMPANIÆ PRÆFECTO VRBI TRINI MAGISTRATVS INSIGNIA FACVNDIÆ ET NATALIVM LVCE ORNANTI. & cætera,

quæ deſiderantur. Romæ olim & memoria noſtra fuit : nunc interiiſſe videtur. certè, an reſtet ignoro.

Sed inſcriptioni tandem ſuccedat inſcriptio legis v. Cod. Theod. de pactis *Alleg. Flauia Faneſtri in ſecretario.* Ex qua quidem, quoniam lex ad Conſularem Piceni ſcripta eſt, acutè, vt tibi viſus es, Fanum Fortunæ Piceni annonarij caput fuiſſe auguraris, in eáque vrbe ſedem habuiſſe Conſulares. Nam *huius*, inquis, *ſubſcriptionis quæ vis ſit*, ἴσασιν οἱ μεμυημένοι. eodémque argumento Florentiã alibi Tuſciæ annonariæ primariam vrbem probas, quòd Florentiæ accepta dicatur lex VIII. Cod. Theod. *De accuſationibus*, quæ ad Correctorem Tuſciæ data eſt. Qua in re cùm alia ſint quæ redargui meritò debeant,

ceteris parcam, ne grauior ſim, & hoc vno contentus, ſemel dicam, totum hoc cōiecturæ genus, quod firmiſſimum iudicas, nullum eſſe. Ac ne ambagibus te ſuſpendam, eodē in Codice Theodoſiano ad Vicarios Africæ plurimę sūt leges. Harum aliæ Hadrumeti acceptæ leguntur, vt III. *De fide & iure haſtæ.* aliæ Thamugadi, vt II. *De honorariis Codicillis.* alię Tacapis, vt XXXIII. *De appellationibus.* aliæ aliis in vrbibus. An igitur vrbes has omnes Africæ primarias fuiſſe, aut ſedem in omnibus habuiſſe Vicariū contendes? Nugæ. Diœceſes, Prouinciáſque ſuas obibant Magiſtratus, & quaqua in vrbe res tulerat, ibi legem acceptam, lectam, regeſtam, allegatam, propoſitam, adnotabāt. Neque aliud in his notis myſterium ſcimus nos οἱ μεμυημένοι. tu ſi

quid μυστικώτερον arcana initiatione didicisti, nos doce.

CAP. IV.

Suburbicariæ regiones intra centesimum non erant, sed centesimum comprehendebant. Decem numero fuerunt, Vicario vrbis subiectæ: reliquæ septem Vicario Jtaliæ. Italia angustiùs sumpta pro his septem Prouinciis, non pro omnibus quæ extra centesimum.

REdit ad suburbicarias regiones, earúmque fines intra centesimum ab vrbe lapidem constituit. Et consequens sanè id erat, vt quoniam has omnes ad Præfecturam vrbanam pertinuisse dixerat, iisdem eas quibus illam terminis definiret. Nos verò vrbicarias & suburbicarias regiones dictas in

primis eas fuiſſe, quæ centeſimum ab vrbe lapidem, hoc eſt, totam Præfecti vrbis iuriſdictionem ambitu ſuo cõprehenderent, nec ipſæ à centeſimo comprehenderentur, non abnuimus, quod iam antè profeſſi ſumus. Sed extra harum numerum,& extra fines Præfecturæ, alias fuiſſe quæ vrbicariæ itidem ac ſuburbicariæ tum Regiones,tum Prouinciæ appellarentur, exploratum habemus, Coniectoríque, qui hoc videre non potuerit, στοχαστικὴν ſuam defuiſſe ſcimus. Quod vt ordine oſtendamus, meminiſſe oportet Vicarios Præfecti pręt.in Italia duos fuiſſe,Vicarium vrbis Romæ, & Vicarium Italiæ. Vicarij vrbis Romæ ſedem Romam fuiſſe compertum eſt:Vicarij Italiæ ſtatio Mediolanum, vt ex Paulino presbytero in Ambroſij

vita intelligimus, & ex Marcelli- no libro rerum geſtarum XXVII. cùm de tribus apparitoribus po- teſtatis Vicariæ per Italiam Valen- tiniani iuſſu cæſis agit, & Mediola- ni locum vbi ſepulti ſunt, AD in- nocentes appellari ſcribit. Inter hoſce duos Vicarios diuiſæ omnes Italiæ regiones ac Prouinciæ fue- runt, hoc diſcrimine appellationis, quòd quæ ſub Vicario erant Italię, præcipuo titulo Italiæ regiones & Prouinciæ vocabantur: reliquæ vrbicariæ, & ſuburbicariæ, quia in Vicarij vrbis erant poteſtate. Quæ- nam autem hæ fuerint, quæ Vr- banæ vicariæ parerent, indicat Notitia his verbis: *Sub diſpoſitione V. S. Vicarij vrbis Romæ Prouinciæ infraſcriptæ. Conſularis Campaniæ, Tuſciæ & Vmbriæ, Piceni ſuburbica- rij, Siciliæ. Corrector Apuliæ & Ca-*

labriæ, Brutiorum & Lucaniæ. Præsides Samnij, Sardiniæ, Corsicæ, Valeriæ. Quæ porrò ad Vicarium Italiæ ſpectarint, non docet Notitia, quam hac parte aliiſque mutilam habemus: ſed ex vrbicariarum catalogo facile eſt ſeptem reliquas intelligere, Venetiam & Iſtriam, Aemiliam, Liguriam, Flaminiam & Picenum annonarium, Alpes Cottias, Rætiam primam, Rętiam ſecundam. Hæ igitur ſub diſpoſitione Vicarij Italiæ fuerunt. Ideo enim de reparatione, verbi gratia, pontis Liquentiæ ad Catafronium Vicarium Italiæ ſcripta eſt lex 11. Cod. Theod. *Ne operæ à conlatoribus exigantur*, quia pons hic in Venetiæ Prouincia erat, quæ ab Italię Vicario regebatur. At Honorius de paſtoribus Valeriæ & Piceni, quibus equorum vſum indulgebat,

gebat, ad Benignum Vicarium vrbis Romæ ideo ſcribit L. V. Cod. Theod. *Quibus equorum vſus*, quia Picenum & Valeria, vt vidimus, in Vicariæ vrbanæ Prouinciis cenſebantur. Nunc ergo Vrbicarias regiones, & ſuburbicarias appellari eas cõſueſſe, quæ vrbis Vicario parerent, Valentiniani ſanè Cod. eodem lex tertia declarat, in qua per vrbicarias regiones inhibitum à ſe vſum equorum ſcribit, quem per Apuliam & Calabriam, per Brutios, & Lucaniam, atque Samnium vetuerat, quæ omnes Prouinciæ erant Vicarij vrbis. Declarat & Valentiniani eiuſdem reſcriptum de Vrſicini exilio ad Maximinum Vicarium vrbi, quod Annalibus Eccleſiaſticis ad annum Chriſti CCCLXXI. inſertum eſt, in quo ſuburbicariis illum regionibus præ-

fuisse disertis verbis significat.

Quo etiam fit, vt in lege IX. Cod. Theod. *De annonis & tributis*, & in IX. item *De extraordinariis muneribus*, & si quæ sunt aliæ, in quibus Italia cum vrbicariis regionibus comparatur, & ab eis distinguitur, vrbicarias regiones de his omnibus accipiendas censeam, quæ à Vicario vrbis administrabantur: Italiam autem non omnia complecti, quæ extra centesimum erant, vt visum est Coniectori: sed eas duntaxat Prouincias, quę in Vicarij Italiæ erant potestate. Nam vt Vicarius Italiæ nuncupabatur, qui hisce tantùm regionibus præerat: sic Italiam peculiari iure dici oportuit hanc eius Diœcesin, qua septem illę Prouinciæ includebantur. Quos sanè fines, neque his ampliores, Italiæ dat Synodus Sardicensis, cùm

ab ea non ſolùm Romã, ſed Campaniam quoque, Calabriã, & Apuliam excludit in epiſtola ad Alexandrinos, apud Athanaſium Apolog. II. pag. 588. ἡ ἁγία σύνοδος συναχθεῖσα ἀπὸ ῥώμης, καὶ ἰταλίας, καμπανίας, καλαβρείας, ἀπουλίας. Itémque Athanaſius ipſe in epiſtola ad Solitarios, pag. 640. de Epiſcopis qui cum ipſo communicabant, ἀπό τε τῆς μεγάλης ῥώμης, καὶ τῆς ἰταλίας πάσης, καλαβρείας τε καὶ ἀπουλίας, καὶ καμπανίας, βρεττίας τε. *è magna Roma, Italiáque vniuerſa, ex Calabria, Apulia, Campania, Brutiis*. Eodémque ſenſu Italię quoque nomen vſurpari à Symmacho videtur lib. VII. epiſt. CXXI. ad Patruinum. & Italię ciuitates in dicta lege ad Catafronium. in diſticho etiam Græco, quod ſtatuæ Cronij Euſebij Vicarij Italię olim adſcriptum, ſed corruptiſſimè ha-

ctenus editum est:

Ἰταλίης ἄρχοντα σαόπτολιν ἐστήσαντο,
Βουλὴ καὶ βασιλεὺς τὸν σοφὸν Εὐσέβιον.

id est,

Rectori Italiæ, seruatori populorum,
Eusebio Princeps cũ Patribus posuit.

Hæsitque postea ciusce appellationis vestigium in regno Italiæ, quod iisdem fermè finibus continebatur. Quid iam hîc homine facias, qui Vicarij vrbis iura centesimo lapide terminet; Vicarij contrà Italiæ Diœcesin ab Alpibus ad Siciliam vsque porrigat, & toto passim capite multis modis allucinetur?

CAP. V.

Suburbicariarum numerum male colligi ex L. I. *Cod. Theod.* De calcis coctoribus. *Latium nouum Prouin-*

ciam per ſe non fecit. Ridicula Piceni Chorographia Coniectoris. Spoletum vrbs Vmbriæ, non Piceni.

DE ſuburbicariarũ Regionum finibus hactenus: nunc earum numerum & nomina perſequitur, quatuórque eſſe docet, Tuſciam ſuburbicariam, Picenum ſuburbicarium, Latium vetus, Latium nouum. quo auſu, qua fiducia, quis dicat? Non puto Chimæram ipſam poetarum commẽtitiam magis videri poſſe, quàm abſurda & aliena ſunt, quæ hoc capite continentur. Primùm enim quis riſum teneat, cùm audit quatuor ſuburbicarias Regiones ideo ſtatui, quia in lege 1. Cod. Theod. *De calcis coctoribus*, quatuor regionum fit mentio, vnde calx Romam vehebatur? quaſi regiones aliæ, quæ alia vrbi ſubmi-

ſtrarent, eſſe non potuerint. aut cur de regionum in ea lege nominibus illi potiùs credamus, quàm Vido Pancirolo, qui Vmbros, Picentes, Campanos, & Tuſcos interpretatus eſt? Etenim cùm in lege III. tituli eiuſdem Terracinēſes inter eos numerentur, qui calcis canonem prę-ſtabant, & Terracinā in Campania prouincia fuiſſe, vel Symmachi verba declarent, lib. x. ep. LIII. quibus Lupū Campaniæ Conſularem Terracinenſiū anguſtias ſubleuaſſe teſtatur, erret neceſſe eſt, qui ex hoc regionum numero Campanos excludat. At Coniector Terracinenſes non Campaniæ, ſed Latio nouo adſcribit. Quod dum facit, in vno bis peccat: tum quòd Latium nouum ſeorſim prouinciā facit: tum quòd Terracinenſes Cāpaniæ ſubducit. Nam Auguſti quidem ætate,

cùm ad Latium vetus, quod Tiberi & Circeiis claudebatur, pars vltra Circeios ad Lirim amnem adiecta est, non eo factum vt Latij regio duplex esset, veteris ac noui, vt illi videtur; sed vnica vtriusque fuit, quę Campaniam simul etiam complexa LATIVM appellabatur, prima ex XI. regionibus in quas Augustus Italiã omnem, Plinio teste, distribuit. Post tempora verò Constantini, quando Italiæ prouinciæ plures factæ sunt, & Latium hoc in duas diuisum, tum Latij pars illa in qua est Terracina, & quam Latium nouum vocat, non iam Latio, sed Campaniæ attributa est. quod & Symmachi superior locus, & aliorum plurimi ostendunt. Quare eximat licèt ex suburbicariarum numero Latium nouum, quod distinctam ab aliis prouinciam nũquam

fecit: & gloriari desinat à se id obseruatum, quòd necdum à quoquam notatum fuerit. Cur enim debuit quod falsum erat à quoquam doceri?

Ceterum leuia & ludicra sunt ista præ iis quæ de Piceno suburbicario delirat. Cùm enim Piceni regionem totam, aut pene totam, vltra centesimum ab vrbe lapidem sitam videret: Suburbicarias autem regiones omnes intra centesimum fuisse sibi, vt dictum est, persuasisset: rationem acutus homo excogitauit, qua Picenum intra eos fines cancellósque redigeret. Quo pacto? Vmbriam suis sedibus summouit, Picenúmque nouum in media Vmbria collocauit. Quis iam diuino Coniectori de Prouinciarum numero & situ reluctari velit, cùm illum videat & nouas pro ar-

bitrio condere, & veteres ſuis locis mouere? Quid ergo? Cùm Plinius lib. III. Vmbriam Italiæ quintam regionem fuiſſe doceat, Picenum ſextam, nullúm ne inter ambas diſcrimen ſtatuemus? Cúmque Spoletinos Plinius idem in Vmbrię populis nominet: ac σπολήτιον τῆς ὀμβρικῆς Strabo lib. v. ὀυιλομβρῶν πόλιν Ptolemæus vocet; Hannibalémque Liuius lib. XXII. cùm per Vmbriam Spoletum veniſſet, obſeſſo fruſtra oppido, inde in agrũ Picenũ auertiſſe iter ſcribat: Coniectori tamen licebit aduerſus omniũ ſcriptorum fidem Spoletiũ non Vmbriæ, ſed Piceni vrbem, & quidẽ metropolim affirmare? Atqui ſi aliis de Spoletio non credebat, Spoletinos ipſos de ſe teſtãtes audire debuit, qui L. Aproniano Correctori Tuſciæ & Vmbriæ, vt

patriæ ſuæ moderatori, ſtatuam olim poſuerunt, cuius apud Ianum Gruterum extat Inſcriptio pag. CCCCLXXVI. n. 7.

L. TVRCIO APRONIANO V. C.
FILIO L. TVRCI APRONIANI V. C.
PRÆFECTI VRBIS NEPOTI
L. TVRCI SECVNDI C. V. CONSVLIS
QVÆSTORI PRÆTORI QVINDECEM
VIRO SACRIS FACIVNDIS. CORREC-
TORI TVSCIÆ ET VMBRIÆ OMNI
VIRTVTE PRÆSTANTI STATVAM
EX AERE ORDO SPOLETINORVM
AD MEMORIAM PERPETVI NOMINIS
CONLOCAVIT.

At enim ſuffragatorem ſententiæ ſuę inuenit Balbum agrimenſorem, qui Spoletinum agrum in Prouincia Piceni agnoſcere videatur: & legem v. Codic. Theod. *De medicis & profeſſoribus*. quam Spoletio acceptam notat ſubſcriptio. Quid tum verò? Cùm inſcriptione lex illa careat, vnde li-

quet ad Consularem Piceni potiùs datam esse, quàm ad Vmbriæ Correctorem? Et tamen Spoletium ais Piceni suburbicarij metropolim hac lege ostendi. Apud Balbum verò, pro Spoletino Pollentinum legi oportere si dixero, quid oppones? Nam Pollentinus quidem ager in Piceno fuit, Spoletinus non item. Quòd si Spoletium in Piceno tecum esse vult Balbus, tecum errat, & finium regundorum pessimus est magister. Verùm erroris tui fons & caput, quòd Picenum suburbicarium ad Præfecturam vrbanam pertinere, atque intra eius fines quouis pignore collocandum putasti. Nos, qui Picenum hoc suburbicarium ex eo dictum censemus, quòd vrbis Vicario subesset, cùm Annonarium à Vicario Italiæ regeretur; nec Balbi

testimonio, nec legis mutilæ au-
ctoritate indigemus. Tu quoque,
si tibi quod verum est suboluisset,
Vmbriam, ni fallor, & Picenum
suis in sedibus reliquisses.

CAP. VI.

*Baronius à Coniectoris reprehen-
sione defenditur.*

POst hęc tanquam re bene gesta
exultat miles gloriosus, & ar-
ma iactans hostem petit quem de-
bellet. Baronium denique Cardi-
nalem aggreditur, atque ἀσυλλογι-
σίας illum, & κρύψεως insimulat. Non
nouum, neque hoc sæculo natum
eorum est vitium, qui magnorum
virorũ obtrectatione famam quę-
rant. Ita demum aliquod in litteris
nomen se consecutos putant, si Ba-

ronium, Bellarminum, aut alios immortalis gloriæ viros maligno dente perstrinxerint. Ingrati homines, qui cùm sine vitio ipsi nihil scribant, in iis, quorum eximiis lucubrationibus quotidie proficiunt, nęuum, si quis sit, ferre nolint: stulti, qui nobis fucum his artibus se facere posse arbitrentur. Sed quænam hęc tãdem est ἀσυλλογισία Baronij? Quia ex legibus, quæ vrbicarias regiones ab Italia separãt, aliquas illarum extra Italiam esse conclusit, cùm de omnibus concludi deberet. Quasi verò Picenum & Tusciam, quas Vrbicarias nominatim dici meminerat, extra Italiam omnem ponere licuerit. Nam quæro ex te: si Italia nunc angustiùs accipitur pro ea tantùm parte, quæ Vicario Italiæ paruit, vt capite IV. dictum est: nunc latiùs

pro ea quam intelligere vulgo solemus, cùm Italiæ nomen audimus: Vrbicarias autem regiones in priore illa Italia non fuisse, in posteriore fuisse, in confesso est: si hoc sensu Baronius & in Italia, & extra Italiam Vrbicarias dici & fuisse sensit, quis reprehendet? At Siciliam inter vrbicarias numerare non debuit. Immo debuit: cùm inter eas quas Vicarius vrbis regebat, vnde vrbicariis nomen, Sicilia numeretur. quę ipsa tamen in lege IX. Cod. Theod. *De extraordinariis muneribus*, ab vrbicariis seiungitur; non quòd vrbicaria ipsa non esset; sed quia de fundis patrimonialibus & emphyteuticariis quæstio erat; qubus curandis peculiares erant in Sicilia Rationales, vt ex Imperij Notitia liquet, atque ex lege vnica Constantini Cod. Theod. *De com-*

muni diuidundo, ad Gerulum Rationalem trium Prouinciarum, hoc eſt, vt ego ſentio, Siciliæ, Sardiniæ, Corſicæ. Magni enim refert in Legibus interpretandis, videre non ſolùm à quo, & quo tempore, verùm etiã ad quos, & quibus de rebus ſcriptæ ſint: quod qui negligant, eos errare identidem & labi neceſſe eſt. Iam verò quòd de Vrbicarij etiã nomine argutaris, Africæ, remotíſque prouinciis conuenire non poſſe: in eo ipſo quàm fruſtra Criticum agas, facile eſſet oſtendere, ſi has in legibus Vrbicarias dici contenderem. Sed hunc ego funem non duco. Tu Baronium in vrbicariarum finibus deſignandis tibi ſugillandum non eſſe memineris: quos ſi ampliores ille, quàm par erat, deſcripſit, tu non minore culpa anguſtiores feciſti.

Caue autem in nullius fuci fraudísue homine χρύψιν vllam ſuſpicêre, quam certam & apertam in te omnes notant; & quanta ea ſit, quò tot cuniculis & ambagibus peruenire ſtudeas, altera mox Diatriba patefaciet.

CENSVRA

CENSVRA DISSERTATIONIS SECVNDÆ DE ECCLESIIS *Suburbicariis.*

CAP. I.

Episcopi Romani Diœcesis vna specialis, altera vniuersalis. illa certos in Ecclesia fines habet, hęc nullos. Hincmari, Ambrosij, Valentiniani testimonia. Reliquorum Episcoporum dispar ratio.

Diatriba est altera de Suburbicariis Ecclesiis. De quibus ne auspicatiùs differere inciperet, quàm de Suburbicariis regionibus disputarat, sui se similẽ statim osten-

dit. Toto enim hoc capite vel errat, vel imponit, fucúmque suo more aut facit, aut patitur. Primus ad coercendam Pontificis maximi administrationē producitur Hincmarus, qui specialem illi Diœcesin adsignet, extra quam proinde ius illi ac potestas sit nulla. Diœcesin porrò illam ab Hincmaro dici affirmat, quæ suburbicarias Rufini Ecclesias cōplectatur. Sed de Rufini sententia nos postea viderimus: nunc Hincmari verba expendamus. quæ à Correctore quidem trunca & mutila hoc modo recitantur: *Sancta Romana Ecclesia plures Metropolitanos in sua speciali Diœcesi habet. Similiter & Alexandrina Ecclesia in sua Diœcesi*, &c. apud Hincmarum autem epist. VI. c. 4. sic habent: *Sancta Romana Ecclesia, cui sollicitudo omnium Ecclesiarum in*

B. Petro principe Apostolorum est commissa, plures Metropolitanos in sua speciali Diœcesi habet. Similiter & Alexandrina Ecclesia in sua Diœcesi. Sed & Antiochena sedes nonnullos Metropolitanos in sua Diœcesi habet. Quis hîc hominis indolem non stupeat, qui paulo antè Baroniũ, quanquam falsò, χρύψεως insimulabat, cum nunc, vitiato Hincmari textu, in tam aperta fraudis suæ dissimulatione deprehẽdi? Verùm has ego technas nihil moror. Solenne id vitium est omnibus qui Sedem Apostolicam lacessunt. nec aliis certè, quàm truncatis, corruptis, prauúmque in sensum detortis testimoniis oppugnari veritas potest. Stuporem eius potiùs, & ἀβλεψίαν demiror, qui non senserit, hoc Hincmari testimonio, quod aduersus Pontificem compararat,

nullum ad eius in Ecclesiam vniuersam auctoritatem confirmandam adferri luculentius potuisse. Etenim quis non videat duplicem ab Hincmaro Pontificis Romani Diœcesin distingui? Specialem vnam, quæ certis finibus contineatur: alteram vniuersalem, quæ nullis finibus circumscribatur, sed omnes vbique terrarum Ecclesias comprehendat? Nam abs re profectò non est, quòd Hincmarus, cùm specialem Ecclesiæ Romanæ Diœcesin sæpius memoret, specialem Alexandrinæ vel Antiochenæ nusquam dicat: quia nimirũ Alexandrino atque Antiocheno Patriarchis sua cuique vna erat Diœcesis, extra quam potestas illis nulla. at Romano Pontifici, prętet specialem Diœcesin, altera est vniuersalis. Specialem ergo Ecclesiæ Ro-

manæ Diœcesin cum Alexandrina & Antiochena iure cõponit: quòd & harum singulæ, atque illa pariter, plures habeãt Metropolitanos. At cùm vniuersali sedis Apostolicæ Diœcesi nulla vsquam componi aut conferri queat: quia vni Petro, eiusque in eo successoribus, omnium Ecclesiarum cura commissa est. Sedes, inquam, Apostolica vna est, *cui*, vt ait idem Hincmarus cap. 5. *sollicitudo & prælatio omnium Ecclesiarum in primatu est S. Petri collata.* Ob hanc itaque vniuersalis Diœcesis administrationem totius orbis Romani caput Romanam Ecclesiam dixit Ambrosius in epistola, quam Concilij Aquileiensis nomine ad Imperatores scripsit. Ob hanc eandem vniuersitatis, hoc est Ecclesiarum vniuersarum rectorem Romanum Pontificem

appellat Valentinianus III. Nouella de Episcoporum ordinatione. *Tunc demum*, inquit, *Ecclesiarum pax vbique seruabitur, si rectorem suum agnoscat vniuersitas.* Et audet tamen post hæc omnia Coniector, non modò amplissimum aliquem Patriarcham, aut Primatem, sed Episcopos omnes cum Romanæ sedis Pontifice contendere. quia, *olim*, inquit, *Episcopi singuli, præter specialem Diœceseos suæ sollicitudinem, vniuersalem etiam Ecclesiam suo quodam modo curabant.* Quonam modo? Dic tu, quæso. nam tuus ille, à quo hæc hausisti, hariolari desiit. Quænam ista olim fuit Ecclesiæ per singulos Episcopos procuratio? Etenim si vllam tum in Ecclesia perturbationem & ἀταξίαν fuisse censes, vt Episcopo cuique in alienos fines ac iura inuolare fas esset, erras,

quid enim ab antiquis Ecclesiæ moribus magis alienum? quid Ecclesiasticis legibus ac regulis seuerius interdictum? Sin hoc in more fuisse vis, vt Episcopi suas quique Diœceses curarent: tum si quid vspiam extra earum fines animaduerterent, quod corrigi, caueríve oporteret; de eo quoniam ipsis in aliena Diœcesi ius nullum esset, vel ad Diœcesis illius Episcopũ, cuius intererat, vel ad Prouinciæ Metropolitanum, aut Primatem; vel ad ipsum, si eius opem res posceret, sedis Apostolicæ Antistitem referrent. quo more Cyprianum ex Africa de Martiano Arelatẽsi Nouatiani sectatore, ad Stephanum Papam; & Cyrillum ab Ægypto de Nestorio Constantinopoli hæresin faciente ad Cælestinum retulisse non ignoras. Si hoc, inquam,

more vsos contendis, rectè censes. Hoc enim est, quod in Athanasio magno laudat Basilius epist 52. parem illi Ecclesiarum omnium curam fuisse, ac propriæ. ἀλλ' ἡ μέριμνά σοι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοσαύτη, ὅση καὶ τῆς ἰδίας παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου ἡμῶν ἐμπιστευθείσης ἐπίκειται. Sed quid opus erat, vt hæc doceres, ad prima nos Ecclesiæ tempora reuocare, cùm mos idem in Ecclesia nunc maneat, nullisque sit vnquam sæculis intermissus? Immo verò, quorsum hæc abs te, nisi vt tuo te gladio confoderes, cõmemorari par fuit; cùm vel ad discrimina diuersorum inter Episcopos ordinum ac potestatum, vel ad supremã sedis Apostolicæ auctoritatem, diffusámque (quod negas) per totum orbem eius Diœcesin comprobãdam, nullum his certius debeat argumen-

tum

tum desiderari? Quare aut desine cum Pontifice Romano aliorum Episcoporum curam administrationémque componere: aut doce, ad alium vnquam Episcopum totius Ecclesiæ causas fuisse delatas, alij omnium Ecclesiarum sollicitudinem fuisse commissam, alium totius orbis caput & vniuersitatis Rectorem olim fuisse appellatum.

CAP. II.

Ecclesiæ Romanæ primatus vnde. in Synodo Nicęna confirmatus. Valentiniani Nouella exposita. Ecclesiasticæ dignitates an cum ciuilibus mutentur. Græcorum ambitio repressa.

QVI Ecclesiæ Romanæ primatum detrahere non poterat, de primatus origine cauillatur.

Negat hunc Petri merito & successioni deberi, [a] ex vrbis ipsius dignitate ac prærogatiua natum videri vult. Olim ait Episcopos honoris sui gradum in Ecclesia iuxta ciuitatum, quibus præsidebant, dignitatem esse sortitos. Ita Romano, quòd Romæ præesset, primas fuisse tributas: Constantinopolitano, postquam Constantinopolis noua Roma facta est, secundas obtigisse. Quid ergo, Coniector? Etiámne Petrũ censes Romanæ vrbis dignitáti cathedræ suæ prærogatiuã debuisse? Erras. Apostolorum ille princeps, cui Christus, vt Chrysostomi Homilia 1. de Pœnitentia verbis vtar, τὴν ἐπιστασίαν τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἐνεχείρισεν, *Ecclesiæ præfecturam toto orbe diffusam commisit*, primatus sui honorem Romam intulit, à Roma non accepit. Nisi for-

tè adeo ſtupidi ſumus, vt credamus, Petrũ Antiochiæ, priuſquam Romam veniret, Eccleſiæ caput non fuiſſe. Quòd ſi reuera primatum à Petro Eccleſia Romana ſuſcepit, quo iure Valẽtiniano in Nouella id affirmanti ſuccenſes? *Cùm ſedis*, ait, *Apoſtolicæ primatum, ſancti Petri meritum, qui princeps eſt epiſcopalis coronæ, & Romanæ dignitas ciuitatis, ſacræ etiam Synodi firmarit auctoritas.* Quia cauſam, inquis, iſtam Synodus Conſtantinopolitana & Calchedonenſis non commemorant. An igitur, quia eius non meminerũt, ideo inficiatæ ſunt? Quid ſi hanc ipſam Synodus Nicæna ſecuta eſt, cùm Romani Pontificis primatum auctoritate ſua cõprobauit? Nam quòd in Nouella, ſacrę Synodi nomine, non Nicęnam, ſed Conſtantinopolitanam intelligen-

dam putas, & hoc obiter notandum censuisti; errorem profectò atque inscitiã tuam obiter indicasti. De primatu siquidem Episcopi Romani Synodus Cõstantinopolitana nihil sanxit. hoc vnum canone III. statuit, vt Constantinopolitanus secundum à Romano locum obtineret. Primum ergo locum Romano Nicæna iam Synodus firmarat, quæ sola antecessit. Quare de illa haud dubiè loquitur Valentinianus: déque eadem & Synodus Calchedonensis, cùm de primatu eodem agit, in illo ipso can. XXVIII. quem citasti, adeo quæ scribis parum consideras. Canonis verba relege, & agnosces distingui à Synodo patres, qui antiquæ Romæ Antistiti primatum tribuerãt, à centum quinquaginta, hoc est à Synodi Constantinopolitanæ Epi-

ſcopis, qui de nouæ Romæ priuilegiis poſtea decreuerunt. Quínam autem priores illi patres alij, quàm Nicæni? De primatu ergo ſedis Romanæ Synodum Nicænam aliquid ſanxiſſe fatendum eſt. Cúmque in canone VI. Nicæno, vt quidem nunc legitur, nulla primatus ſit mentio; ſequitur profectò, quod vt obiter quoque notes ſuadeo, eius canonis aliam olim, vel Synodi Calchedonẽſis argumento, fuiſſe lectionem, quæ primatus mentionem contineret.

Nunc redeo ad Nouellam Valentiniani, quæ dum ſedis Apoſtolicæ primatum S. Petri merito adſcribit, veram ac genuinam cauſam prodit. Hanc enim & Patres Nicænos ſpectaſſe, auctor eſt Synodus Romana Felicis III. & Nicæni ipſi Canones ex Arabicis verſi docent

numero XXXIX. Nec de nihilo tamen illa vrbis dignitatem, Synodíque auctoritatem commemorat: quoniam etsi primatū neutra contulit, vtraque firmauit. Synodus enim quodnam caput haberet Ecclesia declarauit: vrbis dignitas capiti splendorem auctoritatémque adiecit. Quapropter desine tādem Ecclesiæ Romanæ prærogatiuam ex vrbis maiestate ortam iactare, tibíque in ea re de secundæ quartæque Synodi canonibus illis blandiri, quibus iam olim, velut furtiuis, subdititiísque reclamatū fuisse non ignoras. Desine rursum eiusdem Synodi quartæ canonē XVII. obtendere, vt doceas, vel diuisis iure ciuili prouinciis, vel noua dignitate auctis ciuitatibus, diuisas pariter Episcoporum, qui in iis erant, vel auctas fuisse dignitates. Fuerit

ſanè Græcorum iſta leuitas, vel ambitio: licuerítque his artibus Cõſtantinopolitano Epiſcopo Alexandrinum Antiochenúmque de gradu ſuo deiicere, ac Romano vel proximum affectare, vel parem. Quid parem dico? Superiorem etiam proſtrato vrbis imperio, cùm ſola regnaret Conſtantinopolis, ſperare auſus eſt, niſi Phocas Imp. frænũ iniecisſet, Romanæque Eccleſiæ prærogatiuam agnoſcere ac reuereri coegiſſet. Quem vos propterea Principem Romani primatus auctorem dicere ſoletis: nos Conſtãtinopolitanæ vanitatis vindicẽ, caſtigatorémque appellamus. Scimus porrò, quemadmodum ſapienti olim conſilio factum eſt, vt in conſtituendis Eccleſiaſticarum dignitatum gradibus aliqua ciuilium dignitatum ratio haberetur;

vt quibus fere in locis maximi erãt magiſtratus, in iiſdem ſummi quoque Antiſtites eſſent: ita nec obſeruatam in omnibus hanc ſimilitudinem fuiſſe, nec verò obſeruari potuiſſe: & conſtituta ſemel, ſtabilitáque Eccleſiaſticæ hierarchiæ diſciplina, non placuiſſe deinceps illam ad ciuilium honorum mobilitatem temere mutari. Hoc enim, ne ab auctoribus tuis diſcedam, & poſt Synodum Calchedonenſem docuit Gelaſius ad Epiſcopos Dardaniæ: & Synodi ipſius temporibus Leo magnus ad Martianum Aug. & ante Synodum annis amplius XL. Innocentius Alexandro Antiocheno Epiſcopo reſcripſit. quem tu tamen, pudendo lapſu, poſt Synodum, & contra Synodi placita ſcripſiſſe nugaris: vt tam malum te Chronologum in hac

Diſſer-

Diſſertatione probes, quàm peſſimum te Chorographum in altera docuiſti.

CAP. III.

Specialem Epiſcopi Romani Diœceſin malè cum Præfectura vrbana comparari. In ea Occidentem vniuerſum Græcorum confeſſione contineri. Πεντακόρυφος *Eccleſia. Pontifex* κεφαλῶν κεφαλή.

HActenus ſcenæ præludia fuerunt: nunc fabulam ipſam aggreditur, & Diœceſis Romanæ fines tandem deſcribit, quibus tota Pontificis maximi adminiſtratio coerceatur. Quoſnam illos? Eos ipſos qui Præfecti vrbis fuerant, intra centeſimum videlicet ab vrbe lapidem. In hunc gyrum, tan-

quam in insulam, redactus Pontifex, hoc breui spatio auctoritatem suam definiat necesse est, aut alienos fines vsurpare cõuincatur. Hæc nimirum palmaris de Pontifice victoria est, hæc laurea triumphi. propter hanc & Piceni antea fines mouebantur, & ridiculæ fictitiæque Prouinciæ intra centesimum lapidem creabantur, vt Prouinciarum numero Põtificia Diœcesis non careret. Ceterùm Coniectoris de Diœcesis Romanæ finibus auctoritatem quis defugiat, cùm ex Synodi Nicænæ canone
„ hos eliciat? Synodus, inquit, A-
„ lexandrinum Episcopum cum Ro-
„ mano comparat, iubétque vt Ale-
„ xandrinus totam Ægypti Diœce-
„ sin sub potestate habeat: quando-
„ quidem Romanus pari more suam
„ integram regat. Esto hæc Synodi

ſententia: nunc enim non diſputo. quid inde? Alexandrini, inquit, » Epiſcopi Diœceſis, Pręfecti Augu- » ſtalis Diœceſin penitus æquabat: » vtraque enim Ægyptiacas omnes » prouincias amplexa eſt. ergo & » Romani Pontificis Diœceſis cum » Præfecti vrbis Diœceſi æqualis » fuit. O præclaram argumentandi » rationem! ô diuini acumen inge- » nij? Quid ſi ego contrà ſic diſſe- » ram? Alexandrinum Epiſcopum, quia eius Diœceſis eoſdem ac Pręfectiana Diœceſis terminos habuit, cum Præfecto Ægypti comparari rectè poſſe: Epiſcopum vrbis, quòd multo ampliorem, quàm Præfectura vrbis Diœceſim regat, cum Præfecto vrbis componi nullo modo poſſe? Quæſo te, Præfecti Auguſtalis, aut Præfecti vrbis vllámne Synodus in illa compara-

tione mentionem fecit? Nullam, opinor: ſed tota tua eſt huius cõiecturæ diuinatio. Quæro igitur, ſi Epiſcopi Romani Diœceſim cum Præfecti vrbis Diœceſi æquandam cenſes; an non idem nouæ Romæ Antiſtitis, & vrbis eiuſdem Præfecti, hoc eſt vtriuſq; diœceſis erit iudicium, vt iiſdem vtraque finibus terminetur? Omnino cauſæ nihil eſt, cur diſpar ratio cenſeatur. Atqui Patriarchæ Conſtantinopolitani adminiſtratio, vt Synodi Calchedonẽſis canon XXVIII. nos docet, tres integras Diœceſes, Aſianam, Ponticam, & Thraciam complexa eſt, nedum vt vnius Præfecturæ vrbanæ finibus intra centeſimum lapidem clauderetur. Cur ergo tam iniquus es Romano Epiſcopo, vt illum anguſtos Pręfecturæ limites egredi non ſinas?

Sed abutar otio, ſi omnes ineptias tuas perſequi velim. Specialis Epiſcopi Rom. Diœceſis, ſi verum audire vis, vniuerſus Occidẽs fuit. Quid cõtrahis frontẽ, & tanquam in re ignota diſſimulas? Zonarã audi ad Synodi Nicænę canonem VI. & vide quãto is fideliùs ac peritiùs quàm tu antiquũ Eccleſiæ morem exponat. Τὸν ἀλεξανδρείας οὖν ἐπίσκοπον θεσπίζει τῶν ἐν αἰγύπτῳ καὶ λιβύῃ καὶ πενταπόλει προέχειν. καὶ τὸν ἀντιοχείας τῶν αὐτῷ ὑποκειμένων ἐπαρχιῶν, Συρίας δηλαδή, καὶ κοίλης Συρίας, καὶ Κιλικίας ἑκατέρας, καὶ Μεσοποταμίας, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐξουσιάζειν χωρῶν· καθὼς καὶ τῷ ἐν τῇ Ρωμαίων Εκκλησίᾳ προεδρεύοντι τῶν Εσπερίων ἄρχειν ἔθος ἐκράτησε. *Alexandrinum igitur Epiſcopum iis qui in Ægypto, Libya, ac Pentapoli ſunt, præſidere iubet: Antiochenum ſubiectis ſibi Prouinciis: Syriæ nimirum,*

Cœlesyriæ, Ciliciæ vtrique, Mesopotamiæ: ac alios Episcopos suis quemque regionibus præesse, quemadmodum & Ecclesiæ Romanæ Antistes vt Occidentales prouincias regat mos obtinuit. Adderem huic Theodorum Balsamonem, & reliquos eiusdem canonis Græcos interpretes, nisi superuacaneum esset, cùm idem omnes dicant, singulorum verba recensere. Leonem verò Sapientem non præteribo, à quo hoc ampliùs discere potes, quod multorum quidem Pontificum Epistolę declarant, sed ab his tibi ægrum sit persuaderi, quàm latè fusa hæc, quam Romanæ Ecclesiæ fuisse dicimus, Occidẽtis Diœcesis fuerit, vt quæ multas etiã Macedoniæ, Epiri, Achaię, Peloponnesi Metropoles contineret, quæ inde auulsæ ad Constantinopolitanam postea sedẽ translatæ

ſint. Sic enim ſcribit in Diatypoſi, ſeu Notitia Epiſcoporum qui Patriarchę Conſtantinopolitano parebant: Οἱ ἀποσπασθέντες ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς διοικήσεως, καὶ νῦν τελοῦντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως μητροπολῖται· ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ Κορίνθου, ὁ Νικοπόλεως, ὁ Ἀθηνῶν, ὁ Πατρῶν. *Auulſi à Diœceſi Romana, iamque throno Conſtantinopolitano ſubiecti Metropolitani, Theſſalonicenſis, Corinthius, Nicopolitanus, Athenienſis, Patrenſis.* Vides vt auulſas à Diœceſi Romana tot. prouincias non diſſimulet? In ea igitur antea fuerant. Atque has videlicet prouincias repetebat Hadrianus Pontifex epiſtola 1. ad Conſtantinum & Irenem Impp. cùm Epiſcoporum, Archiepiſcoporúmve conſecrationes, quæ olitana, vt loquitur, traditione Romanæ fuerant Diœceſis, Romanæ Eccleſiæ

restitui postularet. Easdem reposcebat & Nicolaus epistola VIII. ad Michaelem Imp. cùm Thessalonicensem Episcopum sedis Apostolicæ vices per Epirum veterem, Epirúmque nouam, atque Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Daciam ripensem, Daciamque mediterraneã, Mœsiam, Dardaniam, & Præualim agere antiquo more solitum ostenderet, doceretque antecessores suos omnes illas oras sacris dispositionibus institutísque temperasse. vt post tam illustre documentũ, quoadvsque se per Orientis quoque Imperium Diœcesis Romana porrexerit, obscurum esse non possit. Sed Pontificum hac in re iam parco testimoniis, ne tibi stomachum moueant. Quid Hieronymus in ea quam laudas ad Marcũ presbyterum

terum epiſtola, cùm ita ſcribit: *Hæreticum me cum Occidente, hæreticum me cum Ægypto, hoc eſt cum Damaſo, Petróque condemnent*, quid aliud intelligi voluit, quàm vt Petri Alexandrini Ægyptum, ſic Damaſi Epiſcopi Romani Diœceſin fuiſſe Occidentem? Specialis ergo, & patriarchalis, vt ita dicam, Epiſcopi Romani Diœceſis Occidens fuit, quatenus is Patriarcha erat; quo nomine cum Alexandrino, atque Antiocheno in Nicęnæ Synodi canone cōparatur. Ob hanc etiam ſpecialem eius Diœceſim, quia Patriarchæ omnino erant quinque, in quos Chriſtiani orbis Eccleſiæ omnes diſtribuebantur, Eccleſia ĩſa πενταϰόρυφος, quaſi quinque capitum, ſeu πενταϰόρυφον ϰράτος τῆς ἐϰϰλησίας, à Theodoro Studita dicitur. lib. 2. epiſtola 129. ad Leonem ſaccl-

larium: quia suæ quisque Diœcesis caput erant Patriarchæ. Sed quia Patriarcharum omnium caput & præsul est Pontifex Romanus, propterea in epistola ad Leonem III. τῶν ὅλων κεφαλῶν κεφαλὴ, omnium capitum caput ab eodem Theodoro appellatur, idemque ἀρχιποίμην τῆς ὑπ' οὐρανὸν ἐκκλησίας, vniuersę quę sub cœlo est Ecclesiæ princeps pastor: quia Episcopi Romani, vt Papa est, Diœcesis non Occidens, sed orbis est vniuersus.

CAP. IV.

Suburbicariæ à Rufino Ecclesiæ quæ dicantur. Canonis Niceni vetus editio noua. Schismaticorum exilij lex certa non erat. Coniector Episcopi Romani Diœcesin à Prouincia non distinxit.

QVàm futilis & cassa fuerit Diœcesis Romanę cum Prę-

fectura vrbana cõparatio, ex iis quę dicta ſunt intelligi licuit: de hac tamen plaudit auctor ipſe ſibi, eáque nouis argumentis ſtabilire conatur. Rufinus, inquit, lib. 1. Hiſtoriæ » Eccleſiaſticæ cap. VI. Synodi Ni- » cænę canonem his verbis exponit: » *Vt apud Alexandriam, & in vrbe Ro-* » *ma vetuſta conſuetudo ſeruetur, vt vel* » *ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum* » *Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Ex » quo quidem id effici poſſe putat, vt quoniam ſuburbicarias Eccleſias, quæ Romanam faciũt Diœceſim, eas à Rufino dici exiſtimat, quæ in regionibus ſint ſuburbicariis; ſuburbicarias autẽ regiones intra centeſimum lapidem, hoc eſt in Præfecti vrbis Diœceſi, omnes antè conſtituit; Epiſcopi Romani & Præfecti parem atque æquam fuiſſe Diœceſim conſequatur. Quid

hîc mihi consilij futurum censes, Coniector? An vt Rufinum explodam, & suburbicariarum Ecclesiarum nomen ab eo fictum contendam? Non faciam. Tantum abest, vt suburbicarij vocem hoc loco respuam, vt noua tibi auctoritate confirmaturus sim antiquissimæ Nicęnorum canonum editionis in Bibliotheca Vaticana, vbi sextum hunc, de quo agimus, hoc titulo & exordio conceptum memini. *DE PRIMATV Ecclesię Romanæ, & aliarum Ciuitatum Episcopis. ANTIQVI MORIS est, vt Episcopus vrbis Romæ habeat principatum, vt suburbicaria loca, & omnem prouinciam suam sollicitudine gubernet.* Nunc ergo animũ aduerte. Iam vides, ni fallor, aut dissidere abs se Interpretes istos, aut vnum atque idem in explicanda Romanę Diœcesis amplitudine

voluiſſe. Dſſidere, ſi quid ſapis, nõ dices. Idem ergo voluêre. Quare ſuburbicarias Eccleſias Rûfinus cùm dixit, omnes Eccleſias, quæ vniuerſa Eccleſiæ Romanæ Diœceſi, quam prouinciam hic alter vocat, continẽtur, hoc eſt totius Occidentis Eccleſias, complexus eſt. At ſuburbicariæ, inquis, regiones aut prouinciæ tam latè non patẽt. Quid tum? Quàm multa ſunt eiuſmodi vocabula, quæ pro rei adiunctæ modo ſignificationem variãt? Iidémne Orientis ſunt fines ac termini, cùm Comitem Orientis audimus, & cùm Præfectum Prætorio Orientis? Eadémne Aſia, cùm Proconſul Aſię nominatur, & cùm Vicarius Diœceſis Aſianæ? Eadémne Italia, quæ à Vicario Italiæ regitur, & quæ à Pręfecto præt. Italiæ adminiſtratur? Quod in his

ergo aliisque sexcentis vsus tulit, cur in suburbicariis quæ dicuntur idem non faciat; vt quemadmodum suburbicariæ regiones, tua quidem sententia, eæ dictæ sunt, quæ Præfecto vrbis, vt ego interpretor, quæ Vicario parebant: ita suburbicariæ Ecclesiæ rite nominētur omnes, quę in vrbis Episcopi sint Diœcesi ac potestate? Itaque à Rufini deinceps verbis abstine, in quo aliud non es consecutus, quàm vt illum non satis intellexisse videare.

Simile est quod de schismaticorum exilio argumentaris, solitos Romæ extra centesimum lapidem expelli: hos proinde Romani Episcopatus fines fuisse; quoniam eos qui Episcopatum aliquem turbarent, extra eius fines relegari mos esset. Subtilis & acutus es profectò,

vt ea inueſtiges, quibus nobis riſum moueas. Primùm enim quis ferat, cùm de Diœceſi Romana, quæ multas habeat prouincias, ſit ſermo, à te nunc illam, vt rei ſeruias, & Epiſcopatum, qui pars eſt Prouinciæ, appellari, & cum priuato quoque Epiſcopatu conferri? Deinde ſi ex ſchiſmaticorum exilio argumenta petenda ſunt, Gratiani & Valẽtiniani A A. ad Aquilinum Vicarium vrbis, de Vrſicini, qui aduerſus Damaſum ſchiſma fecit, exilio reſcriptum recognoſce: *Vrſicinum quidem Gallia coercet, & ne motus aliquos inquietos exerceat, cohibet Agrippina ſeceſſio. Iſaacem remotus Hiſpaniȩ angulus titulo damnationis incluſit.* Audis Vrſicinum factionis caput in Galliam, alterũ in Hiſpaniam relegatos? Intelligis nimirum, nec certas ſchiſmaticorum

exilij metas fuisse; nec ab his coniecturam de Romanæ Diœcesis terminis duci vllam posse: aut si qua ducenda est, causæ nihil esse, cur centesimo potiùs lapide, quùm vltimis Galliæ, Hispaniæque finibus terminetur.

Friuolum igitur totum hoc argumentum: nec melioris est notæ, quod sequitur. Athanasium ais, in epistola ad solitariam vitam agentes, Episcopos Italię, Calabriæ, Apuliæ, & Campaniæ ab Episcopis vrbis Romæ distinguere. Id eo fieri, quòd & Italia propriè dicta, & aliæ omnes hæ prouinciæ vltra centesimum lapidem sitæ sint, ac proinde extra Romanam Diœcesim. Hîc verò etiam fugit te acumen tuum. Quid enim? An non Athanasius idem in eadem epistola distinguit τῆς τε ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας,

κλησίας, ϗ τὰς ἐν αἰγύπτῳ, ϗ λιβύαις πάσαις: *Ecclesias quæ Alexandriæ, quæque in Ægypto, & quę in Libyis erant?* Attamen non propterea inficiabere, & Ægypti, & Libyæ vtriusque Ecclesias Alexandrinæ Diœcesis fuisse. Noli ergo dubitare, quin Italia, & Calabria, & Apulia, & Campania, tametsi alio nomine distinguerentur, partes singulæ fuerint Romanæ Diœcesis. Quo autem nomine distinguebantur? Prouinciis. Alia enim erat Prouincia Romana, cuius Metropolis vrbs ipsa; alia Italiæ prouincia, cuius Metropolis Mediolanũ; alia Campanię, cuius Metropolis Capua; alia Calabriæ, cuius Metropolis Rhegium, &c. sicut in Gallia nostra alia est Prouincia Lugdunēsis, alia Rotomagensis, alia Turonica, alia Senonia; quarum sua cuique est Me-

K

tropolis; omnes autem in vna ſunt Diœceſi, cuius caput & primas eſt Antiſtes Lugdunenſis. Et mirum eſt profectò, cùm aliud Prouinciam, aliud multarum prouinciarum Diœceſim eſſe ſciant omnes, tibi, qui tam multa, quorum in rebus nullum ſit veſtigium, tam acutè odoreris, nondum tamen ſuboluiſſe, iſtam intra centeſimum ab vrbe lapidem Epiſcopi Romani Diœceſim quam vocas, non Romanam Diœceſim fuiſſe, ſed Prouinciam.

CAP. V.

Prouinciæ Metropolitanorum. Pontifex Romanus idem etiam Patriarcha, Primas, Metropolitanus, & Epiſcopus. Prouinciæ Romanæ amplitudo. Coniectoris quadruplex error. Prouincia Mediolanenſis olim Italiæ dicta.

Pontifex Italiæ Primas. Mediolanensis Episcopi an æqua cum Romano auctoritas.

AB hoc errore te in viam, si pateris, mox deducam, ostendámque peculiarem Ecclesiæ Romanæ Prouinciá non solùm quicquid intra centesimum lapidem erat, fuisse complexam, sed multo etiam longiùs fines olim suos protulisse. Prouinciam autem Romanam eam dico, quam Pontifex non amplissima, qua toti Ecclesiæ præest, potestate, sed proprio Metropolitani iure administrat. Etenim cùm Episcoporum in Ecclesia quatuor præcipui sint gradus, qui Synodi Calchedonensis can. IX. & XVII. designantur, Episcopi singularum ciuitatum, Metropolitæ Prouinciarum, Primates seu Exarchi Diœ-

cesceon, & qui θρόνους, siue sedes propriè dictas regunt Patriarchæ: hos inter se gradus ita comparatos esse non ignoras, vt superior inferiorem semper complectatur. Nam qui Metropolitanus est Prouinciæ, idem Episcopus est ciuitatis suæ; & qui Primas est Diœcesis, idem & Metropolitanus prouinciæ suæ, & suæ item ciuitatis Episcopus, atque ita deinceps. Vnde & Pontificem maximum, qui supremus omnium est apex, & κεφαλὴ κεφαλῶν, vt ex Theodoro audisti, eundem & Patriarcham esse, & Primatem, & Metropolitam, & Episcopum fateri necesse est. Episcopum quidem vrbis Romæ, in qua presbyteros solus ordinet, & reliqua munia obeat Episcopi. Metropolitam verò Prouinciæ Romanæ, in qua & Episcopos consecrare, & Concilia conuo-

care, & cauſarum appellationes excipere ſoleat, ceteráque præſtare, quæ Metropolitanis in ſua cuique Prouincia cõmuni iure conueniũt. non quòd Pontifici extra Prouinciam Romanam, vt quidam ineptè garriunt, vel Epiſcopos initiare, vel Synodos indicere, vel iudicia exercere non liceat: ſed quòd hæc ſolus in ea Prouincia vſitato Metropolitanorum more faciat, quæ in aliis extra ordinem, vt ſuperioris ordinis Pontifex exequi ſolet. Satis ergo liquet, vnde aut quænam Prouincia Romana dicatur: reſtat vt quãta olim illa fuerit, & quos ad fines ſeſe porrexerit, exploremus. In quo quidẽ labor eſt nullus, cùm in promptu ſit vetus Notitia Prouinciarum Eccleſiaſticarum, quæ cùm ceteras omnes Eccleſiæ vniuerſæ Prouincias, tum Romanam primo

loco describit, in eaque Episcopos enumerat supra sexagenos, qui suffraganei omnes fuerint Romani Pontificis, nulli alij Primati, vel Archiepiscopo subiecti. quo nomine Romani sæpe, aut Romanæ vrbis, vel Ecclesiæ Episcopi à Latinis, *οἱ ἀπὸ ῥώμης*, vel *οἱ κατὰ ῥώμην ἐπίσκοποι*, à Græcis appellari solent, vt ab Eusebio lib. VII. Historiæ cap. XXIX. in mentione Aureliani Imp. & ab Athanasio in epistola ad solitarios, cùm de iis Episcopis agit, quorum communione vtebatur. Age nunc ergo, recense hanc Notitiam, & te illa non vnius, sed multiplicis erroris tui admonebit. Primùm enim ex ipso Prouinciæ Romanæ titulo intelliges, Prouinciam illic vnicam fuisse, vbi tu Diœcesim, hoc est multarum quas fingebas Prouinciarum cōplexionem augurabare.

Deinde agnoſces, opinor, fruſtra te annonarias regiones de Romanæ Eccleſiæ poteſtate ſubducere conatum, cùm inter Prouinciæ Romanæ Epiſcopos, hinc Florentiæ, hinc Fani Fortunæ Antiſtites numerari videris: quarum illa Tuſciæ annonariæ, hæc Piceni Annonarij, tuo quidem iudicio, primariæ vrbes fuerunt. Ad hæc fruſtra etiam in eo ſudaſſe te ſenties, vt omnem Pontificis adminiſtrationem intra Præfecturæ vrbanæ cancellos, hoc eſt intra centeſimum concluderes: cùm in hoc eodem Epiſcoporum albo hinc Lunenſis, inde Ariminenſis appareāt; quorum vterque, vt ceteros omittam, ducentis fere paſſuum millibus Roma diſtant. Denique cùm Epiſcoporum qui Prouinciæ Romanæ adſcribuntur, alios in Campania (Latina videli-

cet, non Capuana Felice) alios in Marſis, aut in Vmbris, alios in Tuſcia, Picenóque ſitos Notitia declaret, quid apertius, quàm vt in vnica Eccleſiæ Romanæ Prouincia multas ciuiles Prouincias olim *fuiſſe* diſcas, falſúmq; adeo videri, quod tantopere cõtendebas, Eccleſiaſticas formas ciuilibus aptari perpetuò, eáſque imitari & ſequi conſueſſe?

Hæc, inquam, te omnia Prouinciæ Romanæ Notitia docebit. Poſtremũ verò iſtud diſcere etiam poteras ex Prouincia Mediolanenſi, quam vetus Eccleſiæ mos Prouinciam Italię appellabat. Sic enim eam vocat prima Synodus Arelatenſis in exemplaribus emendatis: *Ex prouincia Italię, ciuitate Mediolanenſi, Mirocles Epiſcopus, Seuerus Diaconus*. & Ambroſius in epiſtola ad

Epiſcopos

Episcopos Italiæ de SS. Vitale & Agricola: *Passi sunt in Ciuitate Bononię, Prouincia Italię.* Nec in alium abs te sensum trahi debuit Athanasius in eadem epistola, cùm Mediolanum τῆς Ἰταλίας μητρόπολιν nominat; nec Hieronymus in Chronico, cùm post Auxentij mortem Mediolani Ambrosio constituto, omnem ad veram fidem Italiam conuersam scribit. Italiam enim appellāt solam Italię Prouinciam, quæ Mediolanensi Episcopo parebat. Cuius sanè Prouinciæ non eosdem olim qui nunc sunt, sed multo ampliores terminos fuisse, ex vna Eusebij Mediolanensis ad Leonem magnum Synodica perspici potest, in qua cùm inter Eusebij suffraganeos, non Liguriæ solùm Episcopi, Ticinensis, Laudensis, Comensis, & reliqui: sed alij

etiam vicinarum Prouinciarũ Pręsules subscribant, vt Regiensis, Placentinus, Brixillensis ab Aemilia; Curiensis & Augustanus è Rętia; Taurinas, Dertonensis, Genuensis, aliique ex Alpibus Cottiis: liquet profectò, Mediolanẽsis tum Ecclesiæ Prouinciam & latissimè patuisse, & ex multis ciuilibus Prouinciis conflatam fuisse. Omnino Romam inter & Mediolanũ nulla olim Ecclesia Metropolis intercessit. Primus enim, ante annos fermè quingentos, Vrbanus II. Prouinciæ Romanæ spatia contraxit, Pisana noua Prouincia intra eius fines constituta. Quo factum vt ab Innocentio III. cùm de officio Vicarij agit, specialis Prouincia Pontificis inter Capuanã Prouinciam, & Pisanam sita dicatur, quam vtique, si ante Vrbanũ scripsisset, in-

ter Capuanam & Mediolanensem collocasset. Vrbani porrò exemplum secuti successores, alias quoque in his prouinciis Metropoles & prouincias erexere: in Romana Florentinam Martinus V. Senensem Pius II. Vrbinatem Paulus III. Firmanam Xystus V. in Mediolanensi Genuensem Innocentius II. Taurinatem Xystus IV. & Leo X. Bononiẽsem Gregorius XIII. Verùm hæc quæ longo pòst interuallo innouata sunt, antiquis moribus nihil officiunt. Quare vt ad rem redeam, hoc olim cõmune fuit prouinciæ Italiæ & Romanæ, quòd vtraque terrarũ spatiis amplissima, multas ciuiles prouincias complexa sit, quódque vtrique suus fuerit Metropolitanus, huic Romanus Episcopus, illi Mediolanensis. Sed hoc inter eas discrimen, quòd Me-

diolanensis Episcopi auctoritas omnis intra prouinciæ vnius fines constitit. at Romanus non solùm prouinciæ suæ Metropolitani iure præfuit: sed idem etiam & suæ, hoc est Romanæ, & Mediolanensis, & Italicarum omnium prouinciarum Primas fuit. Itaque Galliæ, Hispaniæ, Africæ Primates sæpe legere est, Italiæ verò nusquam: quia Italiæ vniuersæ Primas est Pontifex. Ex quo, ni fallor, errorem quoque hîc tuum animaduertis, qui Mediolanensis & Romani Episcoporum æquam auctoritatem ausus sis affirmare. Ac festiuus planè homo es, cùm Sulpitij Seueri, vt hoc doceas, è secundo Historiæ sacræ libro verba laudas, quibus Damasi & Ambrosij Episcoporum summam ea tempestate auctoritatem fuisse narrat. Quid enim? an quod

de illius ætatis Episcopis duobus à Seuero scriptum est, id illorum Ecclesiis & cathedris, & quidem perpetuò, conuenire necesse est? Hoc nimirũ argumento Ithacã Thessaliæ meritò æquares: quoniã Achillis & Vlyssis inter Achiuos bello Troiano summa laus fuit. Deinde si Mediolanensem Ecclesiam Ambrosij causa, viri sanctissimi & orthodoxi, Romanæ parem facis; an parem fuisse dices sub Auxentio, homine imperito, & Arrianæ factionis signifero? En cor & iecur Dialectici, en acumen Coniectoris, propter quod illum doctissimis quibusque insultare, ac Baronio & Bellarmino Cardinalibus ἀσυλλογιστίαν exprobrare non pudeat.

CAP. VI.

Canonem VI. Nicænum iure à Baronio & Bellarmino mutilum doceri, neque illis aduersari Synodum Calchedonensem. an vlla in eo canone fiat Ecclesiarum comparatio, & quæ. Gratianus Canonum Collector, non Interpres, vt credidit Coniector.

NOli expectare, vt Baronij, Bellarminíque, quos acerbiùs deinceps, atque indignis certè modis exagitas, patrocinium causámque suscipiam. Defensione illi nostra non egent. Nec verò ea sunt eorum dicta vel scripta, quæ reformidare ingenij aut styli tui aciem debeant. Quid enim in illis tãdem reprehendis? Quòd mutilum, vt nunc extat, Nicænæ Synodi sextum canonem esse censeant, quód-

que Epiſcopi Romani moré, cuius in eo canone eſt mentio, aliter interpretentur. Atqui mutilum videri canonem, vt hinc exordiar, tametſi non probaret vetus illa editio, quam ceteris pleniorem ac ſynceriorem ſuperiùs ex codice Vaticano protulimus: tamen hanc certè partem, qua primatus Eccleſiæ Romanæ firmatur, in vulgatis editionibus deſiderari docerent, tum Nouella Valentiniani, tum Synodi Calchedonenſis canon, de quo ibidem antea diſſeruimus. vt de Paſchaſino interim Leonis magni Legato nihil dicam, quem conſtat canonem Nicænum in eadem Synodo cum hac ipſa primatus mentione recitaſſe iis verbis, quæ nunc etiam Actione XVI. leguntur, ἡ ἐκκλησία ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα: *Eccleſia Romana ſemper habuit pri-*

matum. Sed Paſchaſino ais ab vniuerſa Synodo reclamatum, & falſi conuictam fuiſſe canonis formulam, quam laudabat. Qua fronte, quæſo, id iactas, aut nobis, quaſi apertis oculis nihil videremus, ſic illudis? Nam in Synodo quidem horum quæ dicis nullum eſt veſtigium. Poſt formulam Paſchaſini, altera ex ſcrinio Conſtantinopolitano diſſimilis recitata eſt: de neutra eſt pronuntiatum. Quòd ſi æquis ſuffragiis diſceptandum eſt, cùm Romani & Græci de canonis formula diſcrepent, vtris ſententia tua potior fides? At Synodus, inquis, interceſſionis Paſchaſini, formulæque ab eo productæ rationem non habuit: quia decretum de priuilegiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, cui ille repugnabat, ratum eſſe iuſſit. Ratum eſſe voluiſſe

non

non diffitemur. Sed tu quoque Leoni, Occidentalibúſque, qui Nicæni canonis auctoritatem violari nolebant, ratum illud nunquam fuiſſe non ignoras. ac ſi verum fateri vis, Græcos, cùm ſedem Conſtantinopolitanam Romanæ decreto ſuo ęquare, atque Alexandrinæ & Antiochenæ præponere conati ſunt, non minùs ſuæ ipſorum, quàm prolatæ à Paſchaſino formulæ aduerſatos eſſe non negabis.

Quare nihil habes in hoc capite quod meritò reprehendas. Ne in altero quidem, in quo de parili more, poſt ſymmyſtas tuos argutaris. Græca Synodi verba ſunt: Επειδὴ ϗ τῷ ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθές ἐστιν. In his exponẽdis antiqui variãt Interpretes. Fuit qui verteret, *quia & mos vrbis Romæ Epiſcopo parilis eſt.* alter hoc modo, *quia & vrbis Romæ*

Episcopo similis mos est. tertius, *quoniam & Romano Episcopo hæc est consuetudo.* quartus denique, *quoniam quidem & Romano Episcopo hoc idem moris est.* Quintum prętereo, de quo semel atque iterum à nobis est actum; quoniam is Græca hæc verba non reddidit, & diuersa lectione vsus est. Cùm igitur in commatis huius explicatione ita versati sint veteres interpretes, vt alij comparatione Romanæ atque Alexandrinæ Ecclesiæ indiderint, alij sine comparatione expresserint: quid culpæ est in Bellarmino, si eos secutus est qui sine comparatione reddiderant, quibus Græca pręsertim, quæ nullam comparationem continent, suffragari videbantur? Tibi, opinor, non placuit, Romanam ab illo Ecclesiam præ Alexandrina euehi supra quàm velles:

cur illi placeat eandem abs te præter Synodi mentem deprimi, atque inferioribus æquari? Quòd si comparatio in canonis verbis nulla est, quis illarum sensus aptior fingi queat, quàm qui proditus est à Bellarmino; vt Alexandrinus Episcopus Ægypti prouinciis omnibus præsit, quoniam vt has regat permitti ab Episcopo Romano iam olim soleat? Nisi fortè tu iniquum putas, vt Alexandrini Antistites Ecclesiæ Romanæ originem potestatis suæ acceptam ferant, à qua & fidei Christianæ initia per Marcum Petri Apostoli magisterio didicerant. Verùm hîc ego tecum, vt antè iam dixi, contentiosiùs non agam: nec repugnabo, quin aliqua in his verbis Romanæ Alexandrinæque sedis instituta sit comparatio. Cuiusmodi autem ea sit, & iam

audisti, & suo loco iterum pòst audies.

Nunc priusquam hinc abeo, hoc abs te, nisi graue est, doceri velim, vnde habeas Gratianum Nicæni canonis Græca verba τῷ ἐν τῇ ῥώμῃ ἐπισκόπῳ τοῦτο συνηθές ἐστι, Latinè vertisse, *Episcopo Romano parilis mos est.* Nos enim hebetes credebamus Gratianum antiquorum canonũ collectorem fuisse, non interpretẽ. Versionem porro istam, quam Gratiani esse scribis, Dionysio Exiguo ab aliis tribui didiceramus, qui sexcentis ampliùs annis Gratianum antecessit. An ergo fallit nos opinio, an tu potiùs pueriliter allucinaris? Et tamen tam puerilis ac ridiculæ ἀνιστορησίας adeo sensus tibi nullus fuit, vt eam hoc loco iterũ, atque iterum cap. vltimo præ te feras; cùm eandem iam antè in Ta-

bulæ tuæ Enarratione, tanquam in arce, velut eximium reconditioris χρηστομαθίας tuæ symbolum statuisses.

CAP. VII.

An Ecclesiasticæ Diœceses ciuiliũ formam secutæ sint. Casu factum, non lege, vt Episcopi Alexandrini & Præfecti Augustalis eadem esset Diœcesis. Romana Diœcesis, si cum ciuili Magistratu conferenda fuit, cum alio potiùs conferri debuit, quàm cum Præfecto vrbis. Ruit ergo tota ratiocinatio Coniectoris. Eius de prima Synodo Arelatensi anachronismus.

NEgarat iure optimo Bellarminus, consentaneum videri vt Episcopi Romani potestas angustis spatiis circumscriberetur,

cùm Alexandrino atque Antiocheno tributæ regiones essent amplissimæ. Hoc telo quoniam peti se Coniector sentiebat, qui Diœcesin Romanam breuissimo Præfecturæ vrbanæ gyro concluserat, inuidiam facti vt amoliatur, *post* inanem de Vrbis dignitate frequētiáque velitationem, ferendam ait legem fuisse, quam causæ necessitas, hoc est Præfecturarū ratio, imperarit. Nec enim vitari potuisse, quin vt Episcopus Alexandrinus à Præfectura Augustali, sic Romanus Pontifex à Præfecturæ vrbanę finibus Diœceseos suę modum mensurámque sortiretur. Hac ille chorda semper oberrat, hanc vnam tundit incudem. nec iniuria. Hic enim est cardo negotij, hic FVNDVS, quod alibi dixerat, & SEPES huius pragmatiæ, Ad ciui-

lium Præfecturarum exemplũ Ecclesiasticas Diœceses solitas conformari. De quo quidem, etsi iam multa cap. 2. & cap. 4. disseruimus, quæ minuendæ falsæ opinioni satis esse possint: tamen quoniam eadem nobis sæpius occentat, sibi imputet si sępius refellatur. Aio itaque, quòd Episcopi Alexandrini, Præfectíque Augustalis par & æqua extiterit Diœcesis, non certa lege, vt videri vult, sed fortuito casu contigisse. Sin minùs, dic quęso te, cur non sicut in Alexandrina sede factum est, vt Episcopus Pręfecti Diœcesim sequeretur, idem etiam in Antiochena factũ oportuit, vt Episcopi Antiocheni Diœcesis ad ciuilis alicuius Magistratus typum fingeretur? Sentio quid habeas responsi. Fictam videlicet ad Comitis Orientis exẽplum fuis-

ſe. & Epiſcopo enim, & Comiti vnam eãdem fuiſſe Diœceſin. Ain verò? An neſcis, Nicænæ Synodi temporibus, de quibus nobis eſt ſermo, præter eas prouincias, quæ Comitis Orientis fuerunt, illas etiam omnes, quæ in Aſiana atque Pontica Diœceſi poſtea cenſitæ ſunt, & ad ſedem Conſtantinopolitanam tranſlatæ, Antiocheno Epiſcopo, vt de ceteris taceam, paruiſſe? Quęre, amabo te, aut Pręfectum, aut Comitem, aut Iudicem alium, qui tot vnà Prouincias rexerit, ad cuius vmbram Epiſcopi Antiocheni tam ampla Diœceſis deſcripta dicatur. Nuſquã inuenies. Quid Cõſtantinopoli, an vllus fuit Magiſtratus, qui Ponticæ, Aſianæ, Thraciæ Diœceſes, quæ omnes à Conſtãtinopolitano Antiſtite regebantur, ciuili iure adminiſtrarit?

Nullus.

Nullus. Nec Hierosolymis certè vllus fuit, qui tres Palęstinas, quæ Patriarchæ tandem addictæ fuerũt, imperio suo gubernarit. Quòd igitur nec Antiochiæ, nec Hierosolymis, nec Constantinopoli, nec lege, nec casu factum est, cur id tu Alexandrię si contigit, lege potius, quàm casu factum arbitreris? Sed liberaliùs tecum agam. Dabo non casu, sed iure ac lege factum esse, vt in Ægypto Episcopi Alexandrini, Præfectíque Augustalis eadem esset diœcesis. Dabo etiam, quod Alexandriæ factum sit, idem Romæ fieri oportere. Quid causæ est, cur tu Episcopum Romanũ cum Præfecto vrbi compares potiùs, quàm cum alio quopiam Magistratu? Audi, atque animum attende, Coniector. Nam profectò hæc FVNDI tui calamitas, hęc SEPIS

tuæ vltima est exstirpatio. Cùm enim parium esse debeat comparatio, si Alexandrinum Episcopum cum Præfecto Augustali comparas, ineptè facis qui Episcopum Romanum compares cum Præfecto vrbis. Præfectus enim Ægypti prouincialis Iudex erat, non vrbanus. At Præfectus vrbi Iudex vrbanus fuit, non prouincialis. Quare Præfecto vrbi non respondebat apud Ægyptios Præfectus Augustalis, sed Iuridicus Alexandriæ, qui ius in ea vrbe dicebat, eíque præerat, sicut Præfectus vrbi Romæ: quod discere poteras ex D. & C. *De Iuridico Alexand.* Cum Iuridico itaque conferẽdus erat Episcopus Alexandriæ, si Episcopum Romanũ cum Præfecto vrbi conferri placebat. Cùm illum autem non cum Iuridico, sed cum Præfe-

cto Auguſtali compoſueris; conſequens erat, vt Epiſcopum Romæ non cum Præfecto vrbi, ſed cum ampliore aliquo prouinciali Iudice, id eſt cum Vicario, conferres, illiúſq; Diœceſin cum huius Diœceſi æquandam cenſeres. Vides ergo, quemadmodũ tota hæc, quam tanto labore architectatus es, machina diſſiliat? Quid enim egiſti, ſi negem, propterea quòd Alexandrini Epiſcopi, Præfectíque Auguſtalis Prouinciarum numero & ſpatio par fuerit, ex eo ſequi, vt Epiſcopi Romæ & Præfecti vrbis parem eſſe oporteat Diœceſim? Omnino vel hîc ſiſtas neceſſe eſt, vel aliam ineas viam, ſi progredi velis. Per me autem in hoc vado hæreas licet. Tibi nunc enim moleſtior non ero.

Nam etſi de primi Concilij Are-

latensis tempore, de quo ausus es viris doctissimis obtrectare, scire auebam vehementer, quanam ductus cõiectura, anno Christi cccxvi. potiùs, quam cccxiv. quod illis non temere visum est, celebratum censeas, & qua ratione cohæreant hæc cum eo quod in Enarratione tua, & Dissertationis huius cap. 2. scripseras, Concilium Nicænum anno cccxxv. habitum fuisse, quod verum est. Etenim cùm Arelatense Volusiano & Anniano Coss. Nicænum Paulino & Iuliano Coss. coactum, & vetustissima exemplaria testentur, & scriptores omnes consentiant; inter hos autem Consulatus paria Consulum decem Fasti omnes & Codices ipsi legum distinguant; quî fieri possit, vt anni tantùm octo interiecti calculo tuo numerentur, equidem non capio.

Quanquam igitur quo modo nodum hunc ſoluas, condiſcerem libenter: quia tamen hæc alibi te oſtenſurum polliceris, ſuſtinebo interim, ne te diutius de Rufini ſententia ſuſpendam.

CAP. VIII.

Rufinus in epitome Canonis Nicæni à Coniectore non intellectus. Vera eius de ſuburbicariis Eccleſiis expoſitio. Alexandrina & Romana ſedes quatenus comparatæ. Pontifex Romanus diuerſas in Eccleſia perſonas ſuſtinet.

RVfinum in ſcenam iterũ producis, vt tanquam primarum partium actor fabulam claudat: multúſque in eo es, vt illum Latinæ linguæ peritiſſimum fuiſſe doceas, hoc eſt vt Rufinũ ipſum im-

pugnes, qui in Historiæ suæ præfatione Latini sermonis vsum se amisisse testatur, reque id ipsa clariùs quàm professione sua probat. Sed nos de Rufini eloquētia quanta ea fuerit non laboramus. De suburbicariis Ecclesiis quæstio est, non vtrùm eas Rufinus in Canonis Nicæni explicatione aptè posuerit, de quo mihi nunc tecum nulla est controuersia; sed vtrùm tu Rufini mentem sis assecutus. In quo quidem tu tibi scopum ipsum attigisse videris, cùm subutbicarias Ecclesias interpretatus es, quæ in regionibus essent suburbicariis. Ego te à scopo vehementer aberrasse iam docui. ostendi enim non has solùm à Rufino, sed omnes omnino Ecclesias intelligi, quæ in Occidente, hoc est in speciali Episcopi seu Patriarchæ Romani sitæ sunt Diœce-

ſi. Diſſimulare certè non potes, ita componi à Synodo Nicæna cum Epiſcopo Romano Alexādrinum, vt non ſingularis Epiſcopatus cum Epiſcopatu, nec Prouinciæ cum Prouincia, ſed ſolidæ multarum Prouinciarum Diœceſis cum ſolida Diœceſi fiat comparatio. Hoc tute paſſim prædicas; hoc adeo certum, atque exploratum iudicaſti; vt propterea intra centeſimum ab vrbe lapidem, (quod tibi ſpatiū ad circūſcribendam definiendámque Epiſcopi Romani poteſtatem propoſueras) & Præfecto vrbi, & Epiſcopo vrbis quatuor Prouinciarū nouā Diœceſim primus omnium mortalium commentus ſis: cùm Præfecti Diœceſis ad hanc diem audita nunquam eſſet. Epiſcopi autem Romani Prouinciam ipſam vltra hos fines tuos progreſſam;

Diœcesim verò Occidentales omnes prouincias, vel Græcorum consensu, complexam esse constet. Quòd si Episcopi Romani Diœcesis est Occidés, Diœcesímque cum Diœcesi cōparat Synodus, vt dixi; profectò vel Rufinum Synodi sententiá non satis expressisse, vel suburbicarias Ecclesias cùm dixit, totius Occidentis Ecclesias designasse fatendum est. Sentio tibi durum atque insolẽs videri, suburbicarium quicquam appellari, quod Præfecturæ vrbanæ finibus non coerceatur. Sed caue Rufino hoc nomine dicam scribas. Quanquam enim is Latinæ linguę non optimus magister, nec fingendarum vocum tam eximius erat artifex, ac videri vis: tamen non imperitus ac rudis adeo fuit, vt nesciret, qua lege aut exemplo vrbicariæ & suburbica-

riæ

riæ regiones dici ſolerent, quæ in Præfecti, aut Vicarij vrbis eſſent poteſtate; eadem & ſuburbicarias Eccleſias dici licuiſſe, quæ Epiſcopi vrbis cura & ſollicitudine regerentur. Nec verò intereſſe, longiúſne ab vrbe, an propius abeſſent, vel an ſitæ intra ſuburbicarias regiones eſſent, an ſecus: quòd neutræ ab aliis penderent; & ſuburbicariæ tum regiones, tum Eccleſiæ, non ex locorum ſitu, ſed ex alia vrbis relatione ſortitæ nomen eſſent. Quare noli deinceps in Rufini patrocinio vexare te moleſtiùs. Nos ſuburbicarias ab eo Eccleſias, quæ ſpecialem Epiſcopi vrbis Diœceſin conſtituerent, non ineptè appellatas cõcedimus. Te ipſum potiùs accuſa, qui quas ille ſuburbicarias dixerit, non cepiſti: tum vetere in ſedem Apoſtolicam odio, tan-

tum operæ ac studij Diatribis duabus incassum contriuisti, vt Pontificem Romanum, tua quidem sententia, in ordinem redigeres, atque angustissima prouinciolarum quatuor Diœcesi omnē eius in Christi Ecclesia auctoritatem administrationémque concluderes. Nec videre scilicet tota tua coniectandi arte potuisti, tametsi Pontificiæ Diœcesis, quam omnium amplissimam & nobilissimam esse docuimus, eæ forent angustiæ, quas fingis; tamen ne sic quidem te id assequi posse quod sperabas. Vidisses alioqui, quemadmodum in singulis Prouinciis Metropolitani, quãuis peculiarem singuli Episcopatum & ciuitatem habeant, cui præsunt; iidem tamen integras quoque Prouincias nutu & potestate sua regũt. aut sicut in exercitu Im-

perator, etſi peculiarem cohortis cuiuſpiam vel alæ præfecturam ſubeat, non eo ſit vt copiarum omniũ dux idem & caput eſſe non poſſit. Sic in Eccleſia Catholica, reclament licèt, terrámque cœlo miſceãt Romanæ ſedis perduelles, vnum eundémque Pontificẽ maximum diuerſas ſacri muneris partes, & perſonas ſuſtinere: nulliſq; vel tuis, vel aliorum Exercitationibus ac Diatribis effici poſſe, quominus is, etſi priuatæ Romanorũ Eccleſiæ vt proprius præſit Epiſcopus, & Prouinciam Romanam vt Metropolitanus, Italiã vt Primas, Occidentem regat vt Patriarcha: idem tamẽ vniuerſę ſimul Eccleſię τῆς οἰκουμενικῆς, τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, ſibi in Petri perſona cõmiſſę, vt legitimus Petri ſucceſſor, clauum teneat.

EMBOLVM AD Coniectorem.

Synesii nuperus Interpres ab iniqua eius reprehensione uindicatus.

IAM ad metas peruenimus, & progredi tamen vltra cogis, vt pauca illa excutiam, quibus Lectorem extrema operis parte affatus es. Tres omnino sunt versiculi: nam quartum non implesti. Tam paucis in verbis quis credat tot errorũ latebras fuisse? Erras enim, cùm inter Diœceseon rectores Præfectos numeras, cùm è Præfectorum numero Diœcesin solus rexerit Augustalis. Erras deinde, quòd Asię quoq; Proconsulem in eodẽ albo reponis: quia Diœcesin Asiæ tres illas prouincias quæ à Proconsule regebãtur, appellat nemo. Er-

ras denique, & χρύψιν tuam prodis, cùm inter eos qui Diœcesibus prę-fuere, Comitem Orientis ideo à te prætermissum videri vis, quòd argumenti ratio id suaderet: cùm reapse Vicarij, quos commemorasti, nihilo ad rem magis facerẽt, quàm Comes. Adeo errare tibi, quàm errata corrigere, promptius est, culpámque deprecari sine culpa non potes. Ego verò te, si quis est sensus, tota responsione mea docui, non vnicũ in Cõiectura tua hoc fuisse quod retractares. quę porrò in illis castiganda iudicabam, de plurimis non pauca sic attigi, vt multa etiam iis, qui spicilegiũ post messẽ facere volẽt, intacta reliquerim; tum quæ ipse tuum alienúmve secutus ingenium, temere pronuntias, tum quæ ab aliis rectè ac verè dicta perperam reprehẽdis. Quo ex genere

si vnũ à me, quod emboli sit loco, adiici pateris, cum hoc vno te dimittam. Locus est Dissertationis II. cap. II. vbi tu Eutycheũ Alexãdriæ, vt tua est sentẽtia, prætoriũ nactus in subscriptione legis *De Alexãdrinæ plebis primatibus*, in Cod. Theod. continuò ad prætoriũ idem alludi à Synesio existimasti, cùm εὐτυχοῦς τῶν ὑπάρχων οἰκίας meminit epistola LXXVIII. ad Anastasium: ideóque nupero Synesij interpreti, qui aliò hæc verba referat, dentem infigis. Hîc ego, quàm friuola coniectura Eutycheũ istud prætoriũ Alexandriæ fuisse asseueres, non disputo: prætoriũ fuisse concedamus. εὐτυχῆ τῶν ὑπάρχων οἰκίαν, *fortunatam Præfectorũ domum*, de qua in hac epistola Synesius, ad prætoriũ Alexandrinum pertinuisse quis cõcedat? Etenim de Anthemio Prefecto pret.

qui Constantinopoli ægrotabat, sermo est Synesio. Eius arcanũ insomniũ cùm Pentapolim attulisset Thoas, non conualiturum Anthemiũ, nisi Maximinus & Clinias rei perirent; Andronicus Iudex, vt de fortunata Præfectorũ domo, hoc est de Anthemio ipso bene mereretur, reorum suppliciis insistebat. Hæc Synesij verborũ sententia est. Vter nunc potiùs allucinatus est, editor Synesij, qui εὐτυχῆ Anthemij οἰκίαν ab eo dici sẽsit, quo modo εὐδαίμονα οἰκίαν Valentiniani dixerat Themistius Oratione XI. an tu, qui Eutycheũ Alexandrinũ somnians, quod de Anthemio scriptũ fuerat, de Augustali nescio quo dictũ accepisti, & quod Constantinopoli acciderat, Alexandriã transtulisti? quod si non toto cœlo, toto certè mari errare est. Quoniã ergo eius-

dem notæ in Diſſertationibus tuis ſunt plurima, vt iam dixi; tibi autẽ, vt video, in manibus alia multa quæ paras: pro eo qui vtrique noſtrûm communis eſt amor literarum, hortor atque moneo, vt omnia priùs ad amuſſim exigas, quã emittas: nihílque adeo publici iuris facias, quod publicis bonorum doctorúmque ſuffragiis approbari non debeat. Tum illud ante omnia caueas etiam atque etiam, ne quem heroum illorum, qui lucubrationibus ſuis Eccleſiam illuſtrant, petulantiùs laceſſas. Alioquin verè olim dictum memineris, Qui quæ vult, dicit; quæ non vult, audiet. Nulla enim te, quominus pro merito vapules, Diogenis galea proteget, nulla χρύψις eripiet

FINIS.

Diœcesim verò Occidentales omnes prouincias, vel Græcorum consensu, complexam esse constet. Quòd si Episcopi Romani Diœcesis est Occidẽs, Diœcesímque cum Diœcesi cõparat Synodus, vt dixi; profectò vel Rufinum Synodi sententiã non satis expressisse, vel suburbicarias Ecclesias cùm dixit, totius Occidentis Ecclesias designasse fatendum est. Sentio tibi durum atque insolẽs videri, suburbicarium quicquam appellari, quod Præfecturæ vrbanæ finibus non coerceatur. Sed caue Rufino hoc nomine dicam scribas. Quanquam enim is Latinæ linguę non optimus magister, nec fingendarum vocum tam eximius erat artifex, ac videri vis: tamen non imperitus ac rudis adeo fuit, vt nesciret, qua lege aut exemplo vrbicariæ & suburbica-

riæ regiones dici ſolerent, quæ in Præfecti, aut Vicarij vrbis eſſent poteſtate; eadem & ſuburbicarias Eccleſias dici licuiſſe, quæ Epiſcopi vrbis cura & ſollicitudine regerentur. Nec verò intereſſe, longiúſne ab vrbe, an propius abeſſent, vel an ſitæ intra ſuburbicarias regiones eſſent, an ſecus: quòd neutræ ab aliis penderent, & ſuburbicariæ tum regiones, tum Eccleſiæ, non ex locorum ſitu, ſed ex alia vrbis relatione ſortitæ nomen eſſent. Quare noli deinceps in Rufini patrocinio vexare te moleſtiùs. Nos ſuburbicarias ab eo Eccleſias, quæ ſpecialem Epiſcopi vrbis Diœceſin conſtituerent, non ineptè appellatas cõcedimus. Te ipſum potiùs accuſa, qui quas ille ſuburbicarias dixerit, non cepiſti: tum vetere in ſedem Apoſtolicam odio, tan-

tum operæ ac ſtudij Diatribis duabus incaſſum contriuiſti, vt Pontificem Romanum, tua quidem ſententia, in ordinem redigeres, atque anguſtiſſima prouinciolarum quatuor Diœceſi omnẽ eius in Christi Eccleſia auctoritatem adminiſtrationémque concluderes. Nec videre ſcilicet tota tua coniectandi arte potuiſti, tametſi Pontificiæ Diœceſis, quam omnium ampliſſimam & nobiliſſimam eſſe docuimus, eæ forent anguſtiæ, quas fingis; tamen ne ſic quidem te id aſſequi poſſe quod ſperabas. Vidiſſes alioqui, quemadmodum in ſingulis Prouinciis Metropolitani, quãuis peculiarem ſinguli Epiſcopatum & ciuitatem habeant, cui præſunt; iidem tamen integras quoque Prouincias nutu & poteſtate ſua regũt. aut ſicut in exercitu Im-

perator, etſi peculiarem cohortis cuiuſpiam vel alæ præfecturam ſubeat, non eo ſit vt copiarum omniũ dux idem & caput eſſe non poſſit. Sic in Eccleſia Catholica, reclament licèt, terrámque cœlo miſceãt Romanæ ſedis perduelles, vnum eundémque Pontificẽ maximum diuerſas ſacri muneris partes, & perſonas ſuſtinere: nulliſq; vel tuis, vel aliorum Exercitationibus ac Diatribis effici poſſe, quominus is, etſi priuatæ Romanorũ Eccleſiæ vt proprius præſit Epiſcopus, & Prouinciam Romanam vt Metropolitanus, Italiã vt Primas, Occidentem regat vt Patriarcha: idem tamẽ vniuerſę ſimul Eccleſię τῆς οἰκουμενικῆς, τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ſibi in Petri perſona cõmiſſę, vt legitimus Petri ſucceſſor, clauum teneat.

EMBOLVM AD Coniectorem.

Synesii nuperus Interpres ab iniqua eius reprehensione uindicatus.

IAM ad metas peruenimus, & progredi tamen vltra cogis, vt pauca illa excutiam, quibus Lectorem extrema operis parte affatus es. Tres omnino sunt versiculi: nam quartum non implesti. Tam paucis in verbis quis credat tot errorũ latebras fuisse? Erras enim, cùm inter Diœceseon rectores Præfectos numeras, cùm è Præfectorum numero Diœcesin solus rexerit Augustalis. Erras deinde, quòd Asię quoq; Proconsulem in eodẽ albo reponis: quia Diœcesin Asiæ tres illas prouincias quæ à Proconsule regebãtur, appellat nemo. Er-

ras denique, & κρύψιν tuam prodis, cùm inter eos qui Diœcesibus prę-fuere, Comitem Orientis ideo à te prætermissum videri vis, quòd argumenti ratio id suaderet: cùm reapse Vicarij, quos commemorasti, nihilo ad rem magis facerēt, quàm Comes. Adeo errare tibi, quàm errata corrigere, promptius est, culpámque deprecari sine culpa non potes. Ego verò te, si quis est sensus, tota responsione mea docui, non vnicū in Cōiectura tua hoc fuisse quod retractares. quę porrò in illis castiganda iudicabam, de plurimis non pauca sic attigi, vt múlta etiam iis, qui spicilegiū post mesśē facere volēt, intacta reliquerim; tum quæ ipse tuum alienúmve secutus ingenium, temere pronuntias, tum quæ ab aliis rectè ac verè dicta perperam reprehēdis. Quo ex genere

si vnũ à me, quod emboli sit loco, adiici pateris, cum hoc vno te dimittam. Locus est Dissertationis II. cap. II. vbi tu Eutycheũ Alexãdriæ, vt tua est sentẽtia, prætoriũ nactus in subscriptione legis *De Alexãdrinæ plebis primatibus*, in Cod. Theod. continuò ad prætoriũ idem alludi à Synesio existimasti, cùm εὐτυχοῦς τῆς ὑπάρχων οἰκίας meminit epistola LXXVIII. ad Anastasium: ideóque nupero Synesij interpreti, qui aliò hæc verba referat, dentem infigis. Hîc ego, quàm friuola coniectura Eutycheũ istud prætoriũ Alexandriæ fuisse asseueres, non disputo: prætoriũ fuisse concẽdamus. εὐτυχῆ τῆς ὑπάρχων οἰκίαν, *fortunatam Præfectorũ domum*, de qua in hac epistola Synesius, ad prætoriũ Alexandrinum pertinuisse quis cõcedat? Etenim de Anthemio Prefecto pret.

qui Constantinopoli ægrotabat, sermo est Synesio. Eius arcanũ insomniũ cùm Pentapolim attulisset Thoas, non conualiturum Anthemiũ, nisi Maximinus & Clinias rei perirent; Andronicus Iudex, vt de fortunata Præfectorũ domo, hoc est de Anthemio ipso bene mereretur, reorum suppliciis insistebat. Hæc Synesij verborũ sententia est. Vter nunc potiùs allucinatus est, editor Synesij, qui εὐτυχῆ Anthemij οἰκίαν ab eo dici sẽsit, quo modo εὐδαίμονα οἰκίαν Valentiniani dixerat Themistius Oratione XI. an tu, qui Eutycheũ Alexandrinũ somnians, quod de Anthemio scriptũ fuerat, de Augustali nescio quo dictũ accepisti, & quod Constantinopoli acciderat, Alexandriã transtulisti? quod si non toto cœlo, toto certè mari errare est. Quoniã ergo eius-

dem notæ in Dissertationibus tuis sunt plurima, vt iam dixi; tibi autẽ, vt video, in manibus alia multa quæ paras: pro eo qui vtrique nostrûm communis est amor literarum, hortor atque moneo, vt omnia priùs ad amussim exigas, quã emittas: nihílque adeo publici iuris facias, quod publicis bonorum doctorúmque suffragiis approbari non debeat. Tum illud ante omnia caueas etiam atque etiam, ne quem heroum illorum, qui lucubrationibus suis Ecclesiam illustrant, petulantiùs lacessas. Alioquin verè olim dictum memineris, Qui quæ vult, dicit; quæ non vult, audiet. Nulla enim te, quominus pro merito vapules, Diogenis galea proteget, nulla χρύψις eripiet

FINIS.